

Імплементація стандарту ISO 20022 в Україні. КРЕДИТОВИЙ ПЕРЕКАЗ НА БАЗІ МІЖНАРОДНОГО СТАНДАРТУ ISO 20022. ВЕРСІЯ 2

РОЗДІЛ 1	2
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	2
2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПОНЯТТЯ	4
3.1. Бізнес-ролі та учасники	7
3.2. Матриці ролей.....	8
РОЗДІЛ 2.....	10
1. БІЗНЕС - МОДЕЛЬ КРЕДИТОВОГО ПЕРЕКАЗУ, ПОВІДОМЛЕННЯ ISO 20022, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В БІЗНЕС-МОДЕЛІ ТА КАТАЛОГ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ	10
1.1. ОПИС БІЗНЕС-МОДЕЛІ ЗДІЙСНЕННЯ ПЛАТЕЖУ	15
1.1.1. Оглядний рівень бізнес-моделі обміну платіжними інструкціями/повідомленнями при переказі грошових коштів з ініціативи платника.	15
1.1.1.1. <i>Опис бізнес-процесів при ініціюванні платіжної інструкції/повідомлення на переказ грошових коштів</i>	20
1.1.1.2. <i>Опис бізнес-процесів при виконанні платіжної інструкції на переказ грошових коштів.....</i>	32
1.1.1.3. <i>Опис бізнес-процесів при підтвердженні виконання платіжної інструкції на переказ грошових коштів</i>	38
1.1.2. Концептуальний рівень бізнес-моделі обміну платіжними інструкціями/ повідомленнями при переказі грошових коштів з ініціативи платника.	43
1.1.2.1. <i>Основні процеси бізнес-моделі обміну платіжними інструкціями/ повідомленнями при переказі грошових коштів</i>	48
1.2. ОПИС БІЗНЕС-МОДЕЛІ ВІДКЛИКАННЯ (СКАСУВАННЯ) ПЛАТЕЖУ	69
1.2.1. Оглядний рівень бізнес-моделі обміну повідомленнями при відкликанні (скасуванні) платежу	69
1.2.2. Концептуальний рівень бізнес-моделі обміну повідомленнями при відкликанні платежу.	86
1.2.3. <i>Основні процеси бізнес-моделі обміну повідомленнями при відкликанні платежу</i>	89
1.3. ОПИС БІЗНЕС-МОДЕЛІ ПОВЕРНЕННЯ ПЛАТЕЖУ	93
1.3.1. Оглядний рівень бізнес-моделі обміну повідомленнями при поверненні платежу	93
1.3.2. Концептуальний рівень. Модель обміну фінансовими повідомленнями при поверненні платежу 109	
1.3.3. Основні процеси бізнес-моделі обміну повідомленнями при поверненні платежу	112
ДОДАТКИ.....	121
Додаток 1. Рекомендації до застосування елементів реквізитів у повідомленнях	121

РОЗДІЛ 1

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методологія стандарту ISO 20022

ISO 20022 – стандарт і методологія створення описів бізнес-процесів, що супроводжуються обміном електронними фінансовими повідомленнями, та проектування схем і форматів цих повідомлень.

Його можна розглядати як «фінансове есперанто», універсальну мову взаємодії різних автоматизованих систем учасників фінансових і торгових ринків.

Методологія передбачає проектування технологічно нейтральних схем обміну і форматів електронних повідомлень, що забезпечує високий рівень операційної сумісності між автоматизованими системами, які обробляють різні повідомлення, спроектовані за методологією ISO 20022.

Основою в ISO 20022 є не сукупність форматів і правил обміну електронними повідомленнями, а **методологія розроблення стандартів** – формалізованого опису бізнес-процесів, їх елементів і схем взаємодії елементів у ході виконання бізнес-процесу.

Результатом застосування методології ISO 20022 є побудова формалізованого опису бізнес-процесів і отримання форматів та схем обміну електронними повідомленнями, що забезпечують реалізацію бізнес-процесів.

Даний підхід дозволяє також оптимізувати процес супроводу отриманої моделі і успішно координувати подальший розвиток області, що моделюється.

Стандартизація обміну інформаційними повідомленнями.

Методологія ISO 20022, що застосовується для стандартизації обміну інформаційними повідомленнями при наданні фінансових послуг, заснована на послідовному застосуванні методу моделювання.

За методологією ISO 20022 моделювання проводиться шляхом структуризації об'єктів стандартизації та даних про них за принципом «зверху вниз» або «від загального – до конкретного». При моделюванні виділяються чотири етапи, що відображають наступні чотири різних рівня абстрактності:

- Оглядовий рівень *Scope Level*

Визначення області застосування, бізнес-процесів і ролей учасників

- Концептуальний рівень *Conceptual Level*

Опис бізнес-процесів інформаційного обміну та алгоритмів взаємодії учасників, сценаріїв моделі, складу повідомлень і послідовності їх передачі при виконанні трансакцій, визначення відповідних учасників і ролей.

- **Логічний рівень *Logical Level***

Створення точного опису повідомлень без прив'язки до технології

- **Фізичний рівень *Physical Level***

Створення точного опису повідомлень по технології, що може бути використана для реалізації.

Моделі Оглядового і Концептуального рівнів у різному ступені деталізації відображають об'єкти і процеси, їх взаємодію між собою, потреби в інформаційному обміні.

Моделі рівнів Логічного і Фізичного дають повний і точний опис процесів інформаційного обміну і складових цих процесів – повідомлень і послідовностей передачі повідомлень різного виду.

Моделі Оглядового, Концептуального і Логічного рівнів використовуються для виконуваних людиною аналізу і вивчення процесів обміну інформацією у відповідній області застосування. Моделі Фізичного рівня використовуються для створення систем обміну фінансовими повідомленнями, відповідними до ISO 20022, в конкретних платіжних системах, у рамках фінансових інститутів або окремих структур фінансових ринків.

Даний документ передбачає розділи опису моделі кредитового переказу на Оглядовому, Концептуальному і Логічному рівнях з метою розроблення електронних платіжних документів та фінансових повідомлень, створених відповідно до методології ISO 20022 для платіжної інфраструктури України.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПОНЯТТЯ

Термін	Визначення терміну
Платіжна інфраструктура України Payment Infrastructure of Ukraine	Постачальники платіжних послуг, платіжні системи, оператори послуг платіжної інфраструктури та відносини між ними в процесі виконання платіжних операцій
Надавачі платіжних послуг Payment Service Providers	Особа, яка здійснює діяльність з надання однієї або декількох платіжних послуг, а саме: <ul style="list-style-type: none"> ▪ НБУ ▪ Банки ▪ Платіжні установи ▪ Небанківські фінансові установи ▪ Установи електронних грошей ▪ Державна Казначейська служба України ▪ Органи державної і місцевої влади (якщо надають платіжні послуги) ▪ Оператори поштового зв'язку (якщо надають платіжні послуги) Інші установи, визначені НБУ та законодавством
Бізнес-модель Business Model	Опис бізнес-ролей, учасників, бізнес-процесів та порядку обміну електронними повідомленнями ISO20022
Бізнес-роль	Роль, яку виконує суб'єкт в конкретному бізнес-процесі, а саме це сукупність ролей, об'єднаних спільними функціями
Учасник (роль) Participant	Суб'єкт, який виконує бізнес-роль в конкретному бізнес-процесі, а саме виокремлені дії, обов'язки та повноваження, що виконуються в рамках бізнес-процесу
Бізнес-процес Business Process	Сукупність послідовних дій суб'єктів у рамках бізнес-моделі
Сторона Party	Юридична особа, яка не є фінансовою установою або фізична особа, які задіяні в процесі проведення переказу коштів, ініціації платежу
Платник Debtor	Особа, на ім'я якої відкритий рахунок і яка надає платіжну інструкцію на здійснення платіжної операції з такого рахунку або згоду на виконання платіжної операції на підставі платіжної

	інструкції, наданої отримувачем, або, за відсутності рахунку, будь-яка особа, яка надає платіжну інструкцію разом із відповідною сумою готівкових коштів
Фактичний платник Ultimate Debtor	Сторона, грошові зобов'язання якої виконуються платником, шляхом здійснення грошового переказу (платежу) з рахунку платника, що дебетується
Отримувач (грошових) коштів Creditor	Особа, на рахунок якої зараховується сума платіжної операції або яка отримує суму платіжної операції у готівковій формі
Фактичний отримувач (грошових) коштів Ultimate Creditor	Сторона, якій повинна бути зарахована/виплачена певна сума грошових коштів отримувачем (і яка не є власником рахунку, що кредитується)
Сторона, яка отримує запит на здійснення платежу Debtor receiving party	Платник особисто або особа, яка від імені платника отримує запит на здійснення платежу
Сторона, яка ініціює запит на здійснення платежу Creditor Sending Party	Отримувач або особа, яка від імені отримувача ініціює запит на здійснення платежу. Може відрізнитися від отримувача коштів
Сторона, яка ініціює платіж / запит (Ініціатор) Initiating Party	Сторона, яка на законних підставах ініціює платіж/запит. Ініціатор (платежу) – сторона, яка на законних підставах ініціює платіж, а саме Платник або сторона, яка ініціює платіж від імені Платника. Або, Ініціатор (запиту) – сторона, яка ініціює запит на здійснення платежу, а саме Отримувач коштів або особа, яка ініціює запит на здійснення платежу від імені Отримувача коштів
Агент платника Debtor Agent	Агент - фінансова установа, яка обслуговує рахунок платника
Агент отримувача (грошових коштів) Creditor Agent	Агент - фінансова установа, яка обслуговує рахунок отримувача (грошових) коштів
Агент, який інструктує	Агент - фінансова установа, яка передає

Instructing Agent	інструкцію наступному Агенту в ланцюгу, який задіяний у здійсненні платежу
Проінструктований агент Instructed Agent	Агент - фінансова установа, яка виконує інструкцію за вимогою попереднього в ланцюгу Агента, який задіяний у здійсненні платежу
Попередньоінструктуючий агент Previous Instructing Agent	Агент - фінансова установа, яка першою з'являється в ланцюгу безпосередньо перед Агентом, який інструктує. Фінансова установа, яка передає платіжну інструкцію наступній фінансовій установі в ланцюгу, яка задіяна у здійсненні переказу
Посередник Intermediary Agent	Агент - фінансова установа, яка знаходиться між Агентом платника та Агентом отримувача в ланцюгу установ, які задіяні у здійсненні платежу. Для виконання платежу можуть бути вказані декілька посередників
Запит на здійснення платежу Creditor Payment Activation Request (Request to Pay)	Запит на здійснення платежу, ініційований стороною отримувача коштів, який направляється стороні платника коштів напряму або через Агентів
Повідомлення (Електронне повідомлення)	Структуровані дані в електронному вигляді, які формуються, передаються та обробляються учасниками платіжної інфраструктури України відповідно до стандартів, які розроблено на основі методології міжнародного стандарту ISO 20022.

ОПИС РОЛЕЙ ТА УЧАСНИКІВ КРЕДИТОВОГО ПЕРЕКАЗУ

3.1. Бізнес-ролі та учасники

В бізнес-моделі кредитового переказу (моделі) існує 3 бізнес-ролі:

FI – Financial Institution – агент (фінансова установа).

P – Party – фізична особа або юридична особа, яка не є фінансовою установою (клієнт).

CS – Clearing System – платіжна система.

У бізнес-моделі кредитового переказу (моделі) задіяні наступні учасники (ролі):

Платник

Отримувач коштів

Ініціатор платежу

Фактичний платник

Фактичний отримувач коштів

Агент платника

Агент отримувача коштів

Інструктуючий агент (агент, який інструктує)

Проінструктований агент

Попередньоінструктуючий агент

Посередник

3.2. Матриці ролей

Матриця ролей в ланцюгу учасників, які задіяні у здійсненні платежу ініційованого клієнтом *

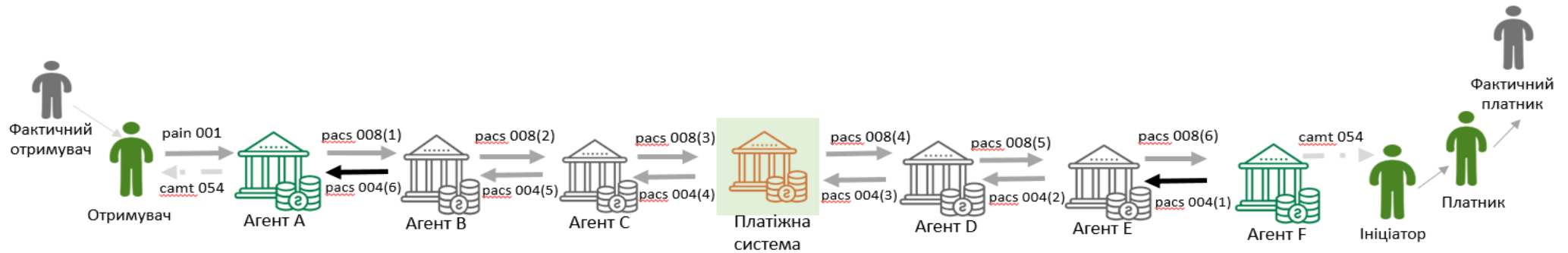

Платіжна інструкція/повідомлення	Клієнт 1	Агент А	Агент В	Агент С	Платіжна система	Агент D	Агент E	Агент F	Клієнт 2
rain 001	Платник/Ініціатор	Агент Платника	Посередник 1	Посередник 2	Платіжна система	Посередник 3	Інструкція для наступного Агента	Агент Отримувача	Отримувач
pacs 008(1)	Платник/Ініціатор	Агент Платника/ <u>Інструктуєчий Агент</u>	Проінструктований Агент	Посередник 1	Платіжна система	Посередник 2	Посередник 3	Агент Отримувача	Отримувач
pacs 008(2)	Платник/Ініціатор	Агент Платника	<u>Інструктуєчий Агент</u>	Проінструктований Агент	Платіжна система	Посередник 1	Посередник 2	Агент Отримувача	Отримувач
pacs 008(3)	Платник/Ініціатор	Агент Платника	<u>Попередньо інструктуєчий Агент 1</u>	<u>Інструктуєчий Агент</u>	Платіжна система	Проінструктований Агент	Посередник 1	Агент Отримувача	Отримувач
pacs 008(4)	Платник/Ініціатор	Агент Платника	<u>Попередньо інструктуєчий Агент 1</u>	<u>Інструктуєчий Агент</u>	Платіжна система	Проінструктований Агент	Посередник 1	Агент Отримувача	Отримувач
pacs 008(5)	Платник/Ініціатор	Агент Платника	<u>Попередньо інструктуєчий Агент 1</u>	<u>Попередньо інструктуєчий Агент 2</u>	Платіжна система	<u>Інструктуєчий Агент</u>	Проінструктований Агент	Агент Отримувача	Отримувач
pacs 008(6)	Платник/Ініціатор	Агент Платника	<u>Попередньо інструктуєчий Агент 1</u>	<u>Попередньо інструктуєчий Агент 2</u>	Платіжна система	<u>Попередньо інструктуєчий Агент 3</u>	<u>Інструктуєчий Агент</u>	Агент Отримувача/ Проінструктований Агент	Отримувач
camt 054	-	-	-	-	-	-	-	Агент Отримувача	Отримувач

* Ролі учасників за наявності максимально задіяних посередників в процесі виконання платежу - за наявності агента платника та агента отримувача коштів, які є агентами - постачальниками послуг з обслуговування платіжних рахунків (ASPSP) у випадку, коли вони здійснюють розрахунки через установи, які є філіями банків, що використовують 3-ю модель роботи у СЕП. ASPSP – Account Servicing Payment Service Provider – Постачальник платіжних послуг, що надає платнику послуги з відкриття та обслуговування платіжного рахунку (Визначення термінів, PSD2 – Розділ 1, Стаття 4, пункт 17). Існує два типи ASPSP – Electronic Money Institutions (EMIs) та Payment Institutions (PIs)

Матриця ролей в ланцюгу учасників, які задіяні у здійсненні повернення коштів

При формуванні **рас. 004** (коли відбувається повернення коштів), ролі всіх учасників у ланцюгу повернення коштів змінюються на протилежні (наприклад: платник стає отримувачем; агент платника стає агентом отримувача тощо).

Платіжна інструкція/повідомлення	Клієнт 1	Агент А	Агент В	Агент С	Платіжна система	Агент D	Агент E	Агент F	Клієнт 2
рас 004(1)	Отримувач	Агент Отримувача	Посередник 3	Посередник 2	Платіжна система	Посередник 1	Проінструктований Агент	Агент Платника/ Інструктуючий Агент	Платник/Ініціатор
рас 004(2)	Отримувач	Агент Отримувача	Посередник 2	Посередник 1	Платіжна система	Проінструктований Агент	Інструктуючий Агент	Агент Платника	Платник/Ініціатор
рас 004(3)	Отримувач	Агент Отримувача	Посередник 1	Проінструктований Агент	Платіжна система	Інструктуючий Агент	Попередньо інструктуючий Агент 1	Агент Платника	Платник/Ініціатор
рас 004(4)	Отримувач	Агент Отримувача	Посередник 1	Проінструктований Агент	Платіжна система	Інструктуючий Агент	Попередньо інструктуючий Агент 1	Агент Платника	Платник/Ініціатор
рас 004(5)	Отримувач	Агент Отримувача	Проінструктований Агент	Інструктуючий Агент	Платіжна система	Попередньо інструктуючий Агент 2	Попередньо інструктуючий Агент 1	Агент Платника	Платник/Ініціатор
рас 004(6)	Отримувач	Агент Отримувача/ Проінструктований Агент	Інструктуючий Агент	Попередньо інструктуючий Агент 3	Платіжна система	Попередньо інструктуючий Агент 2	Попередньо інструктуючий Агент 1	Агент Платника	Платник/Ініціатор
camt 054	Отримувач	Агент Отримувача	-	-	-	-	-	-	-

РОЗДІЛ 2.

1. БІЗНЕС - МОДЕЛЬ КРЕДИТОВОГО ПЕРЕКАЗУ, ПОВІДОМЛЕННЯ ISO 20022, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В БІЗНЕС-МОДЕЛІ ТА КАТАЛОГ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

В області розгляду бізнес-моделі кредитового переказу: платежі, що здійснюються в національній валюті на території України (за винятком переказів з використанням банківських платіжних карток, обіг яких підпорядковується іншій області стандарту ISO 20022).

Кредитовий переказ грошових коштів з ініціативи платника складається з наступних можливих бізнес-моделей:

I. Переказ грошових коштів (за умови позитивного завершення всіх видів процедур в ході переказу грошових коштів або за умови відхилення платіжної інструкції) включає наступні процеси:

Ініціювання платіжної інструкції (ініціювання платіжної операції шляхом формування та надсилання платіжної інструкції) на переказ грошових коштів (рівень «клієнт - агент») включає наступні основні підпроцеси:

- запит на здійснення платежу (не є обов'язковим);
- формування платіжної інструкції на рівні «клієнт - агент»;
- акцепт платежу на рівні «клієнт - агент»;
- проведення платежу на рівні «клієнт - агент»;
- підготовка платежу на рівні «агент - агент».

Виконання платіжної інструкції на переказ грошових коштів (рівень «агент – агент»).

Підтвердження виконання платіжної інструкції на переказ грошових коштів – надання звітів та статусів (рівень «агент - агент»/ «клієнт - агент» / «агент - клієнт»).

II. Відкликання (скасування) платіжної інструкції на переказ грошових коштів

Модель обміну повідомленнями між учасниками при відкликанні (скасуванні) платежу з ініціативи платника / ініціатора платежу включає наступні процеси:

Відкликання платежу:

- відкликання (скасування платіжної інструкції) клієнтом;
- відкликання платежу агентом.

Авторизація відкликання платежу.

Звіт щодо статусу відкликання платежу.

III. Повернення грошових коштів

Модель обміну повідомленнями між учасниками при поверненні платежу використовується у випадках отримання помилкового платежу, платежу з помилковими реквізитами, в інших випадках відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України, та може включати наступні процеси:

Ініціювання повернення платежу

Повернення платежу

Підтвердження виконання

Повідомлення ISO 20022, які використовуються в бізнес-моделі кредитового переказу

Код	Оригінальна назва повідомлення	Назва повідомлення	Дія
Pain. 001	CustomerCreditTransferInitiation	Ініціювання платіжної інструкції клієнтом	Відправлення платіжної інструкції клієнта на переказ коштів. Платіжна інструкція, сформована клієнтом, може містити одну або більше ніж одну транзакцію. Також, платіжна інструкція (pain. 001) може містити <i>транзакції, адресовані більше ніж на одного агента, що обслуговує отримувача.</i>
Pain. 002	CustomerPaymentStatusReport	Звіт про статус платіжної інструкції/повідомлення клієнта	Відправлення агентом клієнту звіту про статус
Pain. 013	CreditorPaymentActivationRequest	Запит отримувача на здійснення платежу платником	Відправлення отримувачем запиту на здійснення платежу Повідомлення може містити запит лише на одну транзакцію
Pain. 014	CreditorPaymentActivationRequestStatusReport	Звіт про статус запиту отримувача на здійснення платежу платником	Відправлення платником/агентом звіту про статус запиту на здійснення платежу
Pacs. 002	FIToFIPaymentStatusReport	Звіт про статус платежу на рівні агентів	Відправлення агентом агенту звіту про статус
Pacs. 004	PaymentReturn	Повернення платежу	Відправлення агентом платіжної інструкції щодо повернення платежу Платіжна інструкція може

Код	Оригінальна назва повідомлення	Назва повідомлення	Дія
			<p>містити одну або більше ніж одну трансакцію.</p> <p>Платіжна інструкція, яка містить більше ніж одну трансакцію має містити повністю всі трансакції платіжної інструкції, що повертається</p>
Pacs. 008	FIToFICustomerCreditTransfer	Кредитовий переказ коштів клієнта на рівні агентів	<p>Відправлення платіжної інструкції агента на переказ коштів клієнта.</p> <p>Платіжна інструкція може містити одну або більше ніж одну трансакцію.</p> <p>Платіжна інструкція (pacs. 008) може, містити <i>трансакції, адресовані лише на одного агента, що обслуговує отримувачів.</i></p>
Pacs. 009	FinancialInstitutionCreditTransfer	Кредитовий переказ коштів агента на рівні агентів	<p>Відправлення платіжної інструкції агента на переказ коштів агенту.</p> <p>Платіжна інструкція може містити одну або більше ніж одну трансакцію.</p> <p>Платіжна інструкція (pacs. 009) може містити <i>трансакції, адресовані лише на одного агента, що є отримувачем.</i></p>
Camt. 052	BankToCustomerAccountReport	Звіт за рахунком	Відправлення клієнту / агенту звіту (проміжної виписки) за рахунком
Camt. 053	BankToCustomerStatement	Виписка за рахунком	Відправлення клієнту / агенту виписки за рахунком
Camt. 054	BankToCustomerDebitCreditNotification	Повідомлення про зарахування / списання коштів з рахунку	Відправлення клієнту / агенту підтвердження про зарахування / списання грошових коштів з рахунку

Код	Оригінальна назва повідомлення	Назва повідомлення	Дія
Camt. 060	AccountReportingRequest	Запит на створення звіту або виписки за рахунком або повідомлення про зарахування / списання коштів з рахунку	Відправлення клієнтом / агентом запиту щодо надання інформації про стан його рахунку у вигляді Звіту за рахунком (camt. 052), Виписки за рахунком (camt. 053) або Повідомлення про зарахування / списання коштів з рахунку (camt. 054)
Camt. 029	ResolutionOfInvestigation	Звіт щодо статусу розслідування	Відправлення клієнту / агенту звіту щодо статусу відкликання платежу Звіт надється за одною або більше ніж одною транзакцією
Camt. 036	Debit Authorisation Response	Відповідь щодо запиту на авторизацію дебетування рахунку	Відправлення агенту відповіді щодо запиту на авторизацію дебетування рахунку
Camt. 037	Debit Authorisation Request	Запит на авторизацію дебетування рахунку	Відправлення агентом запиту на авторизацію дебетування рахунку
Camt. 055	CustomerPaymentCancellationRequest	Запит клієнта на відкликання (скасування) платіжної інструкції на рівні клієнт-агент	Відправлення клієнтом запиту на відкликання платежу. Повідомлення може містити одну або більше ніж одну транзакцію.
Camt. 056	FIToFIPaymentCancellationRequest	Запит на відкликання (скасування) платіжної інструкції на рівні агентів	Відправлення агентом запиту на відкликання платежу. Повідомлення може містити одну або більше ніж одну транзакцію.

Повідомлення підрозділяються на:

- 1) Платіжні інструкції (pain.001, pacs.004, pacs.008, pacs.009) ;
- 2) Статуси оброблення (pain.002, pacs.002) ;
- 3) ЗАПИТИ (pain.013, camt.060, camt.037, camt.055, camt.056);
- 4) Статуси відповіді на запити (pain.014, camt.036, camt.029)
- 5) ЗВІТИ (camt.052, camt.053, camt.054).

1.1. ОПИС БІЗНЕС-МОДЕЛІ ЗДІЙСНЕННЯ ПЛАТЕЖУ

1.1.1. Оглядовий рівень бізнес-моделі обміну платіжними інструкціями/повідомленнями при переказі грошових коштів з ініціативи платника.

Бізнес-модель обміну платіжними інструкціями/повідомленнями між учасниками при переказі грошових коштів з ініціативи платника передбачає як позитивне, так і негативне завершення всіх видів процедур у ході переказу грошових коштів і включає в себе наступні процеси:

- ініціювання платіжної інструкції на переказ грошових коштів
- виконання платіжної інструкції на переказ грошових коштів
- підтвердження виконання платіжної інструкції на переказ грошових коштів

Процесу ініціювання платіжної інструкції на переказ грошових коштів може передувати підпроцес «Запит отримувача на здійснення платежу платником».

Послідовність дій в бізнес-моделі з урахуванням задіяних в ній процесів і ролей приведена на Рисунку 1 та Рисунку 2.

Рисунок 1 - Послідовність дій в бізнес-моделі з урахуванням задіяних в ній процесів і ролей при переказі грошових коштів з ініціативи платника

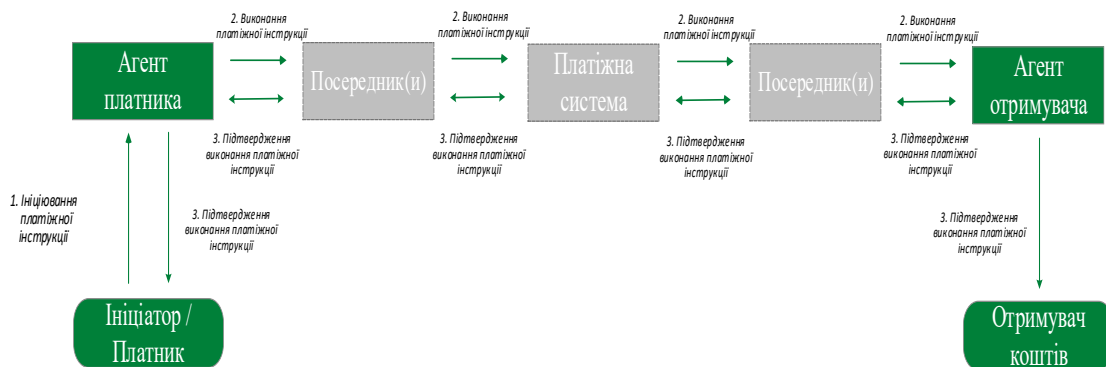
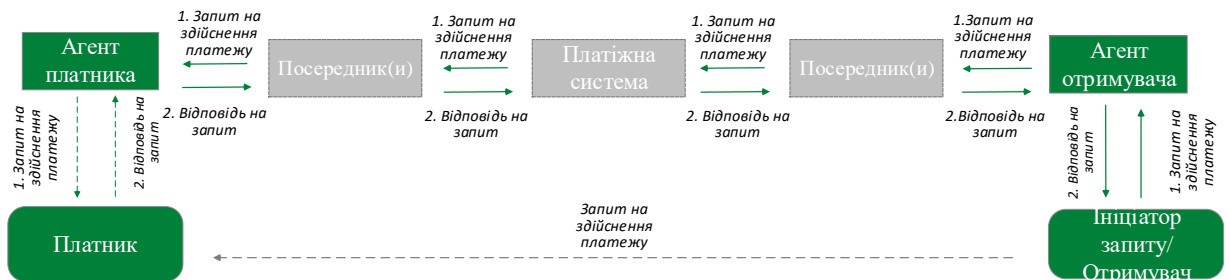
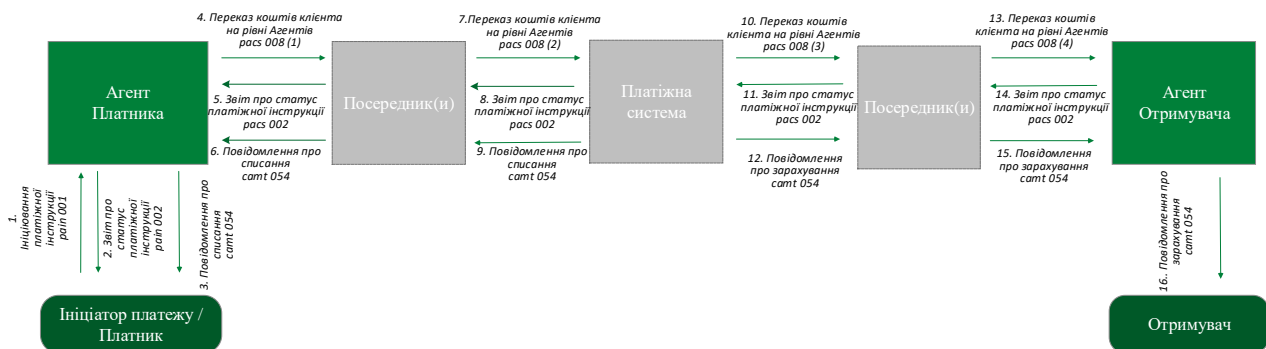

Рисунок 2 - Послідовність дій в бізнес-моделі з урахуванням задіяних в ній процесів і ролей при запиті на здійснення платежу платником

Послідовність дій в бізнес-моделі обміну платіжними інструкціями/повідомленнями на Рисунку 3, Рисунку 4 та Рисунку 5.

Рисунок 3 – Бізнес-модель обміну платіжними інструкціями/повідомленнями при переказі грошових коштів з ініціативи платника

Ініціатор платежу формує платіжну інструкцію (rain. 001) та направляє її агенту, який обслуговує рахунок платника. Коректну платіжну інструкцію (rain. 001) агент платника приймає до виконання, про що повідомляє ініціатора платежу (rain. 002), некоректну платіжну інструкцію агент платника відхиляє, про що теж повідомляє ініціатора платежу (rain. 002).

Агент платника на підставі прийнятої до виконання платіжної інструкції (rain. 001) формує платіжну інструкцію з переказу коштів клієнта на рівні агентів (расс. 008) та направляє її до агента, що обслуговує отримувача, безпосередньо або через платіжну систему, та/або через ланцюг посередників.

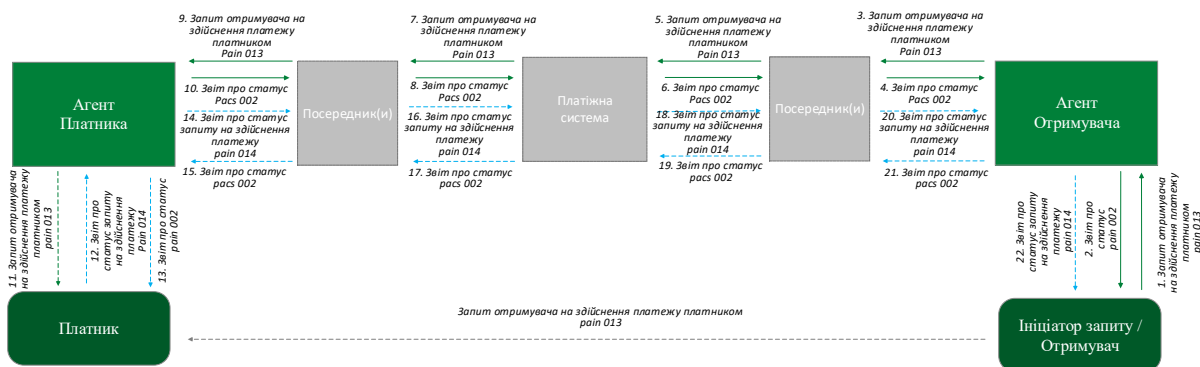
У разі наявності у агента платника відповідних повноважень щодо здійснення платежу від імені платника, агент платника самостійно формує платіжну інструкцію з переказу коштів клієнта на рівні агентів (расс. 008). У цьому разі етап ініціювання платіжної інструкції (rain. 001) відсутній.

Платіжна система/посередники/агент, що обслуговує отримувача, здійснюють процедури приймання до виконання та послідуючого виконання коректних платіжних інструкцій з переказу коштів клієнта на рівні агентів.

Агент, що обслуговує отримувача/платіжна система/посередники, що задіяні у ланцюгу виконання платіжної інструкції, повідомляють один одного та агента, що обслуговує платника, про статус платіжної інструкції з переказу коштів клієнта на рівні агентів, надсилаючи звіт про статус платежу на рівні агентів (расс. 002).

Додатково для підтвердження виконання платіжної інструкції, відповідно до умов укладених договорів між платником та агентом, що його обслуговує, агент направляє платнику повідомлення про зарахування / списання коштів з рахунку (самт. 054).

Рисунок 4 – Бізнес-модель проходження запиту отримувача на здійснення платежу платником

Ініціатор запиту на здійснення платежу направляє платнику/ініціатору платежу безпосередньо або через ланцюг агентів/посередників запит отримувача на здійснення платежу платником (rain. 013). Сторона, яка отримала запит на здійснення платежу, або агент платника, у разі наявності повноважень, наданих платником, направляє стороні, яка ініціює запит на здійснення платежу, результат розгляду цього запиту у вигляді звіту про статус запиту отримувача на здійснення платежу платником (rain. 014). Направлення звіту про статус запиту отримувача на здійснення платежу платником (rain. 014) не є обов'язковим.

Позитивне виконання запиту на здійснення платежу (rain. 013):

- ✓ ініціатор платежу/платник формує платіжну інструкцію (рапн. 001) та направляє її агенту, який обслуговує рахунок платника (далі виконуються дії, зображені на Рисунку 3);
- ✓ Агент платника на підставі договору із платником формує платіжну інструкцію з переказу коштів клієнта на рівні агентів (рас. 008) (далі виконуються дії, зображені на Рисунку 3).

Рисунок 5 – Бізнес-модель виконання платіжної інструкції при переказі грошових коштів за умови, що агент платника одночасно є агентом отримувача

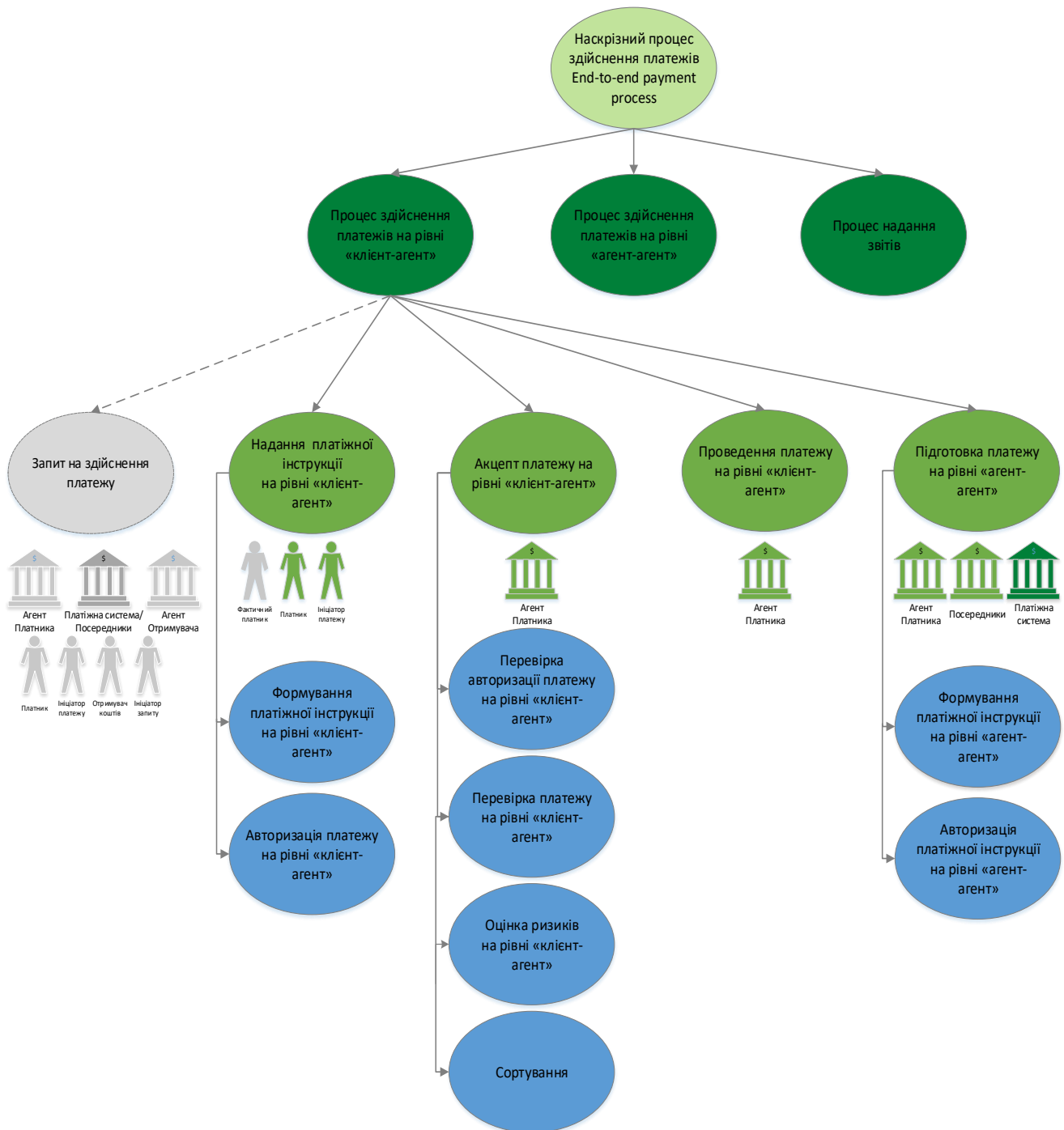
Ініціатор платежу формує платіжну інструкцію (rain. 001) та направляє її агенту, який обслуговує рахунок платника. Коректну платіжну інструкцію (rain. 001) агент платника приймає до виконання, про що повідомляє ініціатора платежу (rain. 002). Некоректну платіжну інструкцію агент платника відхиляє, про що теж повідомляє ініціатора платежу (rain. 002).

Агент виконує платіжну інструкцію (rain. 001).

1.1.1.1. Опис бізнес-процесів при ініціюванні платіжної інструкції/повідомлення на переказ грошових коштів

Схема бізнес-процесу, що відображає складові підпроцеси верхнього рівня, зображена на рисунку 6.

Рисунок 6 – Бізнес-процес ініціювання платіжної інструкції на переказ грошових коштів

А. Запит на здійснення платежу

Визначення	Сторона, яка має отримати кошти (отримувач, ініціатор запиту на здійснення платежу), направляє стороні, яка повинна здійснити платіж (платнику, ініціатору платежу), запит на здійснення платежу, безпосередньо або через ланцюг агентів, які задіяні у здійсненні платежу.
Подія, яка ініціює процес	Прийнято рішення про відправлення запиту платнику.
Передумова	Наявність підстави для здійснення платежу.
Результат	Отримувач коштів / ініціатор запиту направив платнику / ініціатору платежу повідомлення «Запит отримувача на здійснення платежу платником» та отримав у відповідь повідомлення «Звіт про статус запиту отримувача на здійснення платежу платником».

Б. Надання платіжної інструкції на рівні «клієнт- агент»

Визначення	Сторона, яка ініціює платіж (ініціатор платежу), доручає агенту здійснити платіж.
Подія, яка ініціює процес	Прийнято рішення про здійснення платежу.
Передумова	Наявність необхідної інформації, що дозволяє здійснити платіж.
Результат	Ініціатор платежу направив агенту платіжну інструкцію «Ініціювання платіжної інструкції клієнтом».

Б.1 Формування платіжної інструкції на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Ініціатор платежу формує платіжну інструкцію на переказ грошових коштів.
Подія, яка ініціює процес	Прийнято рішення про здійснення платежу.
Передумова	Дії, що призвели до наявності у ініціатора платежу грошового зобов'язання, яке виникло на підставі законодавства, договору, контракту, вимоги, угоди, рахунку-фактури, накладної, розпорядження, власного бажання, запиту на здійснення платежу, тощо.
Результат	Платіжну інструкцію сформовано.

Б.2 Авторизація платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Авторизація платіжної інструкції, яку сформував ініціатор платежу. <i>(Авторизація може бути автоматичною, якщо система, в якій формується платіж, була визнана придатною для створення платежів, оскільки попередні процедури вважаються такими, що гарантують достатню безпеку. У цьому випадку система поставить цифровий підпис без ручного втручання. Авторизація може здійснюватися в ручному режимі, якщо процедури вимагають затвердження з боку відповідної фізичної особи. Інформація про це схвалення включається у платіжну інструкцію або відправляється агенту, який його пересилає, або агенту платника у формі окремого повідомлення.)</i>
Подія, яка ініціює процес	Формування платіжної інструкції (особою або системою).
Передумова	Виконаний процес формування платіжної інструкції і очікується його авторизація.
Результат	Платіжна інструкція авторизована.

В. Акцепт платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Акцепт платіжної інструкції включає в себе здійснення агентом, що обслуговує платника ряду перевірочних процедур, а саме перевірку авторизації, перевірку платежу і процес оцінки ризиків.
Подія, яка ініціює процес	Отримання платіжної інструкції.
Передумова	Визначені критерії здійснення перевірочних процедур.
Результат	Платіжна інструкція прийнята або відхилена

В.1 Перевірка авторизації платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Агент, що обслуговує платника, перевіряє, чи має право ініціатор платежу подавати платіжну інструкцію, виходячи з параметрів авторизації, заданих в профілі клієнта, а також чи має він право ініціювати платіж даного типу.
Подія, яка ініціює процес	Отримання платіжної інструкції.

Передумова	Потрібно проходження процедури авторизації.
Результат	Платіж буде допущений або не допущений до перевірки і до оцінки ризиків.

В.2 Перевірка платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Синтаксична перевірка з метою подальшого оброблення платежу.
Подія, яка ініціює процес	Отримання платіжної інструкції, позитивний результат перевірки авторизації.
Передумова	Агент, що обслуговує платника, отримав платіжну інструкцію і виконав необхідну перевірку авторизації.
Результат	Платіж буде допущений або не допущений до оцінки ризиків.

В.3 Оцінка ризиків платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Необхідність контролю ризиків з метою подальшого оброблення та виконання платежу. Це може бути «оцінка статичного ризику» (наприклад, перевірка наявності арешту коштів, перевірка відповідно до правил фінансового моніторингу, тощо) і «оцінка динамічного ризику» (наприклад, перевірка наявності достатньої кількості грошових коштів на рахунку, перевірка лімітів, тощо).
Подія, яка ініціює процес	Отримання платіжної інструкції, позитивний результат перевірки авторизації та перевірки платежу.
Передумова	Платіж пройшов перевірку і встановлено вимогу оцінки ризику.
Результат	Наявна вся необхідна інформація і платіж буде допущений до сортування.

В.4 Сортування на рівні «клієнт – агент»

Визначення	Агент, що обслуговує платника, в платіжній інструкції аналізує зазначену кількість агентів, що обслуговують
------------	---

отримувачів. При умові, що платіжна інструкція, надана клієнтом містить трансакції, сформовані більше ніж на одного агента, що обслуговує отримувачів коштів, агент платника здійснює сортування. Під процесом сортування мається на увазі поділ трансакцій, що зазначені в платіжній інструкції клієнта на трансакції, що адресовані на кожного окремого агента (одна платіжна інструкція на одного агента).

Подія, яка ініціює процес	Платіжну інструкцію клієнта прийнято.
Передумова	Позитивний результат проходження перевірки ризиків.
Результат	Платіж буде проведений і переданий для подальшого виконання на рівні агентів.

Г. Проведення платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Агент платника здійснює проведення платежу – кредитовий переказ коштів від сторони, що оплачує, стороні, що отримує (сценарій в одному агенті) / кредитовий переказ коштів на рахунок агента, що обслуговує платника (сценарій в різних агентах).
Подія, яка ініціює процес	Настання дати виконання платежу.
Передумова	Наявність акцептованої платіжної інструкції ініціатора платежу.
Результат	Перехід права власності на грошові кошти від сторони платника до сторони отримувача (сценарій в одному агенті) / Кошти зараховано на рахунок агента, що обслуговує платника, для виконання наступного процесу здійснення платежу «агент – агент» (сценарій в різних фінансових установах).

Д. Підготовка платежу на рівні «агент - агент» (сценарій в різних фінансових установах)

Визначення	Агент, що обслуговує платника, готує платіж платіжній системі або посереднику для подальшого оброблення на рівні «агент – агент».
------------	---

Подія, яка ініціює процес	Настання дати виконання платежу.
Передумова	Наступна отримуюча платіж сторона не є клієнтом агента, що обслуговує платника.
Результат	Агент, що обслуговує платника, направив платіжній системі/посереднику або агенту отримувача платіжну інструкцію на кредитовий переказ «Переказ коштів клієнта на рівні агентів» або «Платіжна інструкція на рівні агентів».

Д.1 Формування платіжної інструкції на кредитовий переказ коштів на рівні агентів

Визначення	Агент, що обслуговує платника, формує платіжну інструкцію на переказ коштів на рівні агентів.
Подія, яка ініціює процес	В установі агента, що обслуговує платника, прийнято рішення про здійснення платежу (особою або системою).
Передумова	Наявність акцептованої платіжної інструкції ініціатора платежу або дії, що призводять до наявності у агента, що обслуговує платника, зобов'язання, яке виникло на підставі договору, угоди.
Результат	Платіжну інструкцію на переказ коштів на рівні агентів сформовано.

Д.2 Авторизація платежу на кредитовий переказ коштів на рівні агентів

Визначення	Авторизація платіжної інструкції на кредитовий переказ коштів на рівні агентів, яку сформував агент, що обслуговує платника (авторизація може бути автоматичною або здійснюватися в ручному режимі. Інформація щодо авторизації включається в платіжну інструкцію або відправляється у вигляді окремого повідомлення).
Подія, яка ініціює процес	Формування платіжної інструкції на кредитовий переказ коштів на рівні агентів (особою або системою).
Передумова	Виконаний процес формування платіжної інструкції на

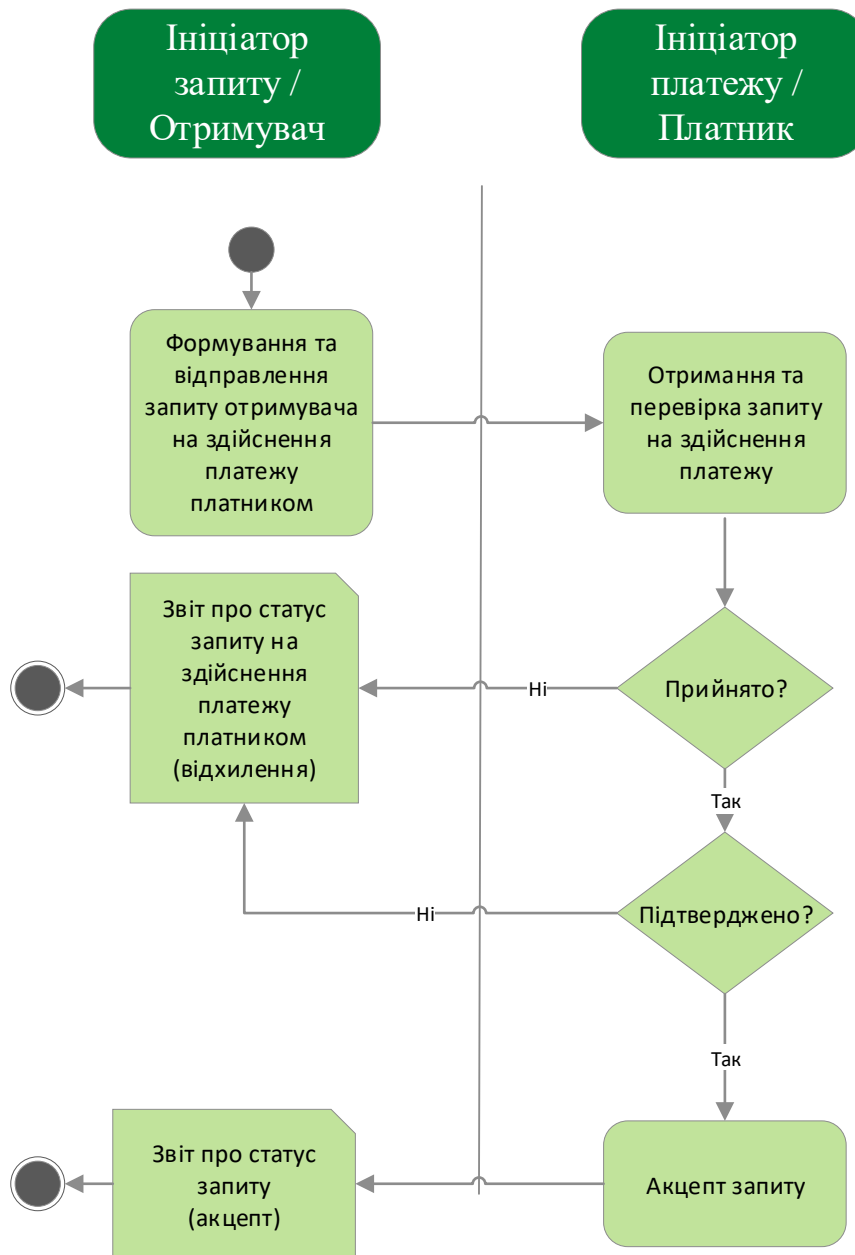
кредитовий переказ коштів на рівні агентів і очікується її авторизація.

Результат

Платіжну інструкцію на кредитовий переказ коштів на рівні агентів авторизовано.

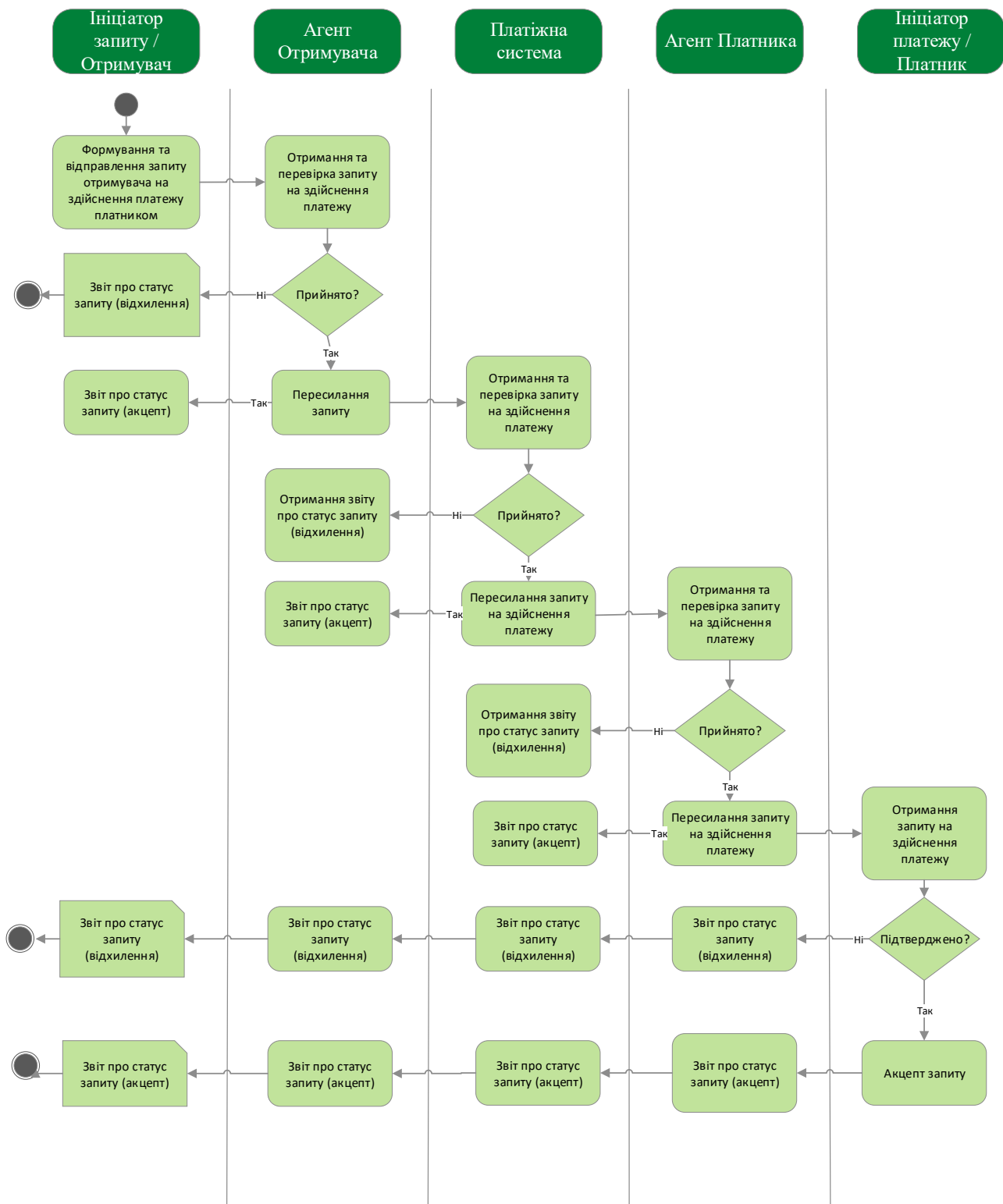
Алгоритм взаємодії в процесі здійснення платежів на рівні «клієнт-агент» представлений на Рисунку 7, Рисунку 8 та Рисунку 9.

Рисунок 7 – Алгоритм прямої взаємодії на рівні «клієнт - клієнт» у процесі ініціювання запиту на здійснення платежу (rain. 013, rain. 014) **

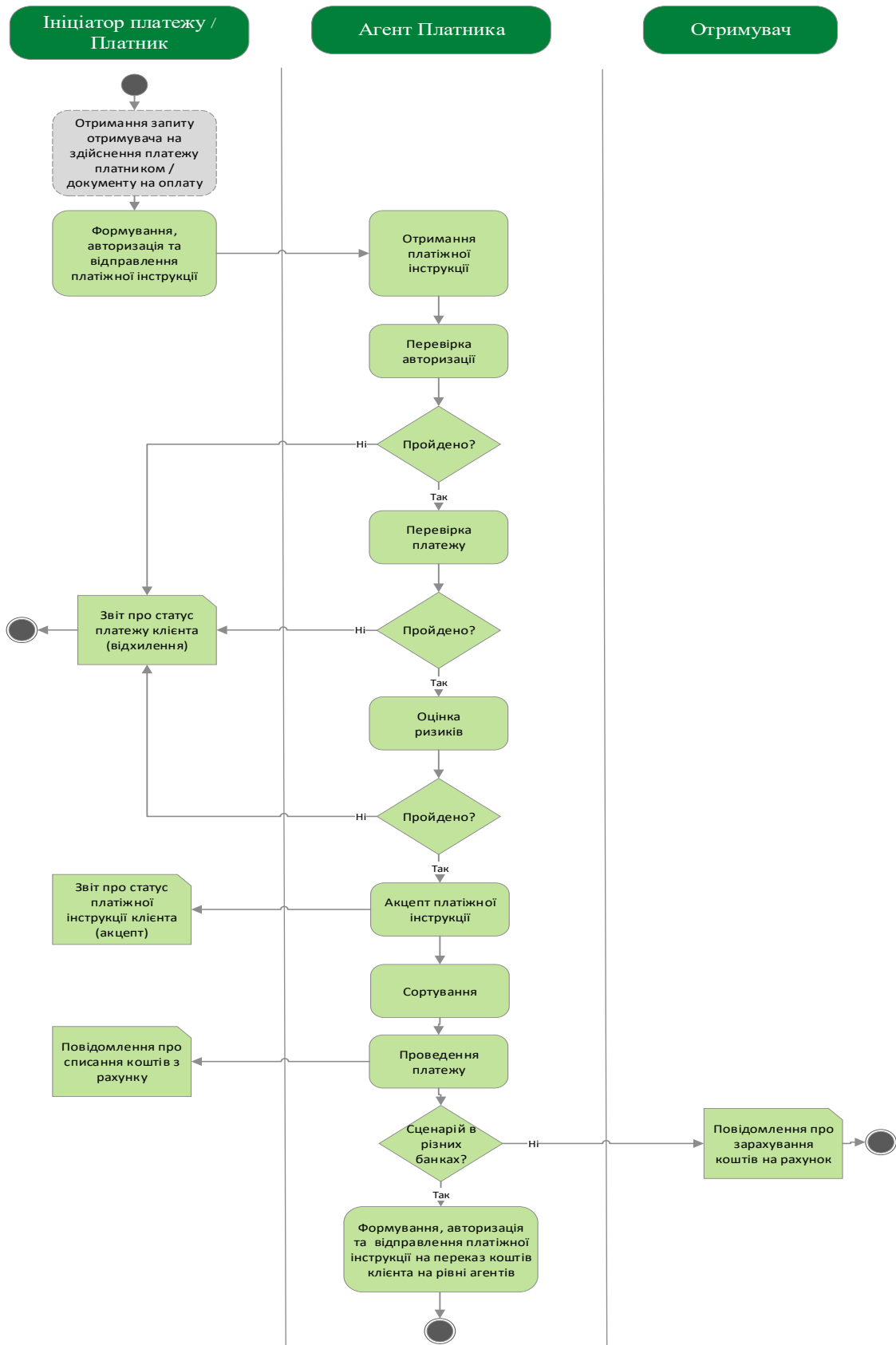
** подібна взаємодія на зазначеному рівні допустима (наприклад застосування – особистий кабінет клієнта на сайті надавача послуг).

Рисунок 8 - Алгоритм взаємодії на рівні «клієнт - агент» у процесі ініціювання запиту на здійснення платежу без посередників у ланцюгу* (rain. 013)**

*** - у разі наявності посередників (в такому сценарії) посередники виконують аналогічні процеси, що і Платіжна система.

Рисунок 9 - Алгоритм взаємодії на рівні «клієнт-агент» у процесі ініціювання платежу (rain. 001)

Функціональна схема відправлення запиту на здійснення платежу представлена на Рисунку 10 та Рисунку 11.

Рисунок 10 - Функціональна схема процесу ініціювання запиту на здійснення платежу (rain. 013) – позитивний сценарій

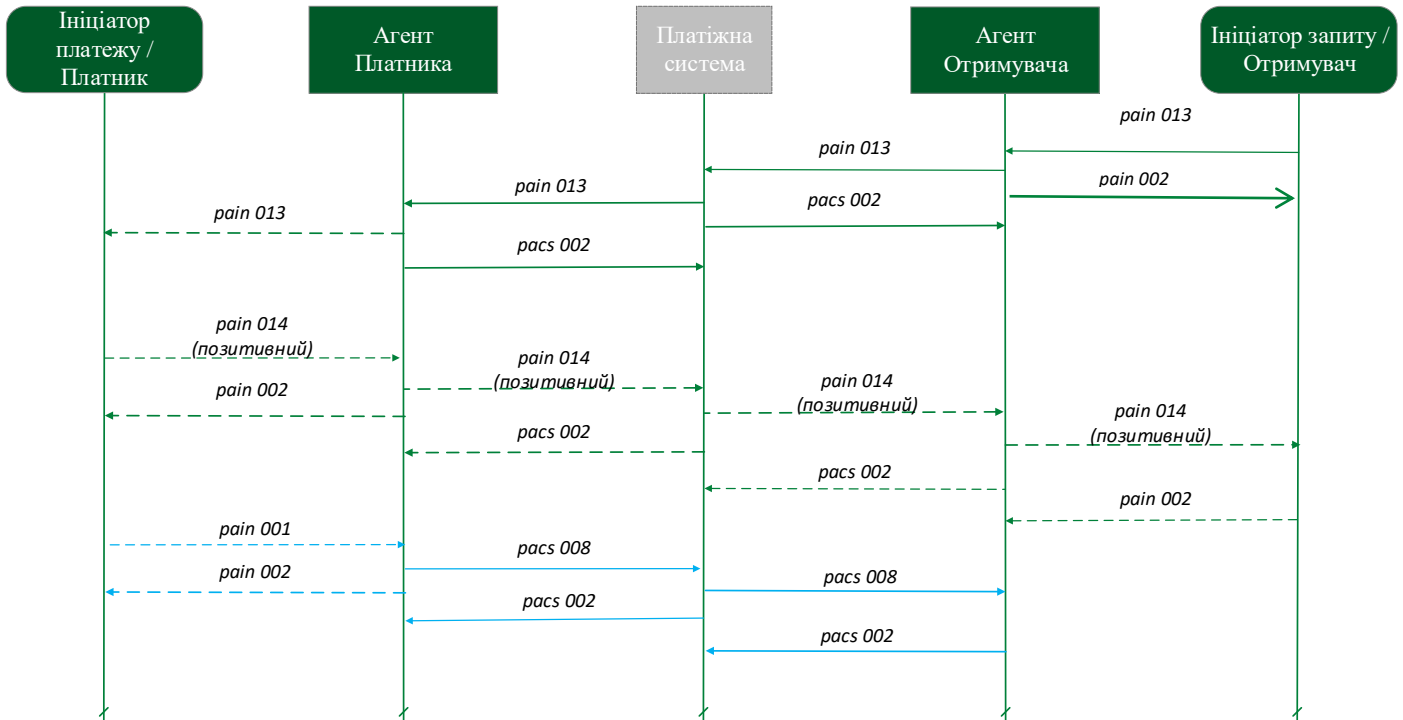

Рисунок 11 - Функціональна схема процесу ініціювання запиту на здійснення платежу (rain. 013) – негативний сценарій

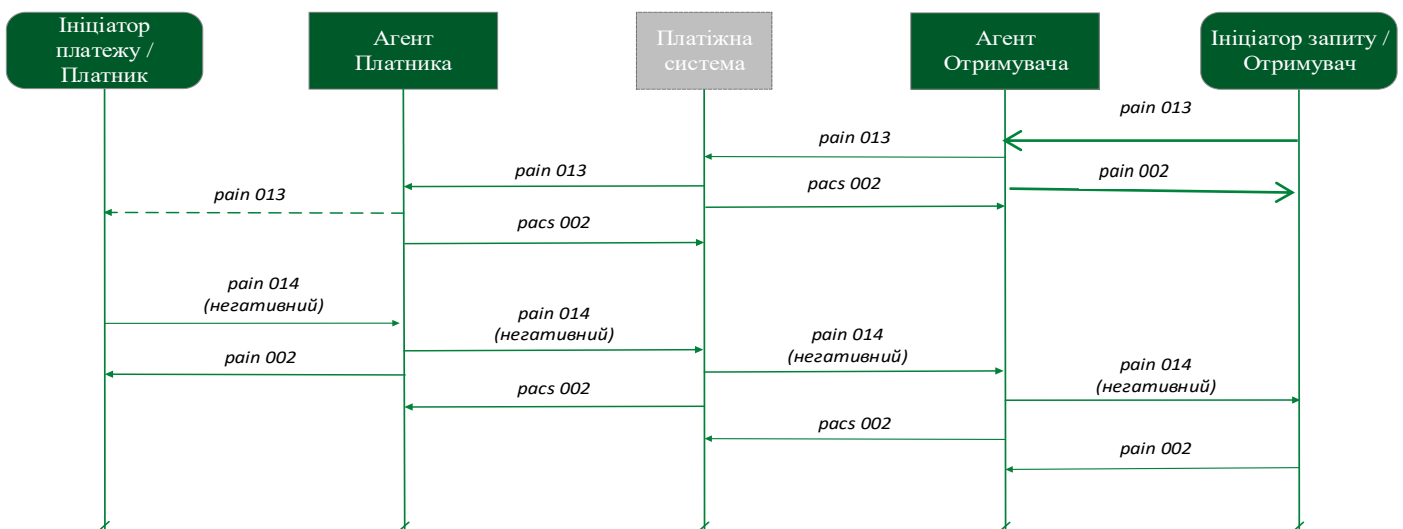
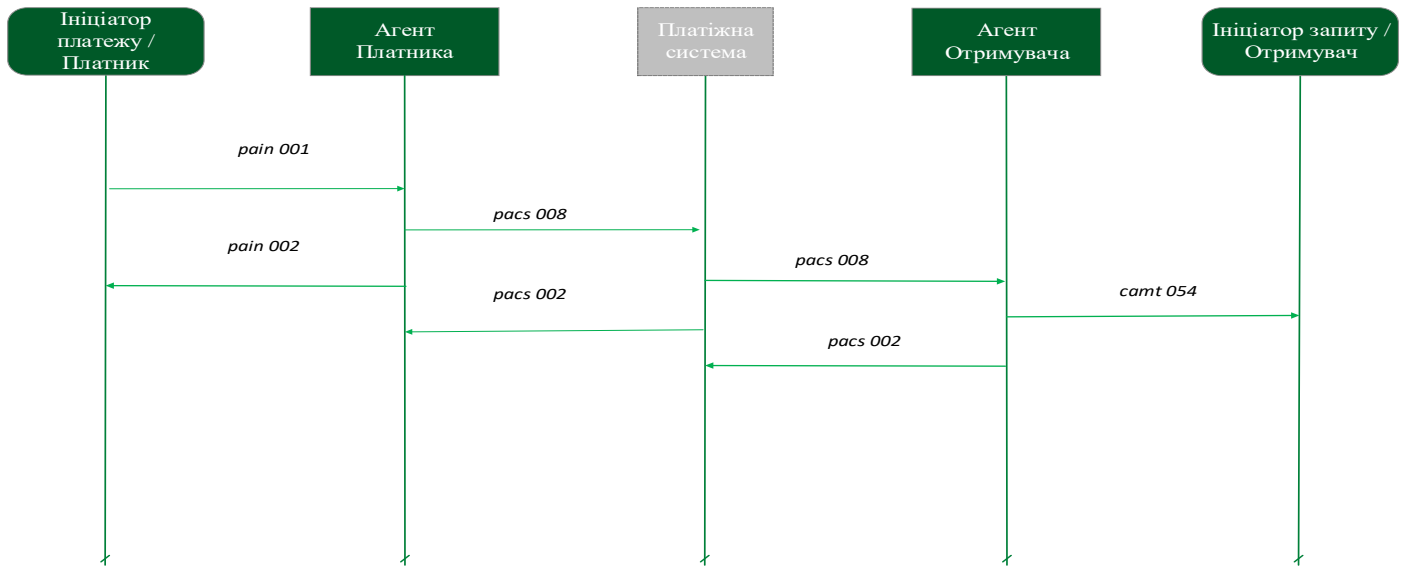

Рисунок 12 - Функціональна схема процесу ініціювання платником/ініціатором платежу платіжної інструкції (pain. 001) та її подальшого виконання

1.1.1.2. Опис бізнес-процесів при виконанні платіжної інструкції на переказ грошових коштів

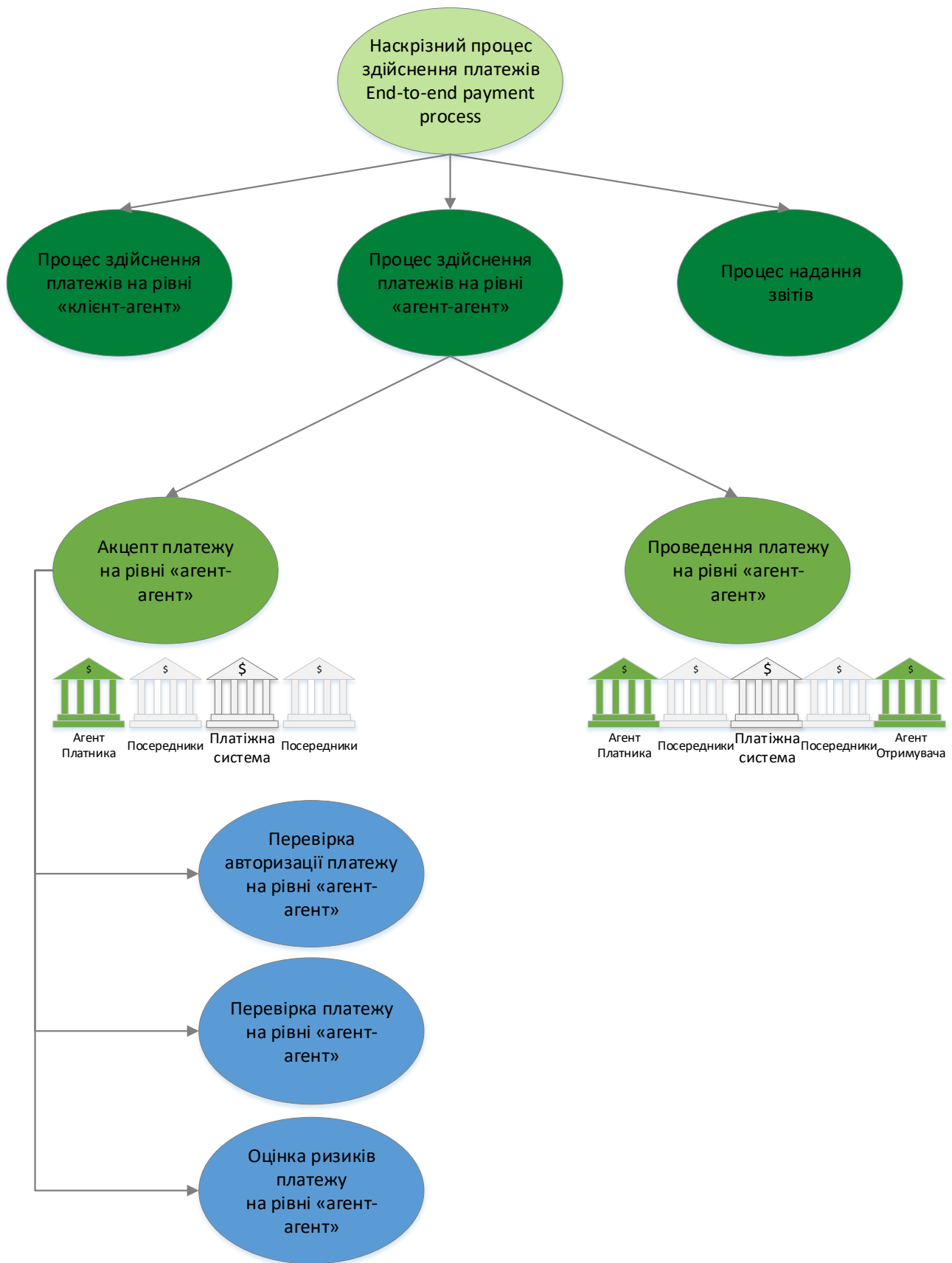
Процес виконання платіжної інструкції на переказ грошових коштів включає наступні основні підпроцеси, які мають відношення до виконання та оброблення платежів на рівні агентів:

- ✓ Акцепт платежу на рівні «агент - агент»
- ✓ Проведення платежу на рівні «агент - агент»

Обмеження: Платіжна система та посередники приймають до виконання лише платіжні інструкції/повідомлення, сформовані на ОДНОГО агента отримувача.

Схема процесу, що відображає складові підпроцеси верхнього рівня, зображена на Рисунку 13.

Рисунок 13 – Бізнес-процес виконання платіжної інструкції на переказ грошових коштів

А. Акцепт платежу на рівні «агент - агент»

Визначення	Акцепт платежу на рівні агентів включає в себе здійснення платіжною системою/посередником ряду перевірочних процедур, а саме перевірку авторизації, перевірку платежу і процес оцінки ризиків.
Подія, яка ініціює процес	Отримання платіжної інструкції на переказ на рівні агентів.
Передумова	Визначені критерії здійснення перевірочних процедур.
Результат	Платіжну інструкцію на переказ на рівні агентів прийнято або відхилено.

А.1 Перевірка авторизації платежу на рівні «агент - агент»

Визначення	Платіжна система/посередник здійснює перевірку справжності сторони, що надсилає платіжну інструкцію на платіж, відповідно до параметрів авторизації, заданих в профілі агента, перевірку на достовірність та цілісність інформації, що міститься в платіжній інструкції на платіж.
Подія, яка ініціює процес	Отримання платіжної інструкції на платіж на рівні агентів.
Передумова	Потрібно проходження процедури авторизації.
Результат	Платіж буде допущений або не допущений до перевірки і до оцінки ризиків.

А.2 Перевірка платежу на рівні «агент - агент»

Визначення	Платіжна система/посередник здійснює перевірку коректності структури платіжної інструкції та синтаксису записів (заповнених реквізитів) з метою подальшої оброблення платежу.
Подія, яка ініціює процес	Проходження перевірки авторизації отриманої платіжної інструкції з позитивним результатом.
Передумова	Платіжна система/посередник отримує платіжну інструкцію на платіж на рівні агентів, виконує необхідну

перевірку авторизації.

Результат Платіж буде допущений або не допущений до оцінки ризиків.

А.3 Оцінка ризиків платежу на рівні «агент – агент»

Визначення	Платіжна система/посередник здійснює контроль ризиків з метою подальшого оброблення та виконання платежу – перевірку наявності достатньої кількості грошових коштів на рахунку, відсутності обмежень для виконання платежу, дотримання правил платіжної системи тощо.
Подія, яка ініціює процес	Проходження перевірки авторизації отриманої платіжної інструкції та перевірка платежу з позитивним результатом.
Передумова	Платіж пройшов перевірку і встановлено вимогу оцінки ризику
Результат	Виконано всі необхідні перевірки та прийнято рішення, платіж буде проведений або буде відхилений

Б. Проведення платежу на рівні «агент – агент»

Визначення	Платіжна система/посередник здійснює проведення платежу - переказ коштів від агента до іншого агента.
Подія, яка ініціює процес	Настання дати виконання платежу.
Передумова	Платіж згідно інструкції на платіж на рівні агентів підлягає виконанню (відповідає критеріям всіх здійснених перевірочних процедур)
Результат	Перехід права власності на грошові кошти від одного агента до іншого агента

Алгоритм взаємодії в процесі здійснення платежів на рівні «агент – агент» представлений на Рисунках 14 та 15.

Рисунок 14 - Алгоритм взаємодії в процесі здійснення платежів на рівні «агент – агент» (при умові, що платіжна інструкція містить одну трансакцію)

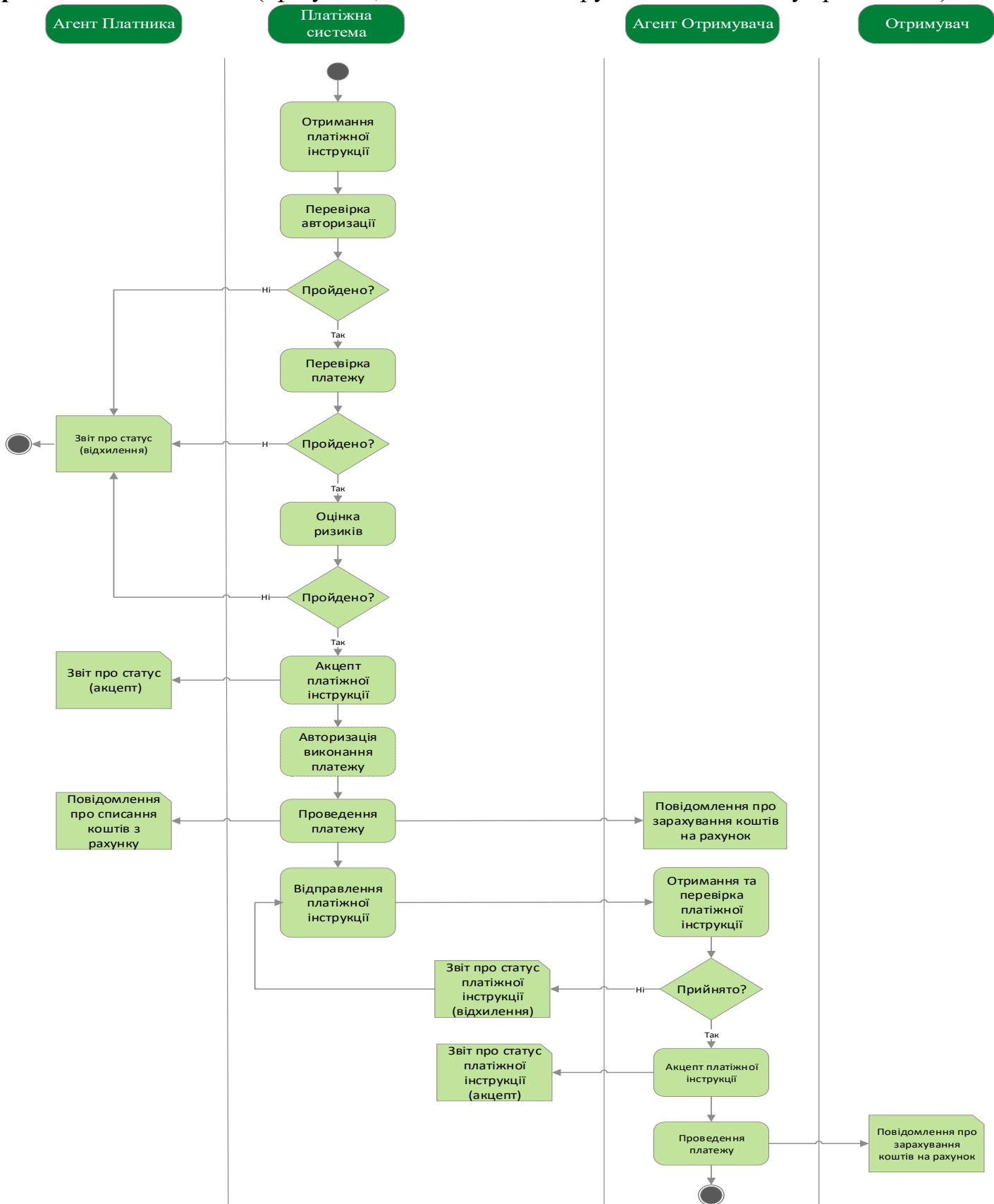
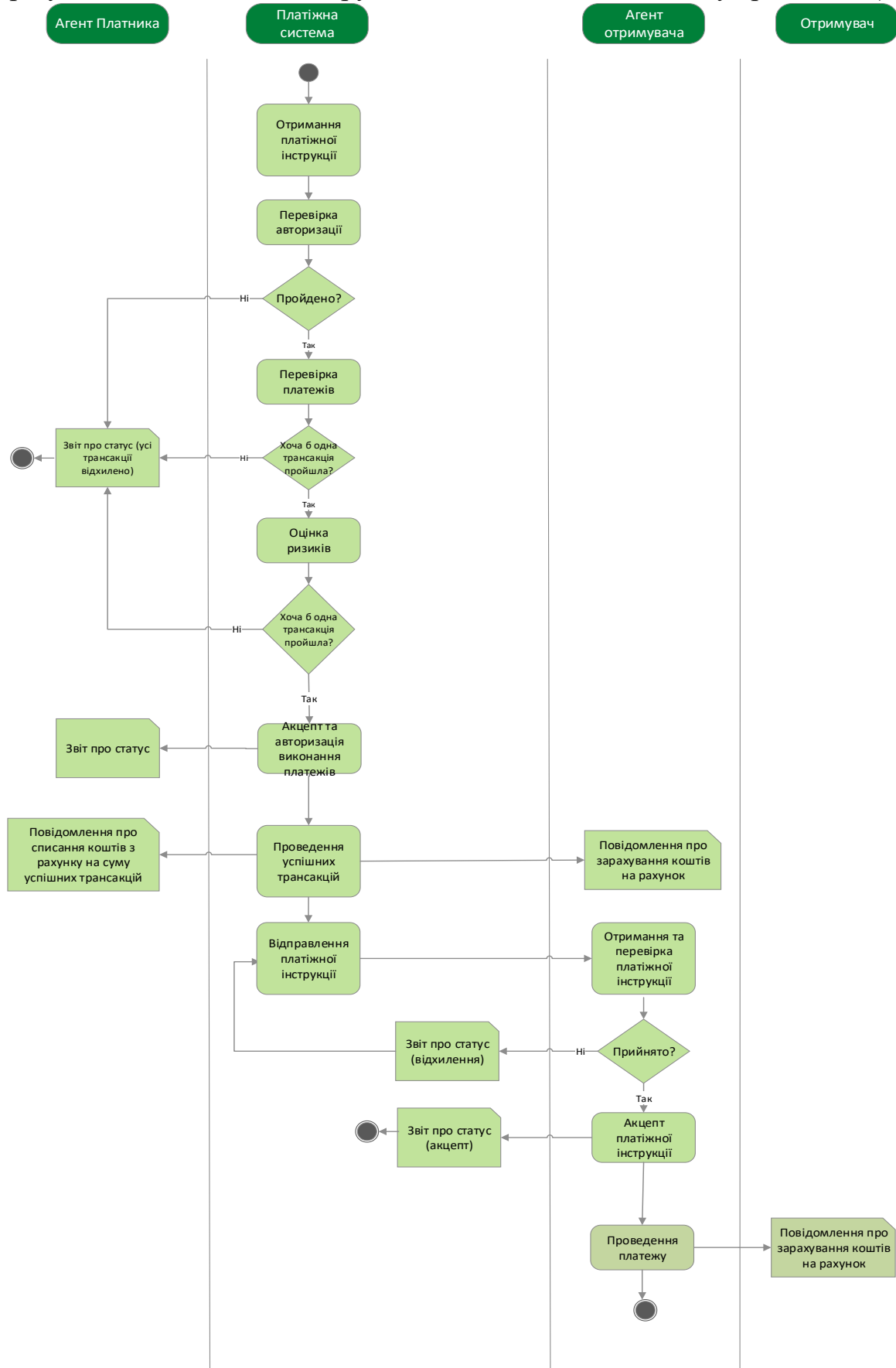

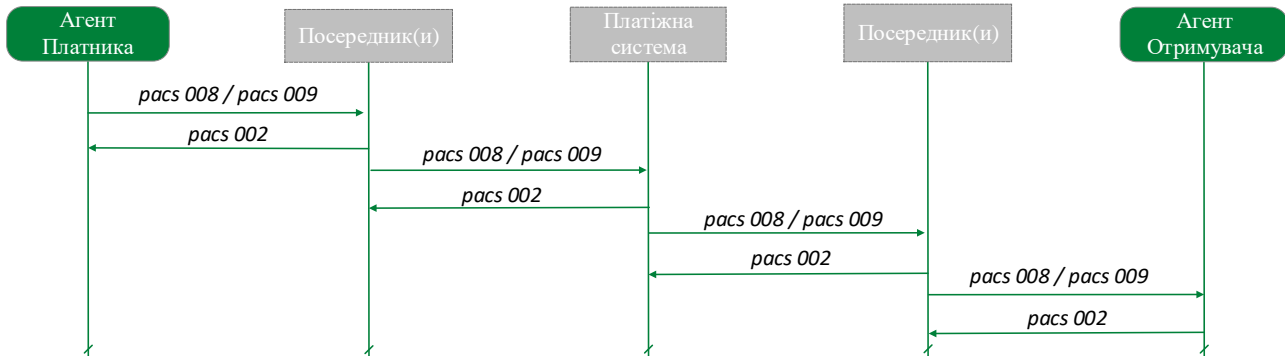
Рисунок 15 - Алгоритм взаємодії в процесі здійснення платежів

на рівні «агент – агент» (при умові, що платіжна інструкція містить більше ніж одну транзакцію)

Функціональна схема виконання платіжної інструкції на переказ грошових коштів представлена на рівні «агент - агент» на Рисунок 16.

Рисунок 16 - Функціональна схема виконання платежу (pacs. 008, pacs. 009)

1.1.1.3. Опис бізнес-процесів при підтвердженні виконання платіжної інструкції на переказ грошових коштів

Процес підтвердження виконання платіжної інструкції на переказ грошових коштів (управління грошовими коштами) включає наступні основні підпроцеси:

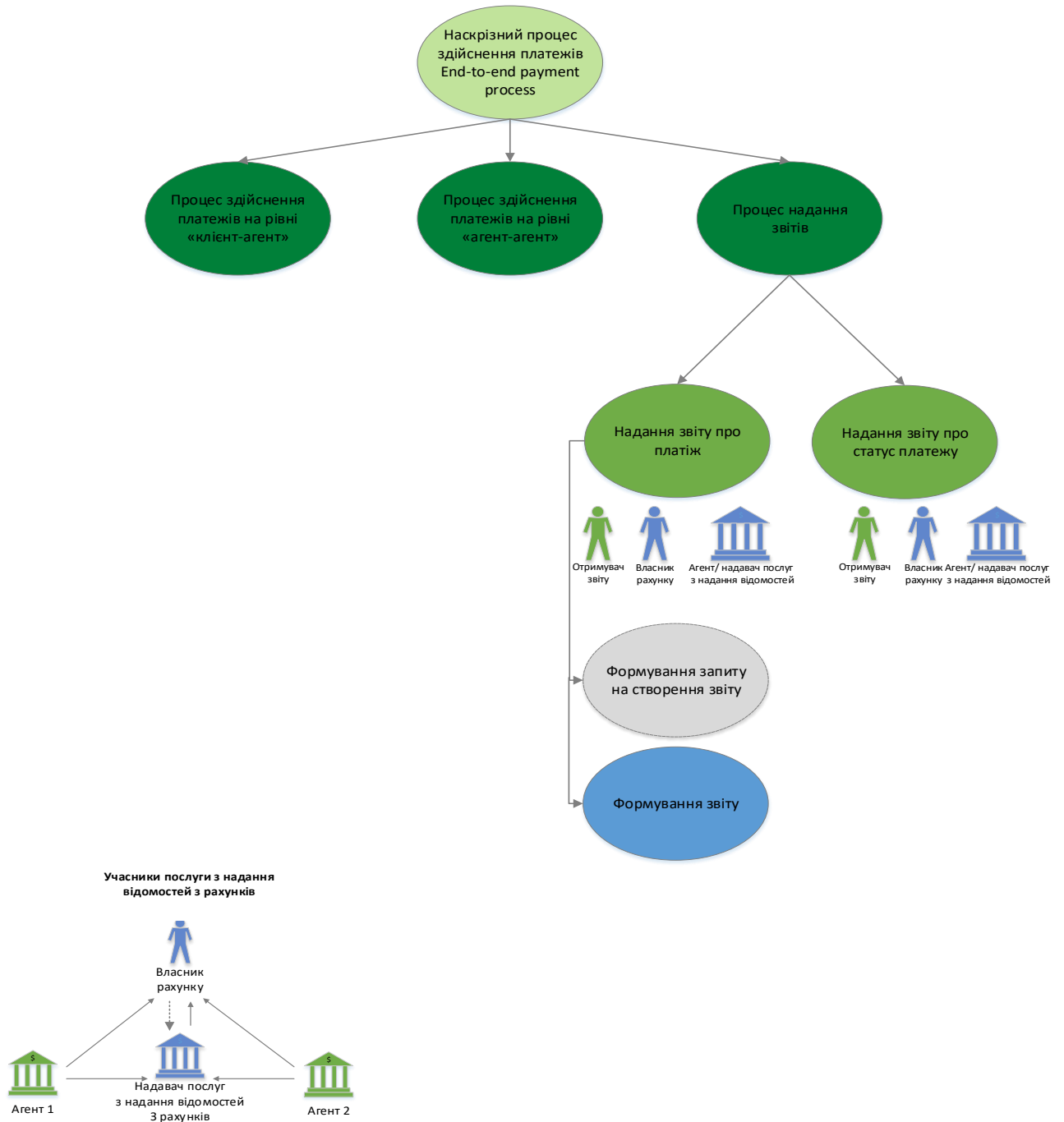
- ✓ надання звіту про платіж;
- ✓ надання звіту про статус платежу.

Надання звітів поширюється як на рівень «агент - агент», так і на рівень «агент-клієнт».

Умовою реалізації є наявність угоди між стороною, що надає звіт, і стороною, якій звіт надається, для надання специфічного виду звітності з тим, щоб відповідати юридичним вимогам та бізнес-вимогам, узгодженим між стороною, що надає звіт, і стороною, якій звіт надається.

Схема процесу, що відображає складові підпроцеси верхнього рівня, зображена на рисунку 17.

Рисунок 17 - Процес підтвердження виконання платіжної інструкції на переказ грошових коштів (надання звітів)

Власник рахунку має рахунки, що обслуговуються у агентів 1, 2

А. Надання звіту

Визначення	Надання агентом власнику рахунку (або отримувачу звіту за рахунком – стороні, яка авторизована власником рахунку на отримання звіту) звіту про фінансовий результат обробленої(-их) трансакції(-ій)
Подія, яка ініціює процес	Подія, яка обумовлює надання звіту відповідно до угоди між стороною, що надає звіт, і стороною, якій звіт надається
Передумова	Наявність угоди між стороною, що надає звіт, і стороною, якій звіт надається
Результат	«Звіт за рахунком» / «Виписка за рахунком»/ «Повідомлення про зарахування/списання коштів з рахунку» надано.

Примітка: Типовими прикладами такої звітності є повідомлення про зарахування / списання коштів з рахунку, проміжні (внутрішньоденні) виписки за рахунком, виписки за рахунком станом на кінець визначеного періоду, тощо.

А.1 Формування запиту на створення звіту (не є обов'язковою дією)

Визначення	Власник рахунку (або отримувач звіту за рахунком) формує запит на створення звіту
Подія, яка ініціює процес	Прийнято рішення щодо необхідності термінового отримання звіту
Передумова	Наявність угоди про надання звіту за запитом між стороною, що надає звіт, і стороною, якій звіт надається
Результат	Запит щодо надання звіту сформовано

А.2 Формування звіту

Визначення	Створення агентом звіту
Подія, яка ініціює процес	Завершення процесу проведення платежу або настання певного визначеного часу для формування звіту або отримання запиту на створення звіту, тощо
Передумова	Відображено списання коштів з рахунку або зарахування

коштів на рахунок, або отримано запит на звіт

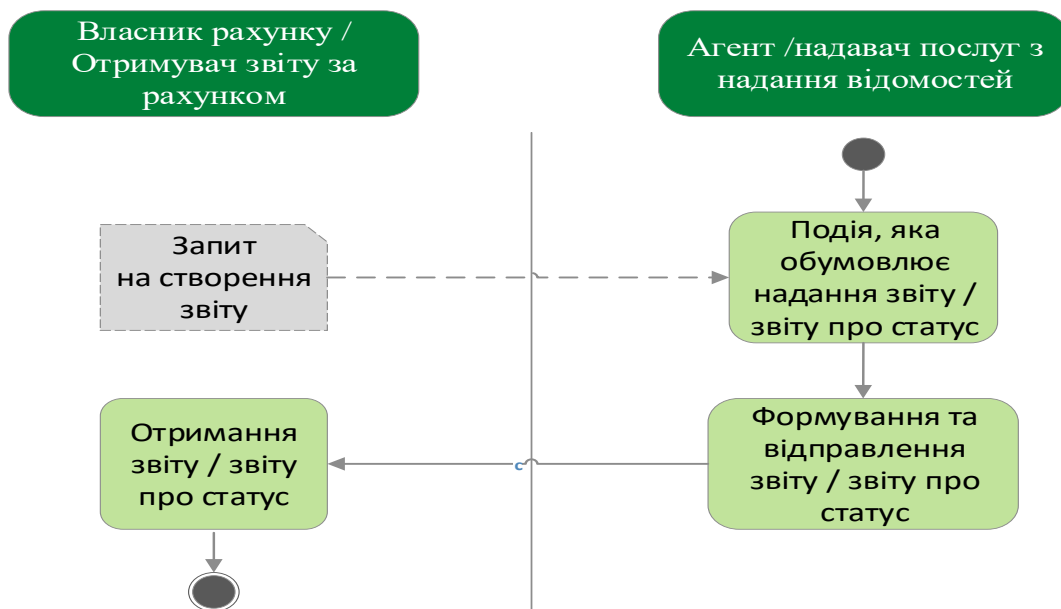
Результат Звіт сформовано

Б. Надання звіту про статус платежу

Визначення	Надання агентом стороні, яка ініціювала певний етап процесу здійснення платежу, звіту про негативний (відхилення) або позитивний (акцепт) статус платежу на цьому етапі його проходження
Подія, яка ініціює процес	Будь-яка зміна статусу на етапах проходження платежу
Передумова	Платіж отриманий будь-яким агентом в ланцюзі
Результат	Звіт про статус доставлено стороні, яка ініціювала даний етап процесу здійснення платежу

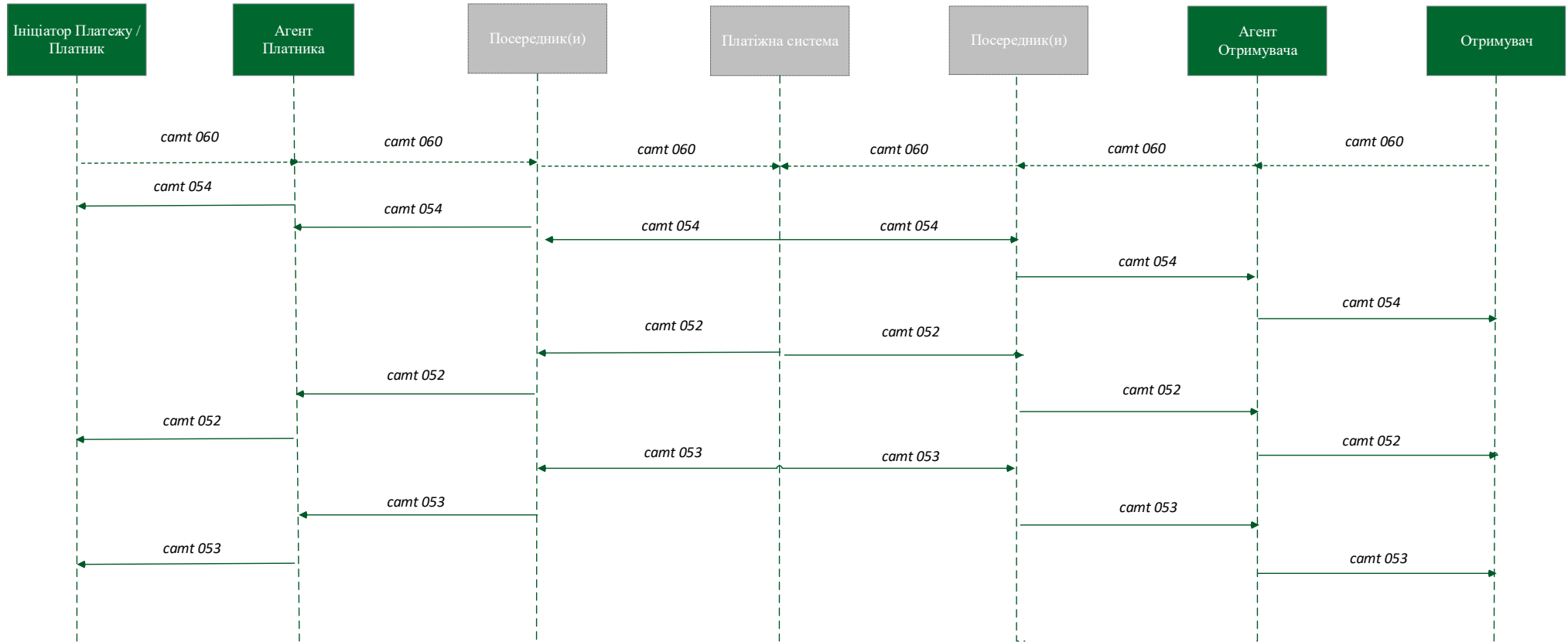
Алгоритм взаємодії в процесі надання звітів на рівнях «агент - агент» / «агент-клієнт» представлений на рисунку 18.

Рисунку 18 - Алгоритм взаємодії в процесі надання звітів

Функціональна схема підтвердження виконання платіжної інструкції на переказ грошових коштів представлена на рисунку 19.

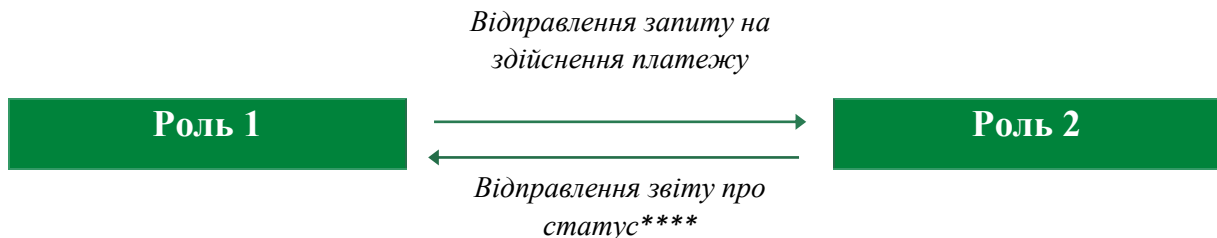
Рисунок 19 - Функціональна схема підтвердження виконання платежу (Звіти)

1.1.2. Концептуальний рівень бізнес-моделі обміну платіжними інструкціями/повідомленнями при переказі грошових коштів з ініціативи платника.

1.1. Процес ініціювання платіжної інструкції на переказ грошових коштів

Рисунок 20 – Запит на здійснення платежу, взаємодія ролей

**** відправлення звіту про статус передбачає відправлення рапн. 002, расс. 002.

Сценарій 1

Сторона, яка має отримати кошти, направляє сторони, яка повинна ініціювати платіж, запит на здійснення платежу безпосередньо.

Таблиця 1 Ролі, які взаємодіють (Сценарій 1)

Роль 1	Роль 2
Ініціатор запиту / Отримувач коштів	Ініціатор платежу / Платник

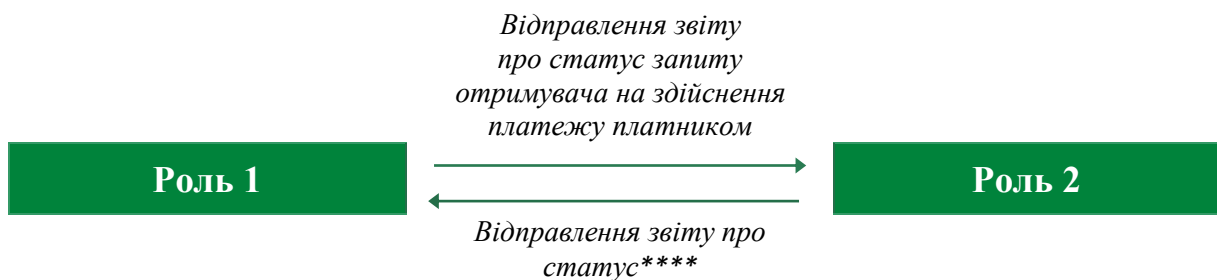
Сценарій 2

Сторона, яка має отримати кошти, направляє сторони, яка повинна ініціювати платіж, запит на здійснення платежу через ланцюг агентів.

Таблиця 2. Ролі, які взаємодіють (Сценарій 2)

Роль 1	Роль 2
Ініціатор запити / Отримувач (Сторона, яка ініціює запит на здійснення платежу)	Агент отримувача
Агент отримувача	Посередник
	Агент платника
	Платіжна система
Посередник	Посередник
	Агент платника
Платіжна система	Посередник
	Платник (Сторона, яка отримує запит на здійснення платежу)

Рисунок 21 – Звіт про статус запити на здійснення платежу, взаємодія ролей

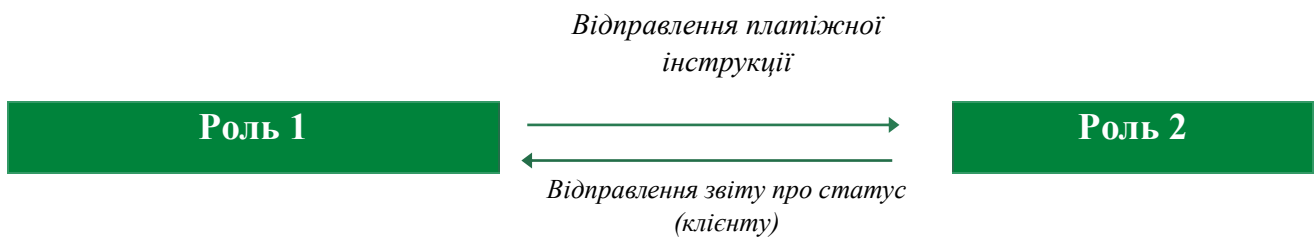

**** відправлення звіту про статус передбачає відправлення rain. 002, расс. 002.

Таблиця 3. Ролі, які взаємодіють

Роль 1	Роль 2
Ініціатор / Платник (Сторона, яка отримує запит на здійснення платежу)	Агент платника
Агент платника	Посередник
	Агент отримувача
	Платіжна система
Посередник	Посередник
	Агент отримувача
	Платіжна система
Платіжна система	Посередник
	Отримувач (Сторона, яка ініціює запит на здійснення платежу)

Рисунок 22 – Ініціювання платіжної інструкції, взаємодія ролей

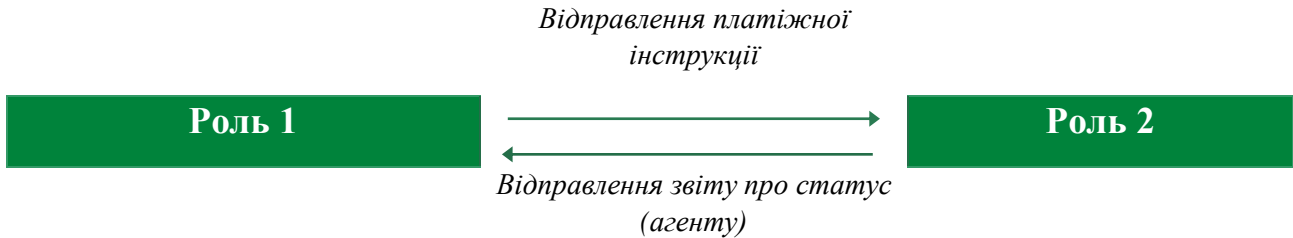

Таблиця 4. Ролі, які взаємодіють

Роль 1	Роль 2
Ініціатор платежу / Платник	Агент платника

Процес виконання платіжної інструкції

Рисунок 23 – Виконання платіжної інструкції, взаємодія ролей

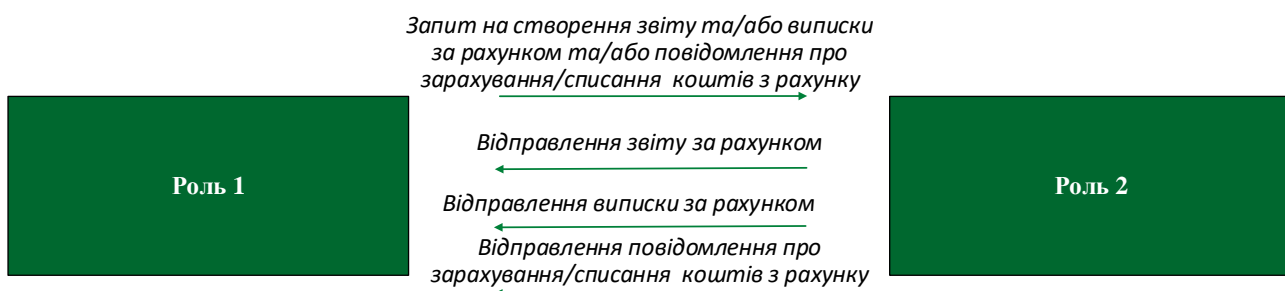

Таблиця 5. Ролі, які взаємодіють

Роль 1	Роль 2
Агент платника	Посередник
	Агент отримувача
	Платіжна система
Посередник	Агент отримувача
	Посередник
Платіжна система	Агент отримувача

1.3. Процес підтвердження виконання платіжної інструкції

Рисунок 24 – Підтвердження виконання платежу, взаємодія ролей

Таблиця 6. Ролі, які взаємодіють

Роль 1	Роль 2
Ініціатор / Платник	Агент платника
Агент платника	Посередник
	Агент отримувача
	Платіжна система
Посередник	Агент отримувача
	Посередник
Платіжна система	Агент платника
Отримувач коштів	Агент отримувача

У процесі підтвердження виконання платежу кількість повідомлень, що використовуються, а також послідовність їх відправлення, визначаються договірними відносинами між учасниками, якщо інше не передбачено законодавством.

1.1.2.1. Основні процеси бізнес-моделі обміну платіжними інструкціями/повідомленнями при переказі грошових коштів

Можливі сценарії відповіді платника та агента платника у разі надходження запиту отримувача на здійснення платежу платником

Негативні сценарії: у разі відмови платника здійснити оплату (після отримання раін. 013) платник може здійснити наступні дії:

- взагалі не відреагувати на отримане повідомлення раін. 013;
- надіслати ініціатору запиту раін. 014 з негативним статусом.

Позитивні сценарії: у разі згоди платника здійснити оплату (після отримання раін. 013) платник може здійснити наступні дії:

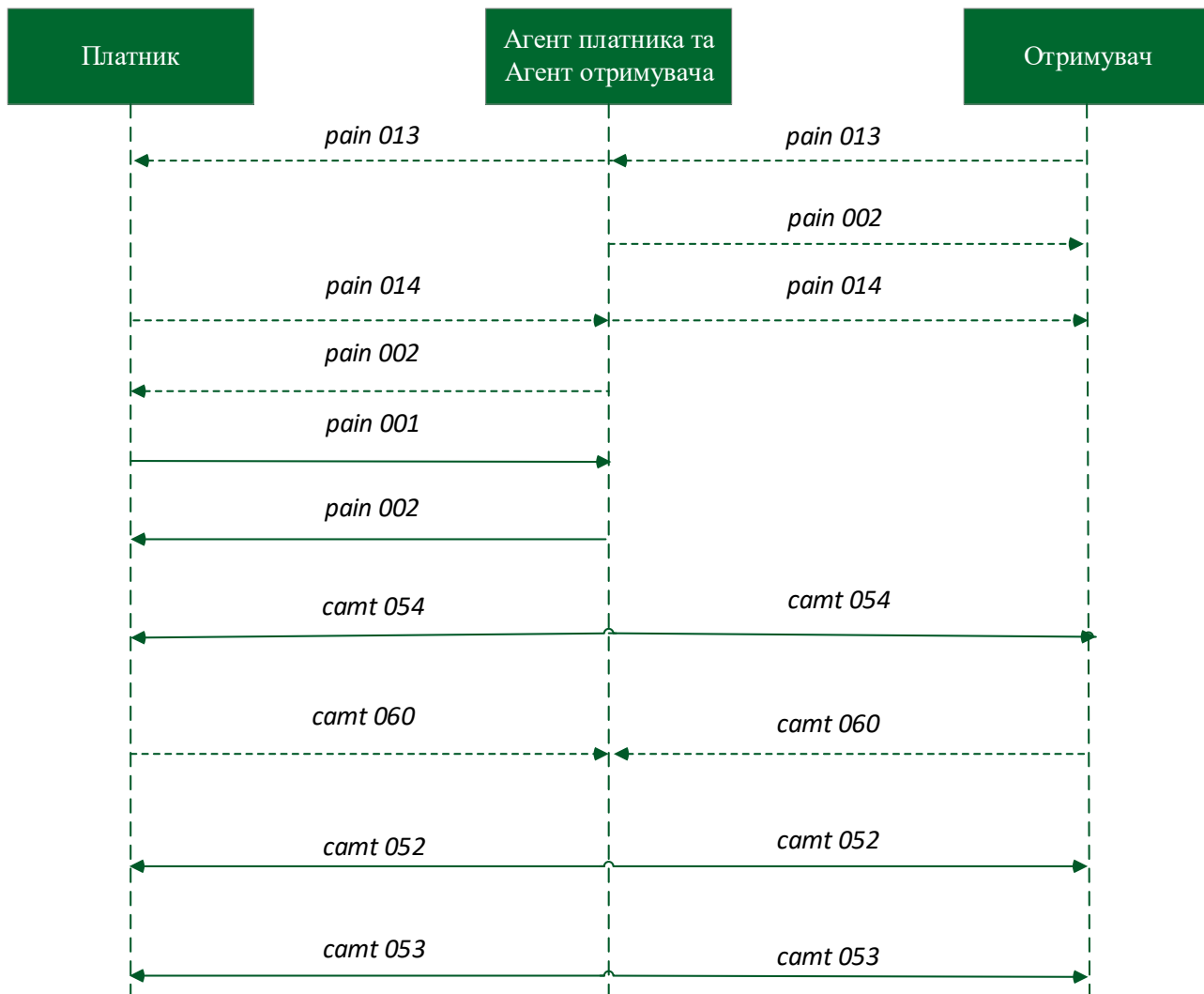
- надіслати ініціатору запиту раін. 014 з позитивним статусом (з послідуючою оплатою раін. 001);
- відразу надіслати платіж раін. 001;
- на підставі договору з агентом платника, агент здійснює платіж шляхом формування платіжної інструкції рас. 008 (у разі якщо агент отримувача є одночасно агентом платника, то кошти зараховуються отримувачу самт. 054).

Переказ коштів за умови, що агент платника одночасно є агентом отримувача.

Сценарій 1. Кредитовий переказ від платника (клієнт 1) до отримувача (клієнт 2).

Умова: агент виконує ролі агента платника та агента отримувача.

Рисунок 25 – Функціональна схема сценарію 1, хореографія повідомлень

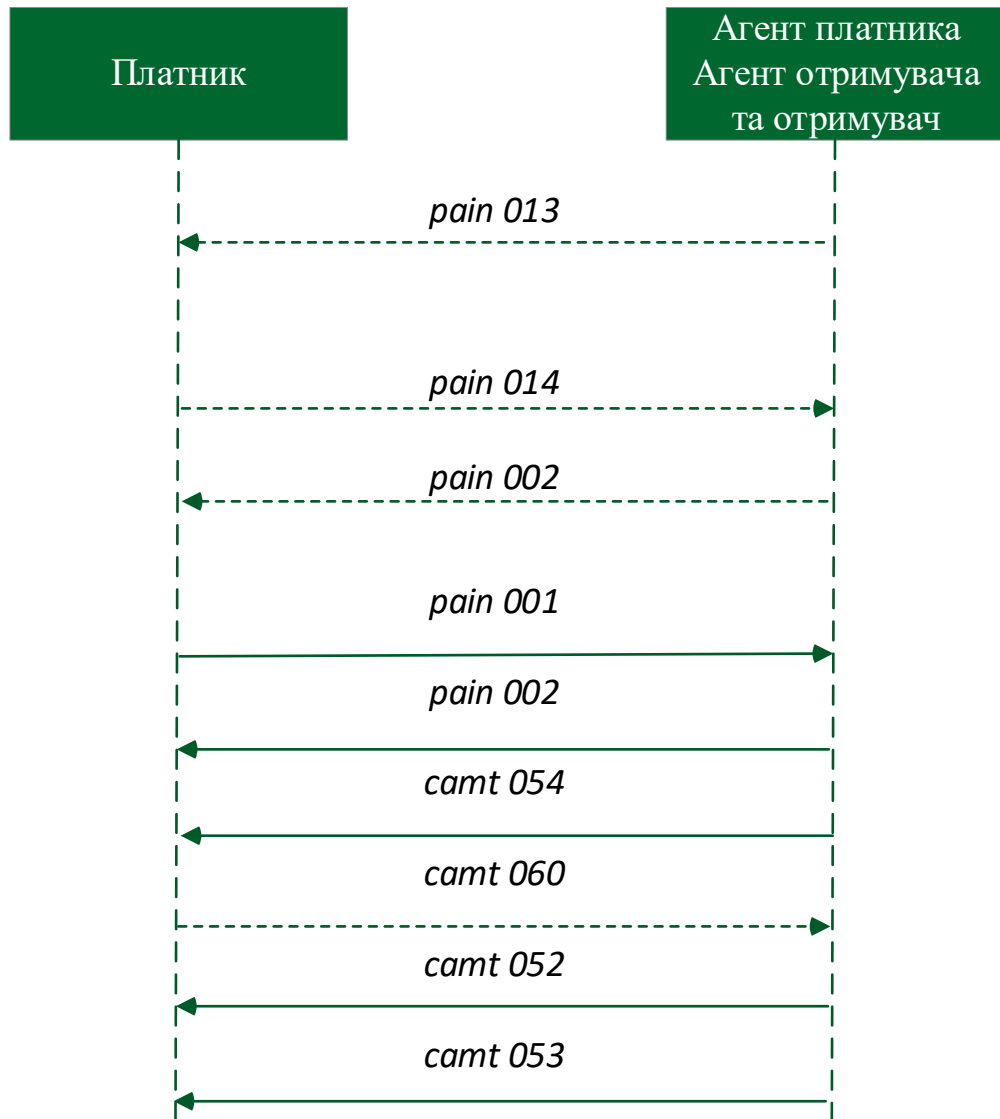
Таблиця 7. Сценарій 1

Бізнес-процеси	Бізнес-ролі	Ролі
Ініціювання	Клієнт 2	Ініціатор запиту на здійснення платежу/ Отримувач коштів
	Клієнт 1	Ініціатор платежу/ Платник / Отримувач запиту на здійснення платежу
Виконання	Агент	Агент платника
		Агент отримувача
Підтвердження виконання	Агент	Агент платника
		Агент отримувача
	Клієнт 1	Ініціатор платежу/ Платник/Отримувач запиту на здійснення платежу
		Клієнт 2

Сценарій 1.1 Кредитовий переказ, що здійснюється платником (клієнт 1) агенту.

Умова: агент виконує ролі агента платника, агента отримувача та отримувача коштів.

Рисунок 26 – Функціональна схема сценарію 1.1, хореографія повідомлень

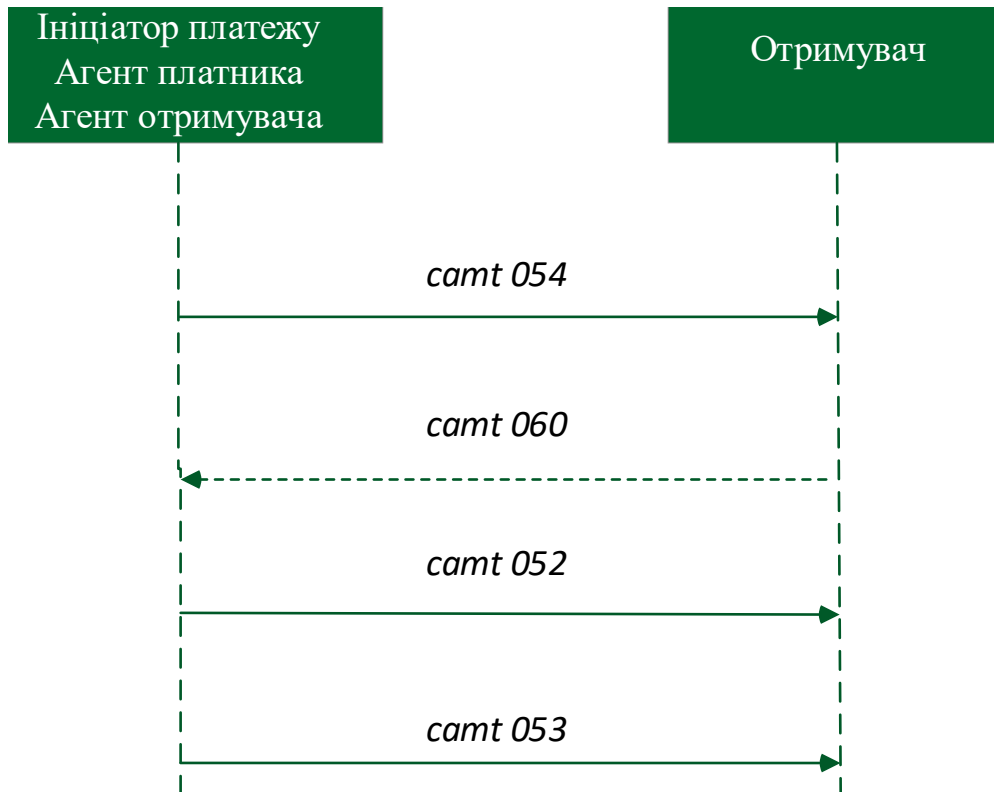
Таблиця 8. Сценарій 1.1

Бізнес-процеси	Бізнес-ролі	Ролі
Ініціювання	Клієнт 1	Ініціатор платежу / Платник / Отримувач запиту на здійснення платежу
	Агент	Ініціатор запиту на здійснення платежу
Виконання	Агент	Агент платника
		Агент отримувача
Підтвердження виконання	Агент	Агент платника
		Агент отримувача
		Отримувач коштів
	Клієнт 1	Ініціатор платежу / Платник/ Отримувач запиту на здійснення платежу

Сценарій 1.2 Кредитовий переказ агента отримувачу коштів (клієнт 2)

Агент виконує ролі агента платника, агента отримувача, платника та ініціатора платежу.

Рисунок 27 – Функціональна схема сценарію 1.2, хореографія повідомлень

Таблиця 9. Сценарій 1.2

Бізнес-процеси	Бізнес-ролі	Ролі
Ініціювання	Агент	Агент платника
		Ініціатор / Платник
Виконання	Агент	Агент платника
		Агент отримувача
Підтвердження виконання	Агент	Агент отримувача

Бізнес-процеси	Бізнес-ролі	Ролі
	Клієнт 2	Отримувач

Кредитовий переказ за умови, що платник та отримувач є клієнтами різних агентів

Сценарій 2 Кредитовий переказ платника (клієнт 1) отримувачу коштів (клієнт 2)

Агент «А» виконує роль агента платника. Агент «Б» виконує роль агента отримувача. Отримувач коштів (клієнт 2) також виконує роль ініціатора запиту на здійснення платежу.

Рисунок 28 а та Рисунок 29 а відображають хореографію повідомлень Сценарію 2 без посередників та платіжної системи.

Рисунок 28 б та Рисунок 29 б відображають хореографію повідомлень Сценарію 2 при можливості наявності посередників / платіжної системи.

Рисунок 28 а – Функціональна схема сценарію 2 (без посередників та платіжної системи при умові, що агент платника має відкритий рахунок у агента отримувача), хореографія повідомлень (запит на платіж)

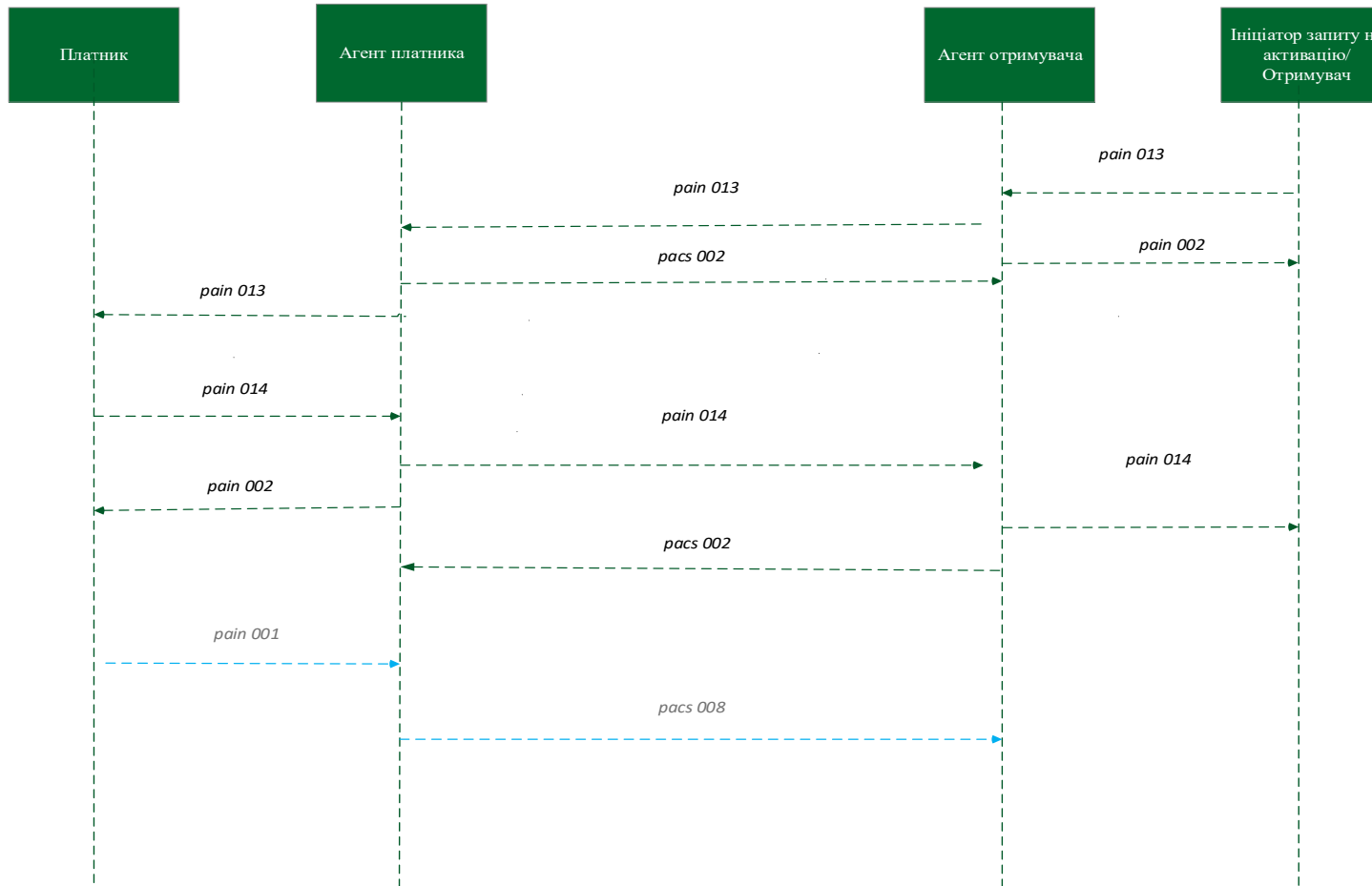

Рисунок 28 б – Функціональна схема сценарію 2, хореографія повідомлень (запит на платіж)

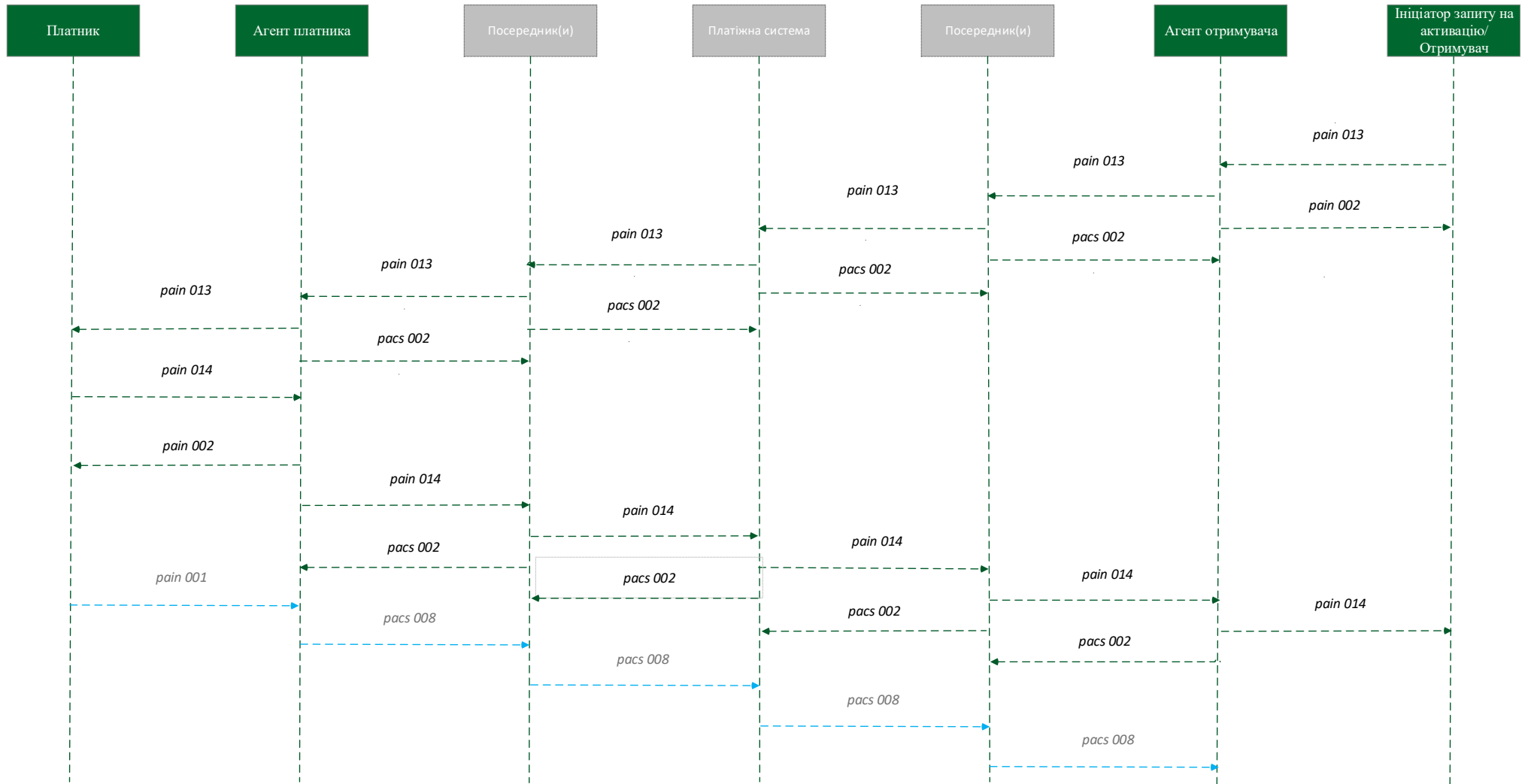

Рисунок 29 а – Функціональна схема сценарію 2 (без посередників та платіжної системи при умові, що агент платника має відкритий рахунок у агента отримувача), хореографія повідомлень

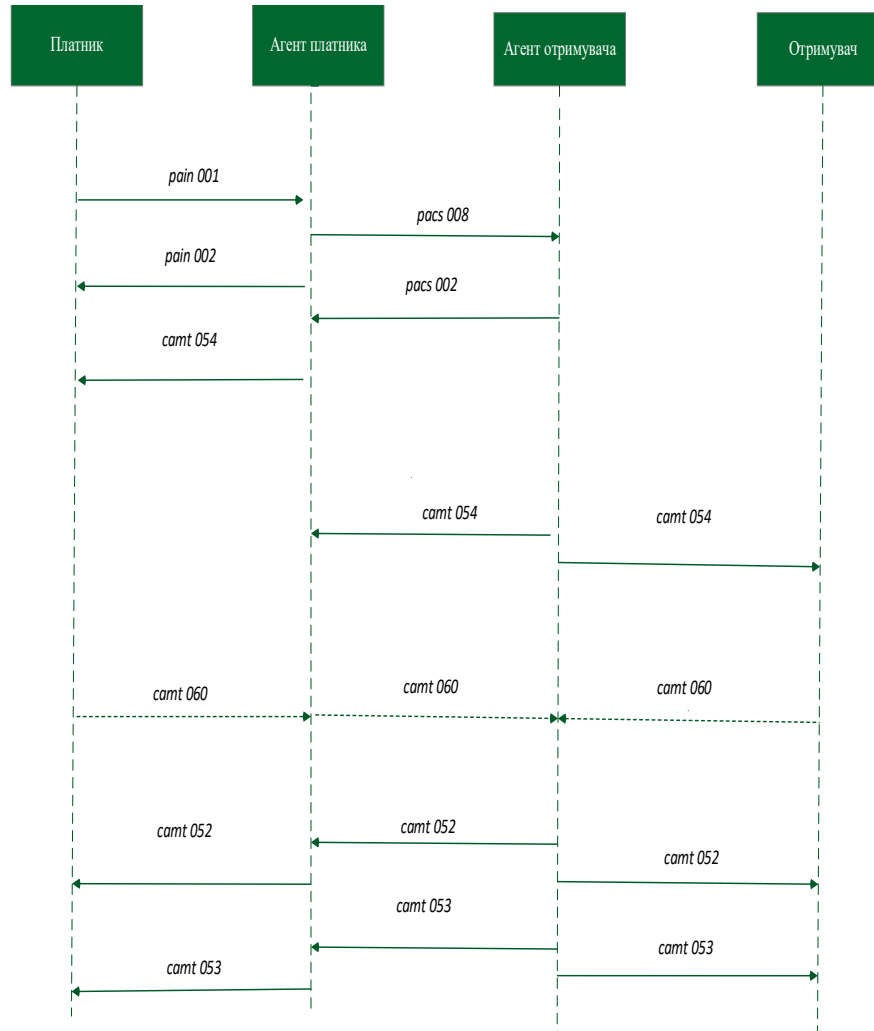
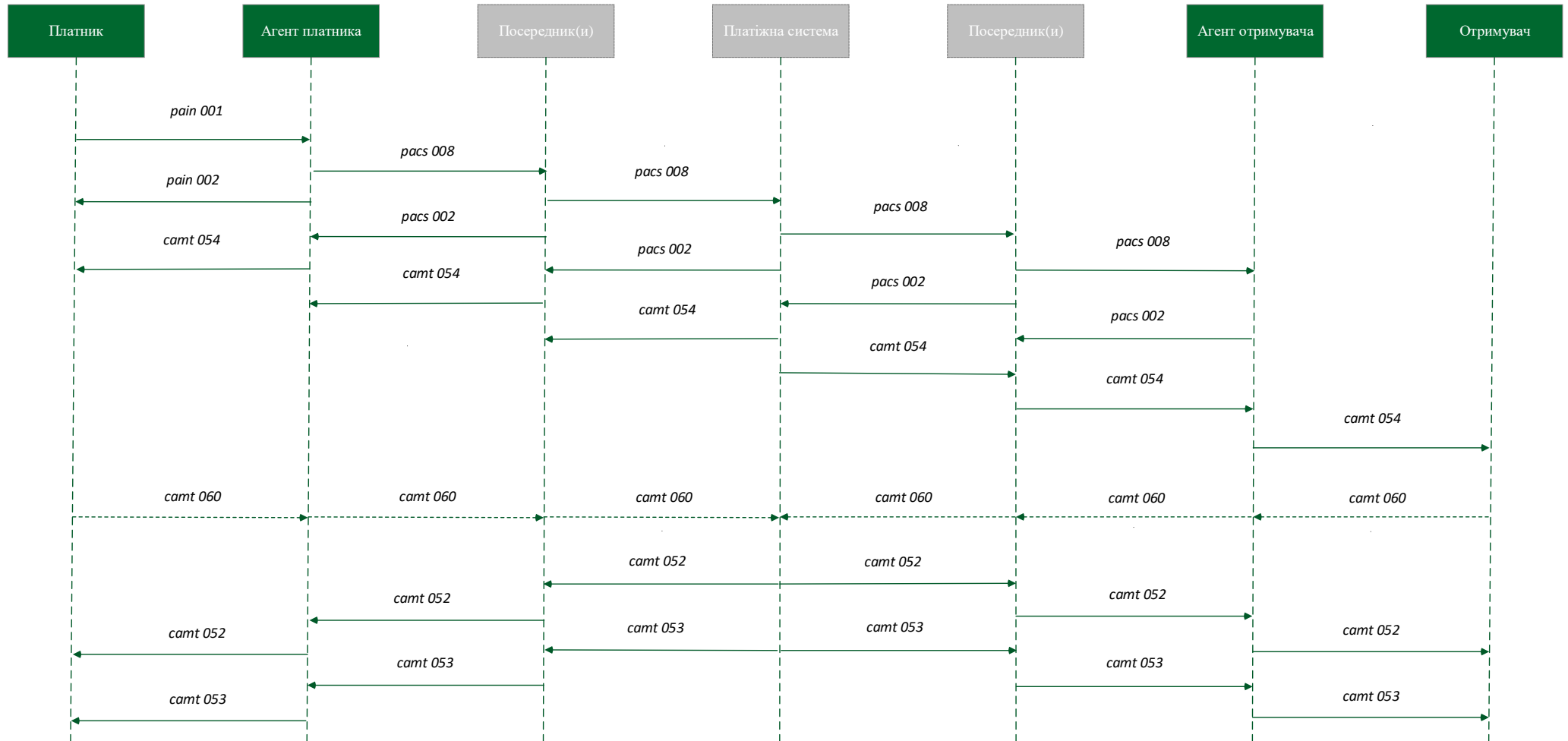

Рисунок 29 б – Функціональна схема сценарію 2, хореографія повідомлень

Таблиця 10 а. Сценарій 2 (без посередників / платіжної системи)

Бізнес-процеси	Бізнес-ролі	Ролі
Ініціювання	Клієнт 2	Ініціатор запиту на здійснення платежу/ Отримувач
	Клієнт 1	Ініціатор платежу / Платник
	Агент «А»	Агент Платника
Виконання	Агент «Б»	Агент Отримувача
	Агент «А»	Агент Платника
Підтвердження виконання	Отримувач	Ініціатор запиту на здійснення платежу/ Отримувач
	Платник	Ініціатор платежу / Платник

Таблиця 10 б. Сценарій 2 (з посередниками та платіжною системою)

Бізнес-процеси	Бізнес-ролі	Ролі
Ініціювання	Клієнт 2	Ініціатор запиту на здійснення платежу/ Отримувач
	Клієнт 1	Ініціатор платежу / Платник
	Агент «А»	Агент Платника
Виконання	Платіжна система	-
	Агенти	Посередник(и)
	Агент «Б»	Агент Отримувача
Підтвердження виконання	Платіжна система	-
	Агент «А»	Агент Платника

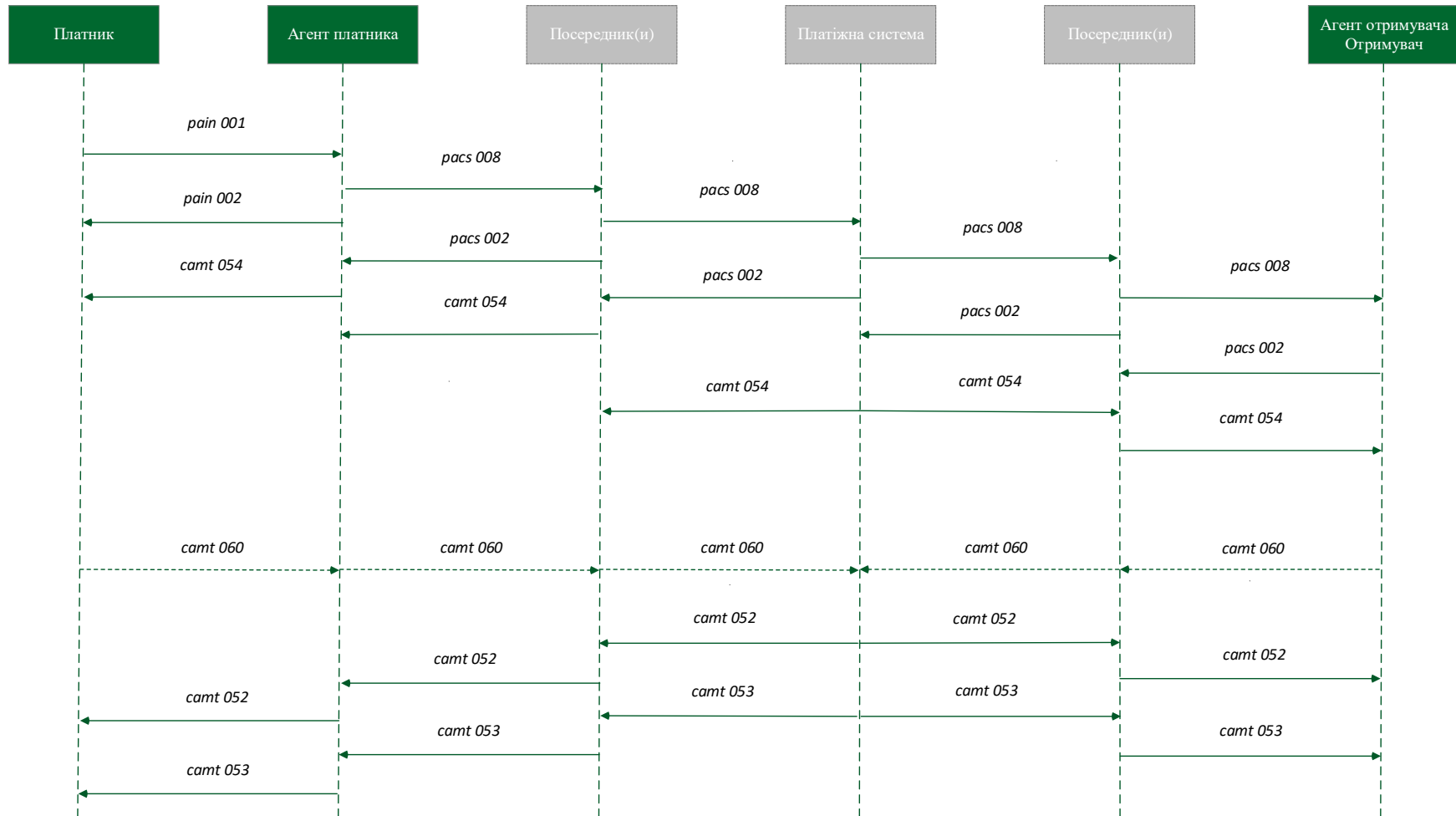
Бізнес-процеси	Бізнес-ролі	Ролі
	Отримувач	Ініціатор запиту на здійснення платежу/ Отримувач
	Агенти	Посередник(и)
	Платник	Ініціатор платежу / Платник

У нижченаведених варіантах Сценарію 2 допускається участь посередників, проте на схемах та в таблицях вони не відображені.

Сценарій 2.1 Кредитовий переказ платника (клієнт 1) агенту (агенту «Б»).

Агент «А» виконує роль агента платника, агент «Б» виконує ролі агента отримувача та отримувача коштів. Платник виконує ролі платника та ініціатора платежу.

Рисунок 30 – Функціональна схема сценарію 2.1, хореографія повідомлень

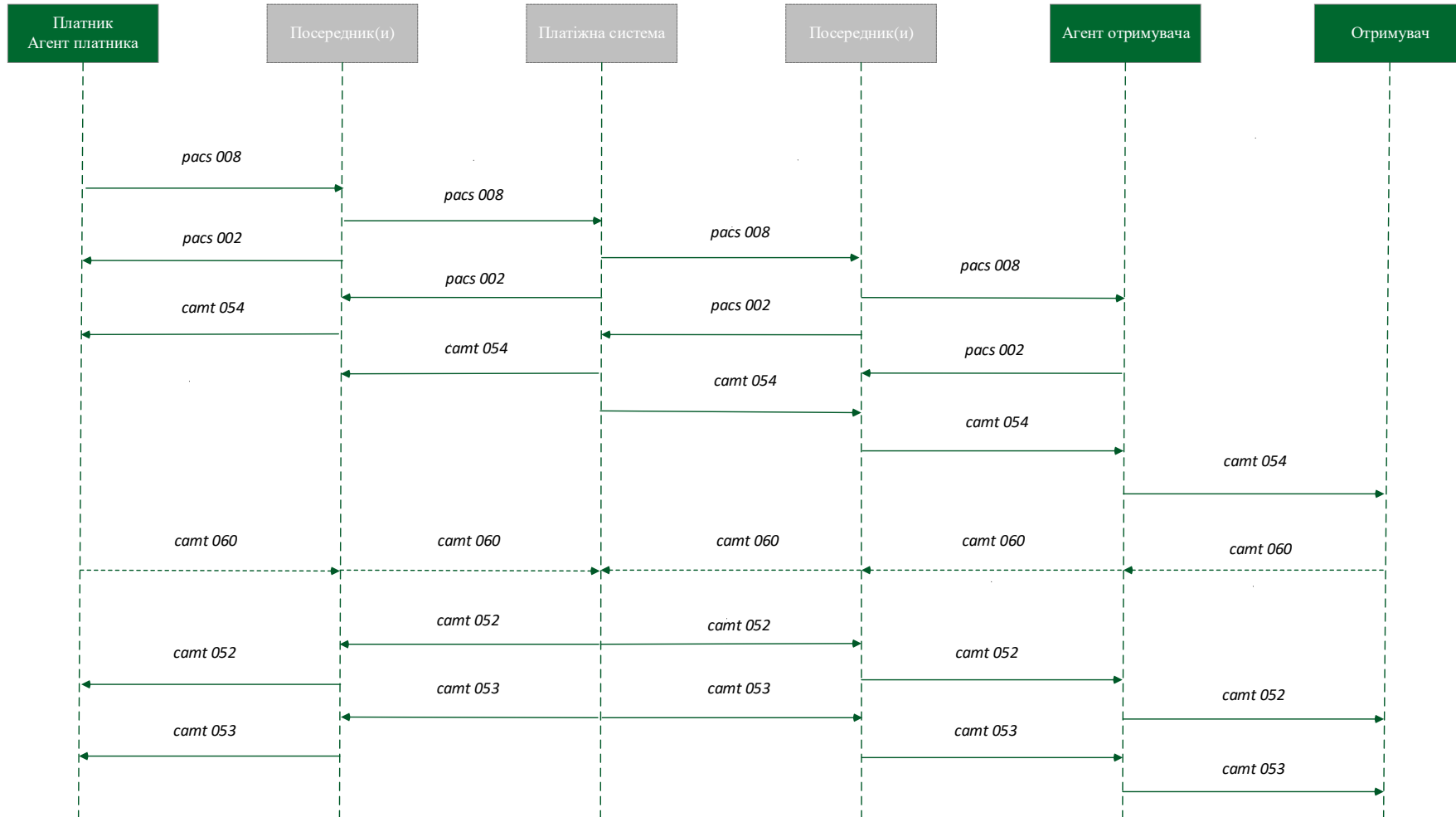
Таблиця 11. Сценарій 2.1

Бізнес-процеси	Бізнес-ролі	Ролі
Ініціювання	Клієнт 1	Ініціатор платежу / Платник
	Агент «А»	Агент платника
Виконання	Платіжна система	-
	Агент «Б»	Агент отримувача
	Агент «Б»	Агент отримувача
Підтвердження виконання	Платіжна система	-
	Агент «А»	Агент платника
	Клієнт 1	Ініціатор платежу / Платник
	Агент «Б»	Отримувач
	Агент «Б»	Отримувач

Сценарій 2.2 Кредитовий переказ агента «А» отримувачу (клієнт 2)

Агент «А» виконує ролі агенту платника, платника та ініціатора платежу, агент «Б» виконує роль агенту отримувача. Клієнт 2 виконує роль Отримувача коштів.

Рисунок 31 – Функціональна схема сценарію 2.2, хореографія повідомлень

Таблиця 12. Сценарій 2.2

Бізнес-процеси	Бізнес-ролі	Ролі
Ініціювання	Агент «А»	Ініціатор платежу / Платник
		Агент платника
Виконання	Агент «А»	Агент платника
	Платіжна система	-
	Агент «Б»	Агент отримувача
Підтвердження виконання	Агент «Б»	Агент отримувача
	Клієнт 2	Отримувач
	Платіжна система	-
	Агент «А»	Агент платника
		Ініціатор платежу / Платник

Сценарій 3 Кредитовий переказ від агента «А» до агента «Б».

Агент «А» виконує ролі агента платника, платника та ініціатора платежу, агент «Б» виконує ролі агента отримувача і отримувача коштів.

Рисунок 32 – Функціональна схема сценарію 3.1 (запит на платіж), хореографія повідомлень

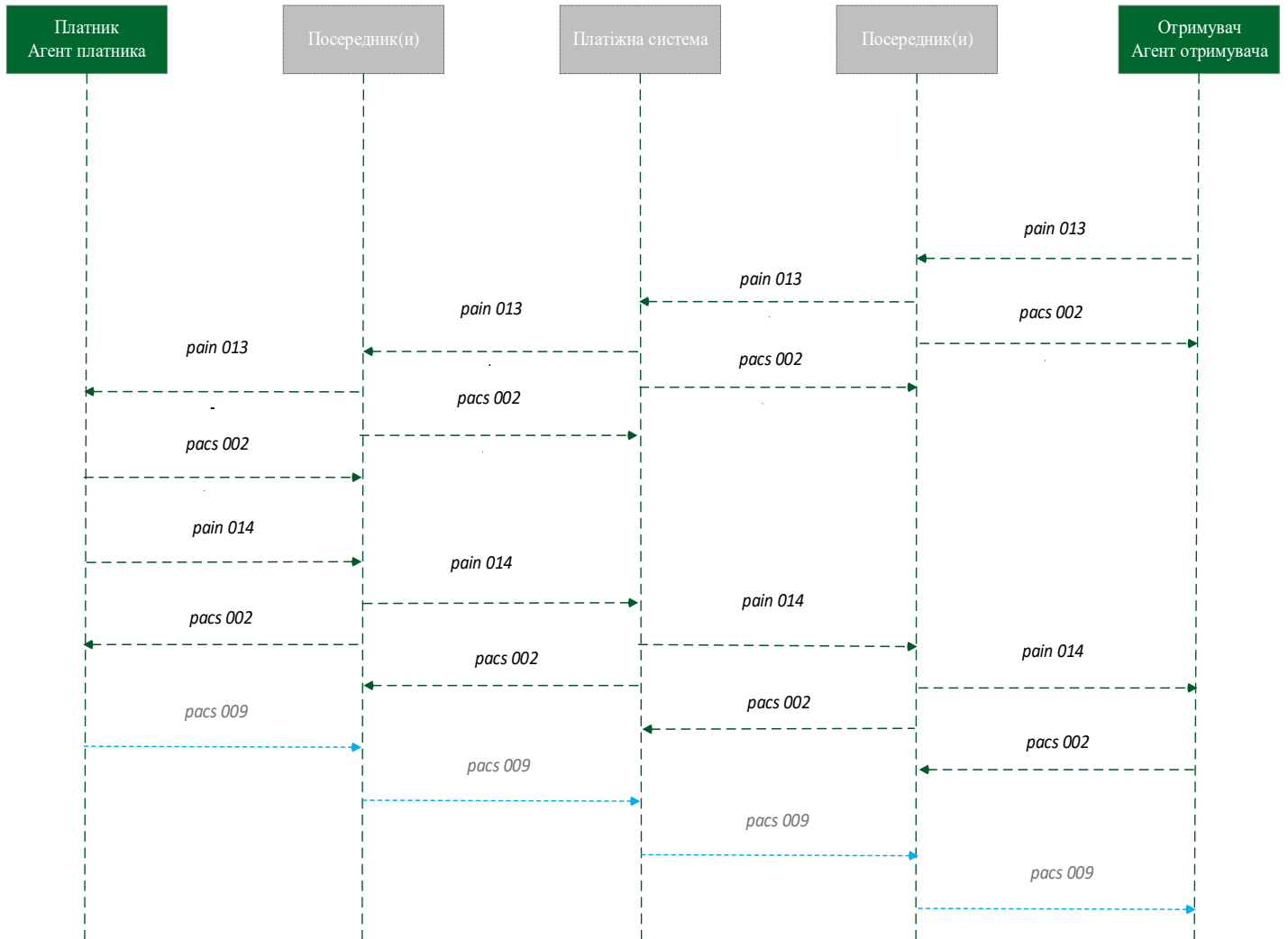
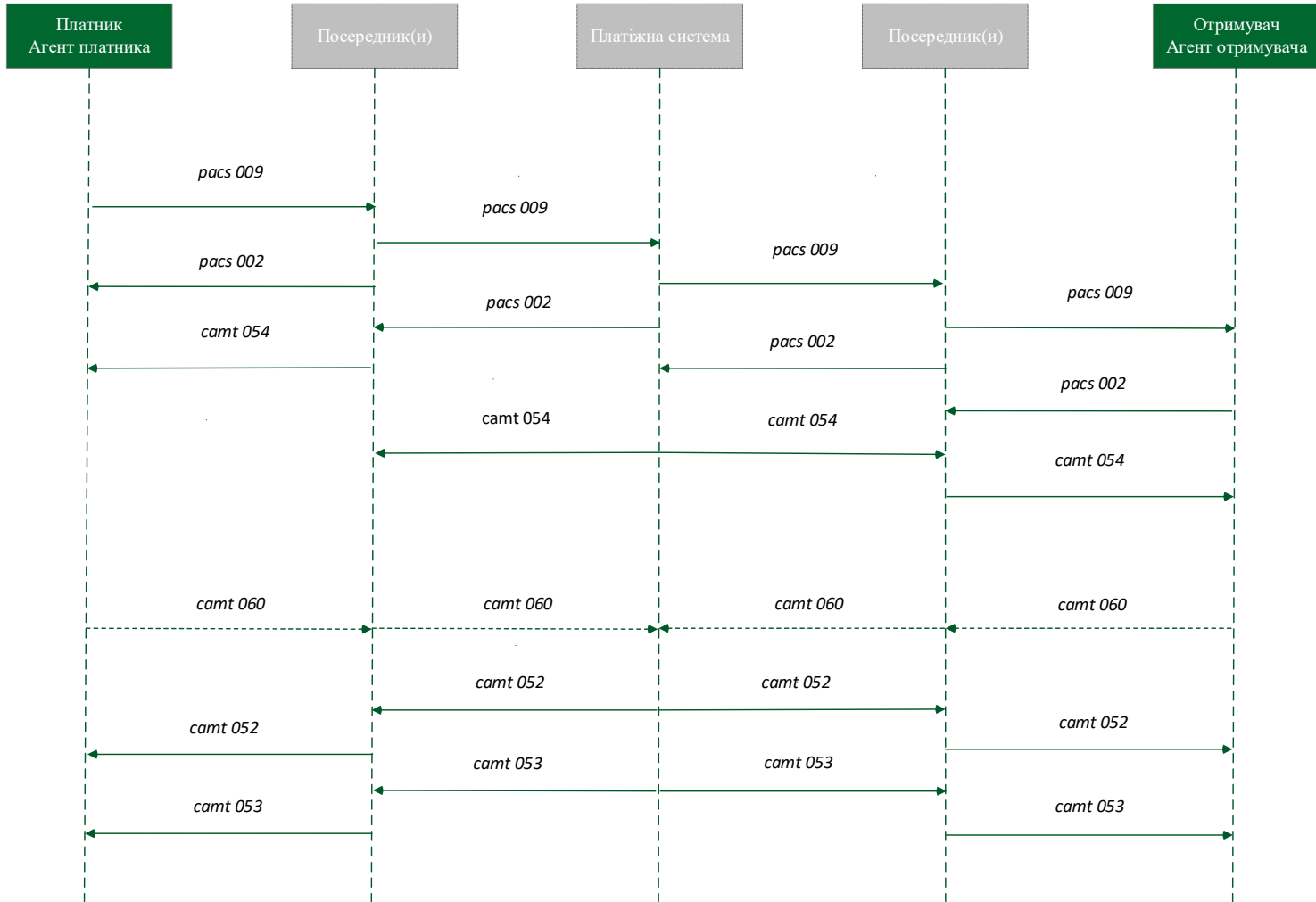

Рисунок 33 – Функціональна схема сценарію 3.2 (ініціювання та виконання платіжної інструкції), хореографія повідомлень

Таблиця 13. Сценарій 3

Бізнес-процеси	Бізнес-ролі	Ролі
Ініціювання	Агент «Б»	Ініціатор запиту на здійснення платежу/Отримувач
		Агент отримувача
	Агент «А»	Ініціатор платежу / Платник
		Агент платника
Виконання	Агент «А»	Агент платника
	Платіжна система	-
	Агент «Б»	Агент отримувача
Підтвердження виконання	Агент «Б»	Агент отримувача
	Платіжна система	Ініціатор запиту на здійснення платежу/Отримувач
	Агент «А»	-
	Агент «А»	Агент платника
Ініціатор платежу / Платник		

1.2. ОПИС БІЗНЕС-МОДЕЛІ ВІДКЛИКАННЯ (СКАСУВАННЯ) ПЛАТЕЖУ

1.2.1. Оглядовий рівень бізнес-моделі обміну повідомленнями при відкликанні (скасуванні) платежу

Модель обміну повідомленнями між учасниками при відкликанні (скасуванні) платежу здійснюється з ініціативи платника / ініціатора платежу:

- до настання безвідкличності платіжної операції (до акцепту платіжної інструкції агентом платника, або у разі наявності дати валютування - до настання дати валютування) відповідно до норм чинного законодавства;
- до списання коштів з рахунку платника (за домовленістю сторін);
- у разі здійснення помилкового переказу з вини клієнта або агента та може включати наступні процеси:
 - ✓ відкликання платежу (скасування платіжної інструкції) клієнтом
 - ✓ відкликання платежу агентом
 - ✓ авторизація відкликання платежу
 - ✓ звіт щодо статусу відкликання платежу

Послідовність дій в бізнес-моделі з урахуванням задіяних в ній бізнес-процесів і ролей приведена на Рисунку 34, а бізнес-модель обміну повідомленнями на Рисунку 35.

Рисунок 34 – Модель відкликання платежу (скасування платіжної інструкції)

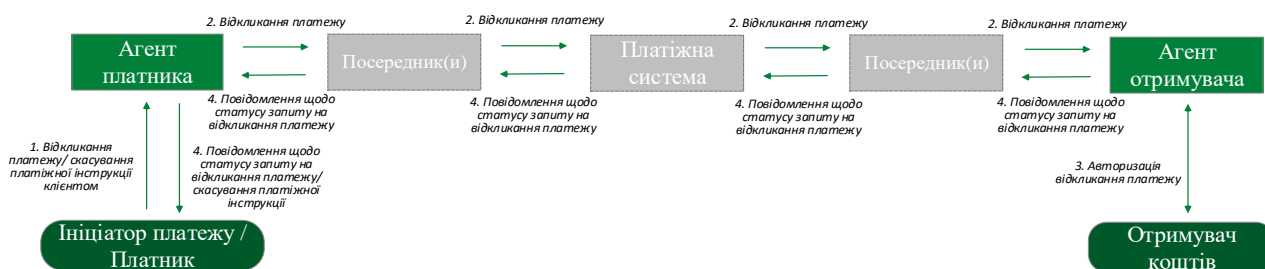
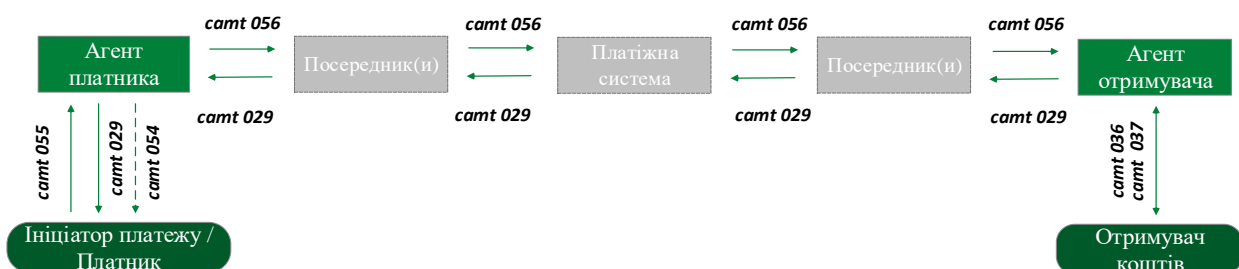

Рисунок 35 – Бізнес-модель обміну повідомленнями при від відкликання платежу (скасування платіжної інструкції)

Процес відкликання платежу (скасування платіжної інструкції) клієнтом здійснюється аналогічно бізнес-процесу ініціювання платіжної інструкції на переказ грошових коштів.

Агент платника скасовує (анулює) платіжну інструкцію, якщо на момент отримання запиту вона не акцептована.

Агент платника скасовує (анулює) платіжну інструкцію до настання дати валютування, у випадку її наявності та повертає кошти клієнту.

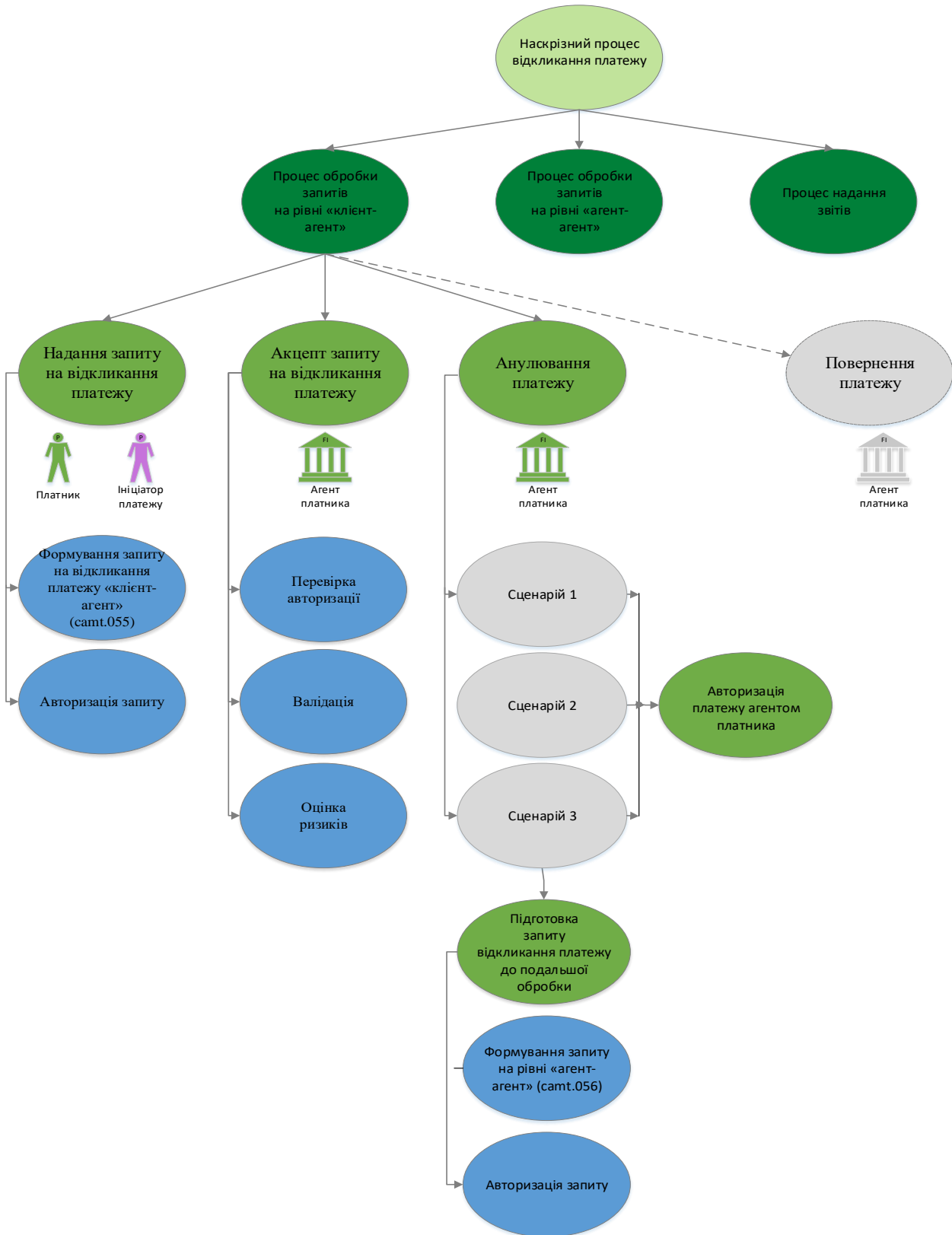
Також платіжна інструкція може бути скасована до списання коштів з рахунку платника за домовленістю платника/ ініціатора платежу та агента платника.

У випадку, коли клієнт надсилає запит на відкликання платежу, який вже виконано (помилковий платіж), то агент платника, якщо він є одночасно агентом отримувача, надсилає отримувачу запит на авторизацію дебетування рахунку і лише у разі позитивної відповіді отримувача виконує процес повернення платежу платнику.

Агент платника, у разі якщо він не є агентом отримувача, формує та направляє агенту отримувача запит на відкликання платежу.

Агент отримувача надсилає отримувачу запит на авторизацію дебетування рахунку. І тільки у разі отримання позитивної відповіді від отримувача, здійснює дії щодо повернення платіжу.

**Рисунок 36. Бізнес-процес відкликання платежу
(скасування платіжної інструкції)
на рівні «клієнт - агент»**

А. Надання запиту на відкликання платежу

Визначення	Платник/ ініціатор платежу, який направив агенту платника платіжну інструкцію, ініціює запит на відкликання платежу.
Подія, яка ініціює процес	Прийнято рішення про відкликання платежу.
Передумова	Виявлено підстави для відкликання платежу (дублювання, помилка в реквізитах тощо).
Результат	Платник/ ініціатор підготував «Запит клієнта на відкликання платежу».

А.1 Формування запиту на відкликання платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Платник/ ініціатор платежу, який попередньо направив агенту платника платіжну інструкцію, доручає агенту Платника здійснити скасування платежу.
Подія, яка ініціює процес	Прийнято рішення про відкликання платежу.
Передумова	Наявність необхідної інформації, що дозволяє здійснити відкликання платежу.
Результат	Платник/ініціатор платежу направив агенту «Запит клієнта на відкликання платежу».

А.2 Авторизація запиту на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Авторизація «Запит клієнта на відкликання платежу», який сформував платник/ініціатор.
Подія, яка ініціює процес	Формування запиту.
Передумова	Виконаний процес формування запиту на відкликання платежу і очікується його авторизація.
Результат	Запит на скасування авторизовано.

Б. Акцепт запиту на відкликання платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Акцепт запиту на відкликання платежу включає в себе здійснення агентом, що обслуговує платника, ряду перевірочних процедур.
------------	---

Подія, яка ініціює процес	Отримання запиту.
Передумова	Визначені критерії здійснення перевірочних процедур.
Результат	Запит на скасування платежу прийнято або відхилено.

Б.1 Перевірка авторизації скасування платежу на рівні «клієнт-агент»

Визначення	Агент, що обслуговує платника перевіряє, чи має право ініціатор подавати запит на скасування платежу виходячи з параметрів авторизації, заданих в профілі клієнта, а також чи має він право ініціювати запит даного типу.
Подія, яка ініціює процес	Отримання запиту на скасування платежу.
Передумова	Потрібно проходження процедури авторизації.
Результат	Запит на скасування платежу буде допущено або не допущено до перевірки.

Б.2 Валідація запиту на відкликання платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Синтаксична перевірка з метою подальшого оброблення запиту.
Подія, яка ініціює процес	Отримання запиту на відкликання платежу, позитивний результат перевірки авторизації.
Передумова	Агент, що обслуговує платника, отримав запит і виконав необхідну перевірку авторизації.
Результат	Запит на відкликання платежу буде валідовано або відхилено.

Б.3 Оцінка ризиків на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Необхідність контролю ризиків з метою подальшого оброблення запиту.
Подія, яка ініціює процес	Отримання запиту на відкликання, позитивний результат перевірки авторизації та валідації.
Передумова	Запит пройшов перевірку і встановлено вимогу оцінки ризику.

Результат

Оцінка ризиків завершена.

В. Анулювання платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення

Агент платника здійснює відкликання платежу: 1) не виконує списання коштів з рахунку платника; 2) анулює кредитовий переказ платника, який ще не надійшов на рахунок отримувача (сценарій в одному фінансовому агенті); 3) анулює платіж, дата валютування якого ще не настала, та повертає кошти на рахунок платника.

Подія, яка ініціює процес

Отримання запиту на відкликання.

Передумова

Наявність валідованого запиту на відкликання платежу.

Результат

Агент платника здійснив відкликання платежу.

В.1 Підготовка запиту на відкликання платежу агентом платника «Запит агента на відкликання платежу»

Визначення

Агент, що обслуговує платника, формує запит на відкликання платежу.

Подія, яка ініціює процес

Отримано запит на відкликання платежу від платника.

Передумова

Наявність валідованого запиту на відкликання платежу від платника.

Результат

Агент платника підготував запит на відкликання платежу на рівні «агент - агент».

В.1.2 Формування «Запиту агентом на відкликання платежу»

Визначення

Агент, що обслуговує платника, формує запит на відкликання платежу на рівні агентів.

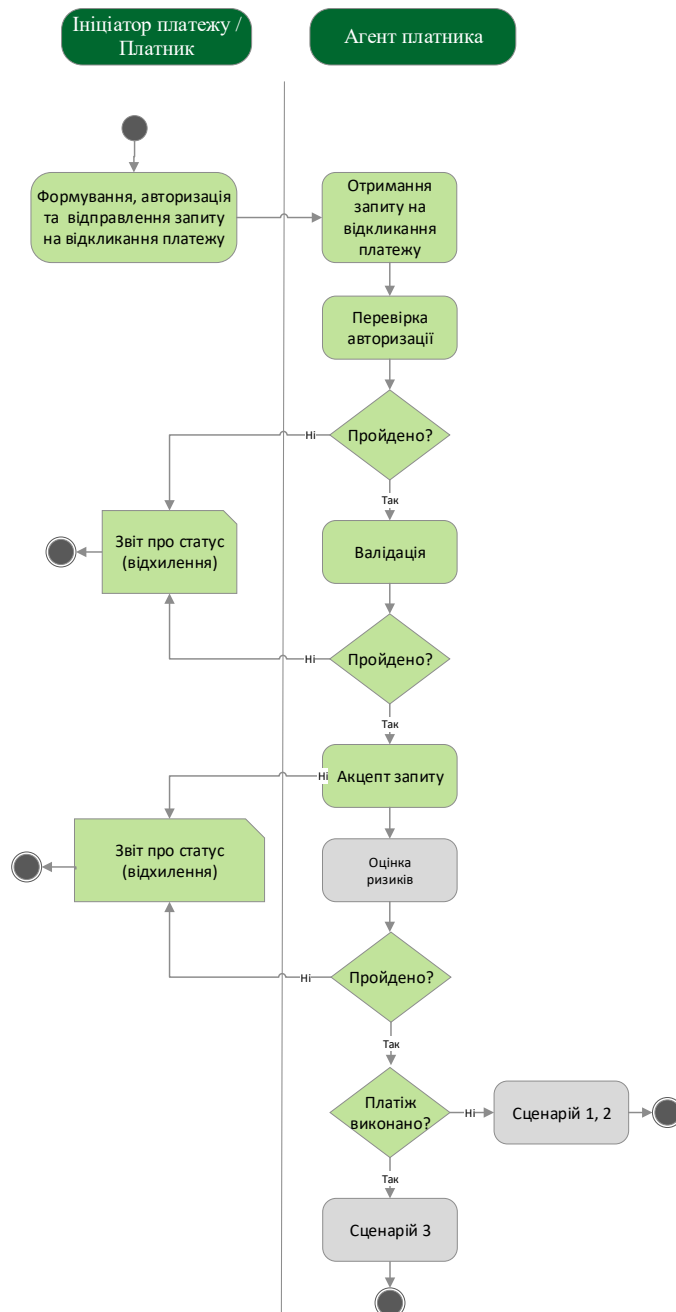
Подія, яка ініціює процес

Прийнято рішення про відкликання платежу.

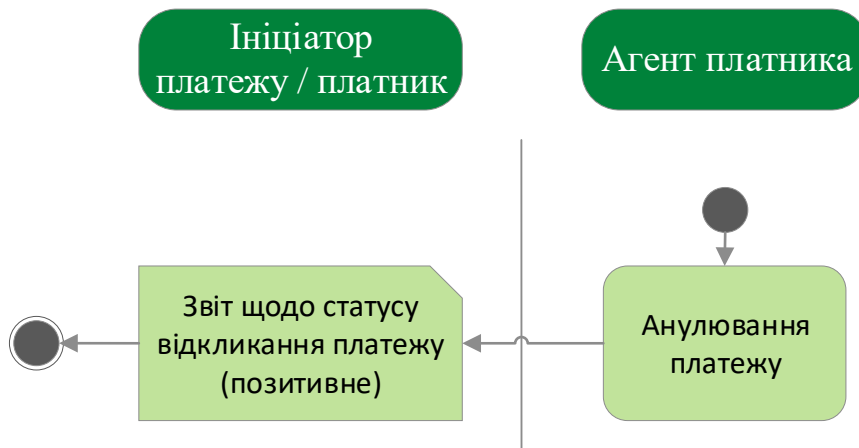
Передумова

Наявність валідованого запиту на відкликання платежу.

Рисунок 37. Алгоритм взаємодії в процесі оброблення запиту клієнта на відкликання (скасування) платіжної інструкції на рівні «клієнт - агент» (самт. 055)

Сценарій 1, Сценарій 2. Кошти не списано з рахунку платника.

Сценарій 3.

Кошти списано з рахунку платника (без зазначення дати валютування).

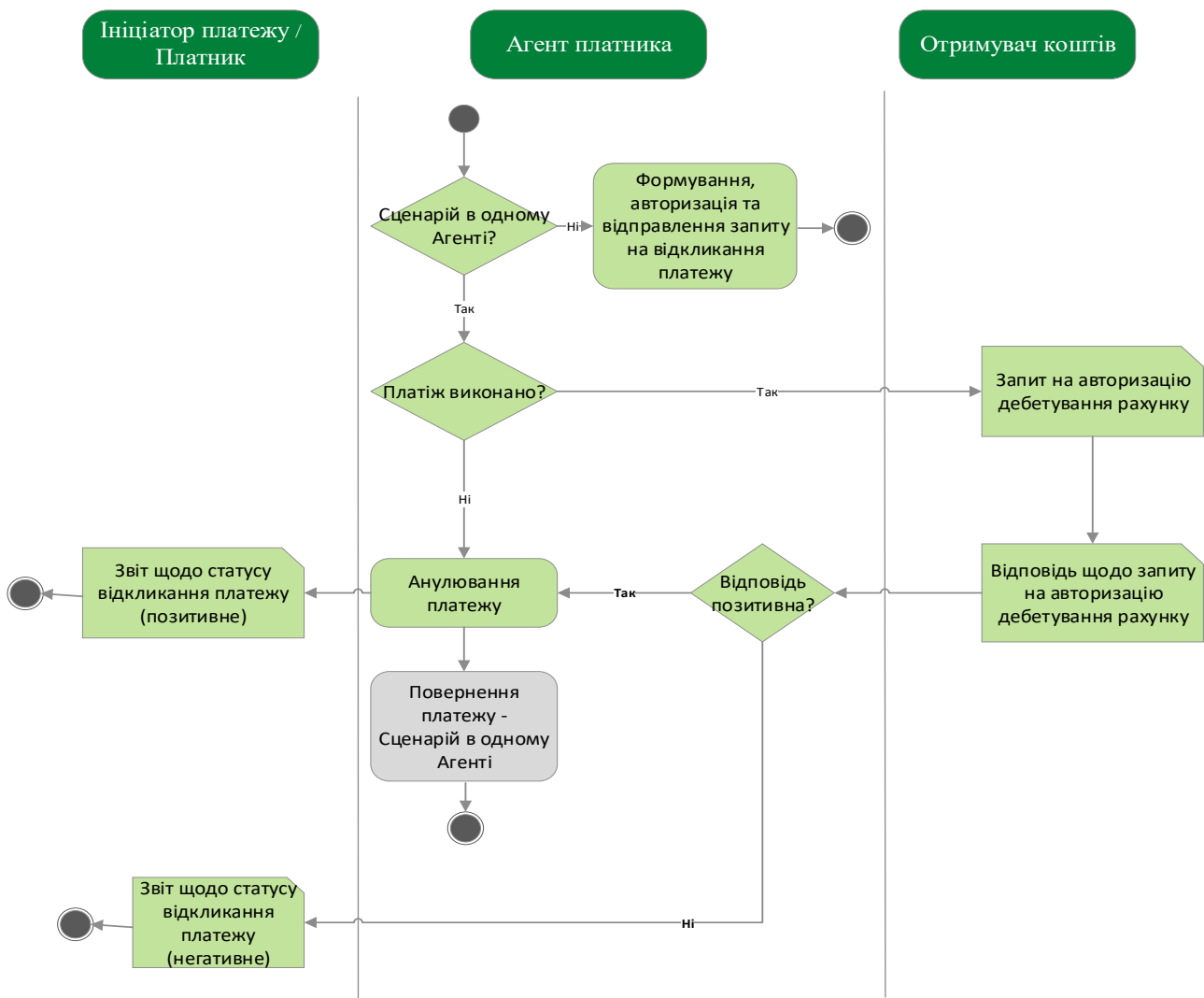

Рисунок 38. Алгоритм оцінки ризиків на відкриття платежу на рівні «клієнт - агент»

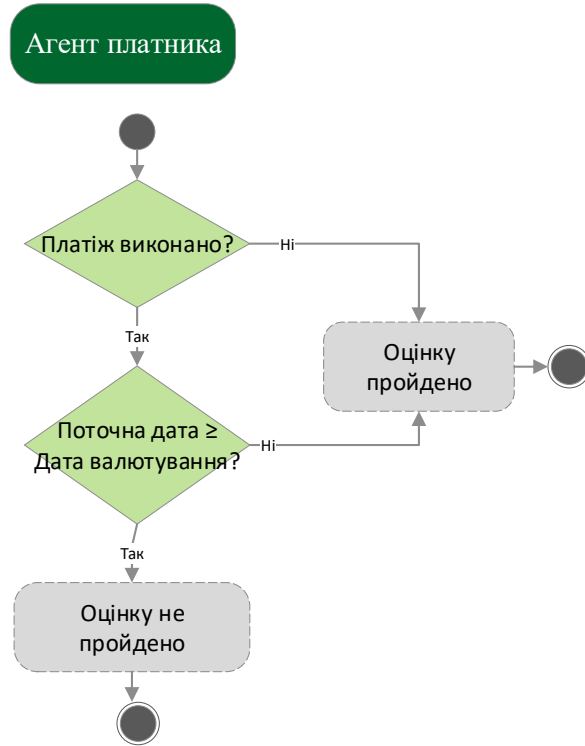
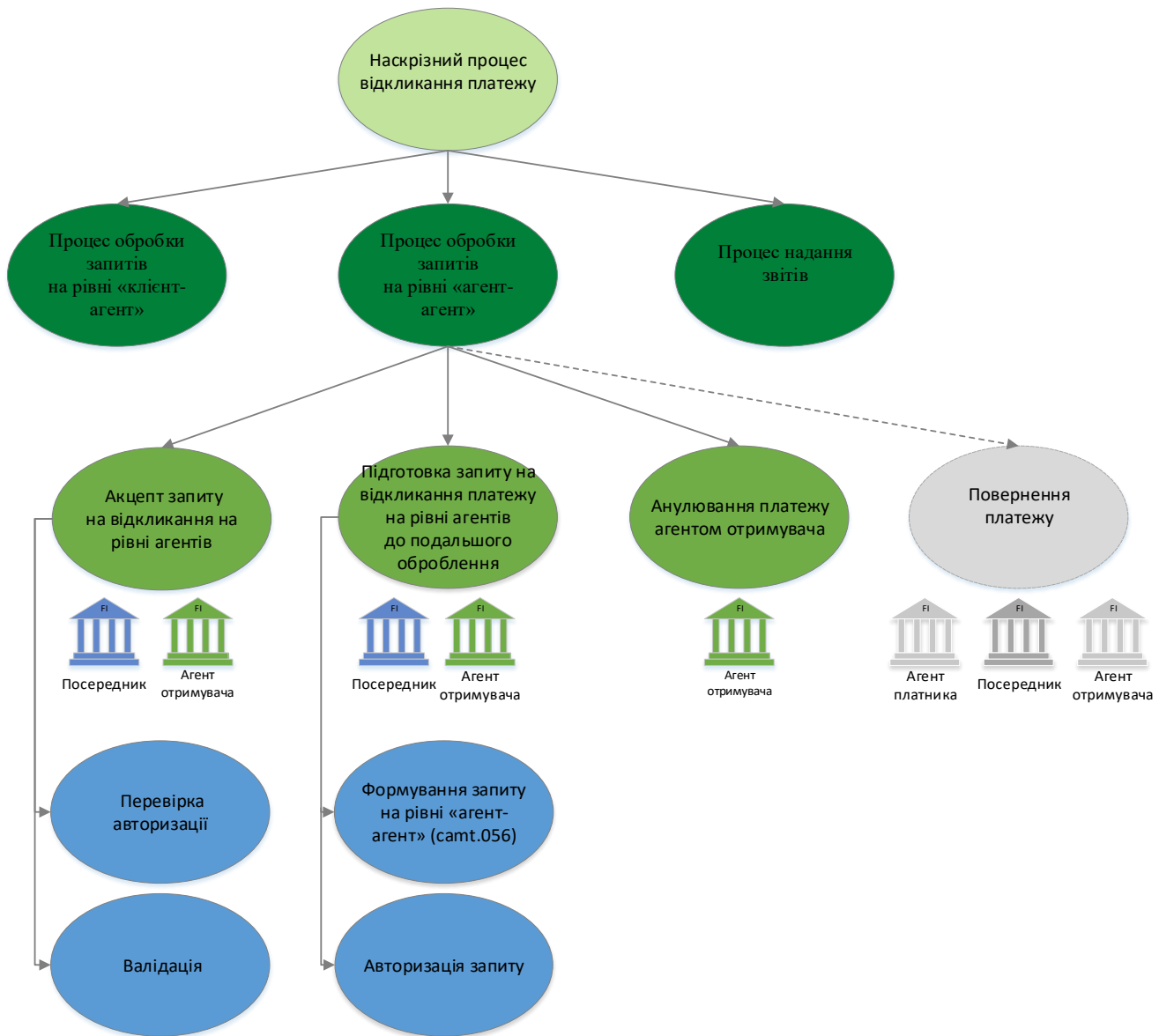

Рисунок 39. Бізнес-процес відкликання платежу на рівні «агент - агент»

А. Акцепт запиту на відкликання платежу на рівні «агент - агент»

Визначення

Акцепт запиту на відкликання платежу на рівні агентів включає в себе здійснення ряду перевірочних процедур, а саме перевірку авторизації, валідацію і процес оцінки ризиків.

Подія, яка ініціює процес	Отримання запиту на відкликання платежу на рівні агентів.
Передумова	Визначені критерії здійснення перевірочних процедур.
Результат	Запит на відкликання платежу на рівні агентів прийнято або відхилено.

A.1 Перевірка авторизації запиту на відкликання платежу на рівні «агент - агент»

Визначення	Посередник/платіжна система/агент отримувача здійснює перевірку справжності сторони, що надсилає запит на відкликання платежу, відповідно до параметрів авторизації, заданих в профілі агента, перевірку на достовірність та цілісність інформації, що міститься в запиті на відкликання платежу.
Подія, яка ініціює процес	Отримання запиту на відкликання платежу на рівні агентів.
Передумова	Потрібно проходження процедури авторизації.
Результат	Платіж буде допущений або не допущений до перевірки.

A.2 Валідація запиту на відкликання платежу на рівні «агент - агент»

Визначення	Платіжна система/посередник/агент отримувача здійснює перевірку коректності структури запиту на відкликання платежу та синтаксису записів (заповнених реквізитів) з метою подальшого оброблення платежу .
Подія, яка ініціює процес	Проходження перевірки авторизації отриманого запиту на відкликання платежу з позитивним результатом.
Передумова	Платіжна система/посередник/агент отримувача виконав необхідну перевірку авторизації.
Результат	Запит на відкликання платежу валідовано або відхилено.

Б. Підготовка запиту на відкликання платежу на рівні «агент – агент»

Визначення	Посередник/платіжна система формує запит на відкликання платежу.
Подія, яка ініціює процес	Отримано запит на відкликання платежу від агента платника/ посередника (попереднього в ланцюгу).
Передумова	Наявність валідованого запиту на відкликання платежу від агента платника/посередника (попереднього в ланцюгу).
Результат	Підготовлено запит на відкликання платежу на рівні «агент-агент».

Б.1. Формування запиту на відкликання платежу на рівні «агент-агент»

Визначення	Посередник формує запит на відкликання платежу на рівні агентів.
Подія, яка ініціює процес	Отримано запит на відкликання платежу від агента платника/посередника (попереднього в ланцюгу).
Передумова	Наявність валідованого запиту на відкликання платежу.
Результат	Запит на відкликання платежу на рівні агентів сформовано.

Б.2. Авторизація запиту на відкликання платежу на рівні агентів

Визначення	Авторизація запиту на відкликання платежу на рівні агентів, яку сформував посередник (Авторизація може бути автоматичною або здійснюватися в ручному режимі).
Подія, яка ініціює процес	Формування запиту на відкликання платежу на рівні агентів (особою або системою).
Передумова	Виконаний процес формування запиту на відкликання платежу на рівні агентів і очікується його авторизація.
Результат	Запит на відкликання платежу на рівні агентів авторизовано.

Рисунок 40. Алгоритм взаємодії в процесі оброблення запиту на відкликання (скасування) платіжної інструкції на рівні «агент - агент» (самт. 056)

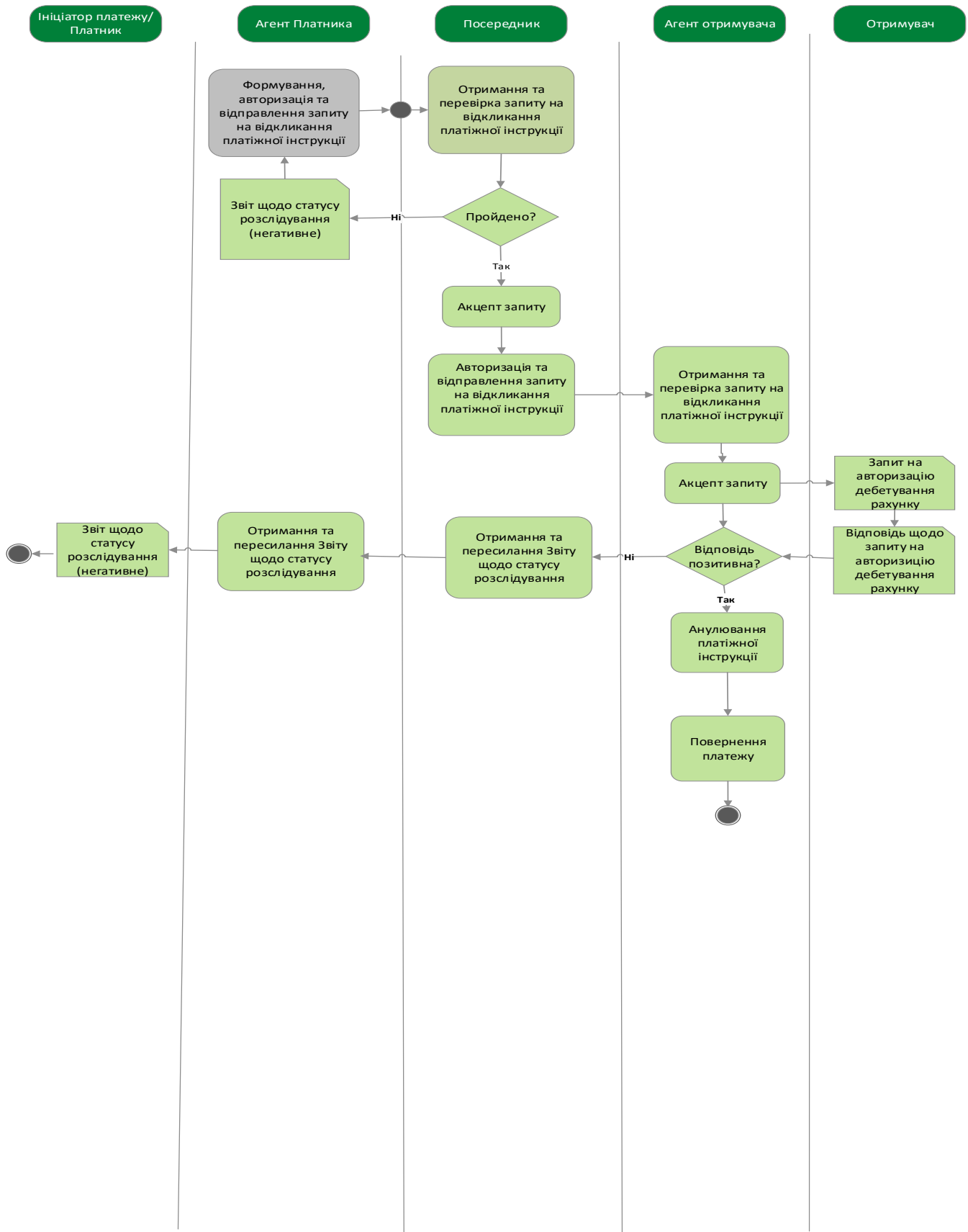
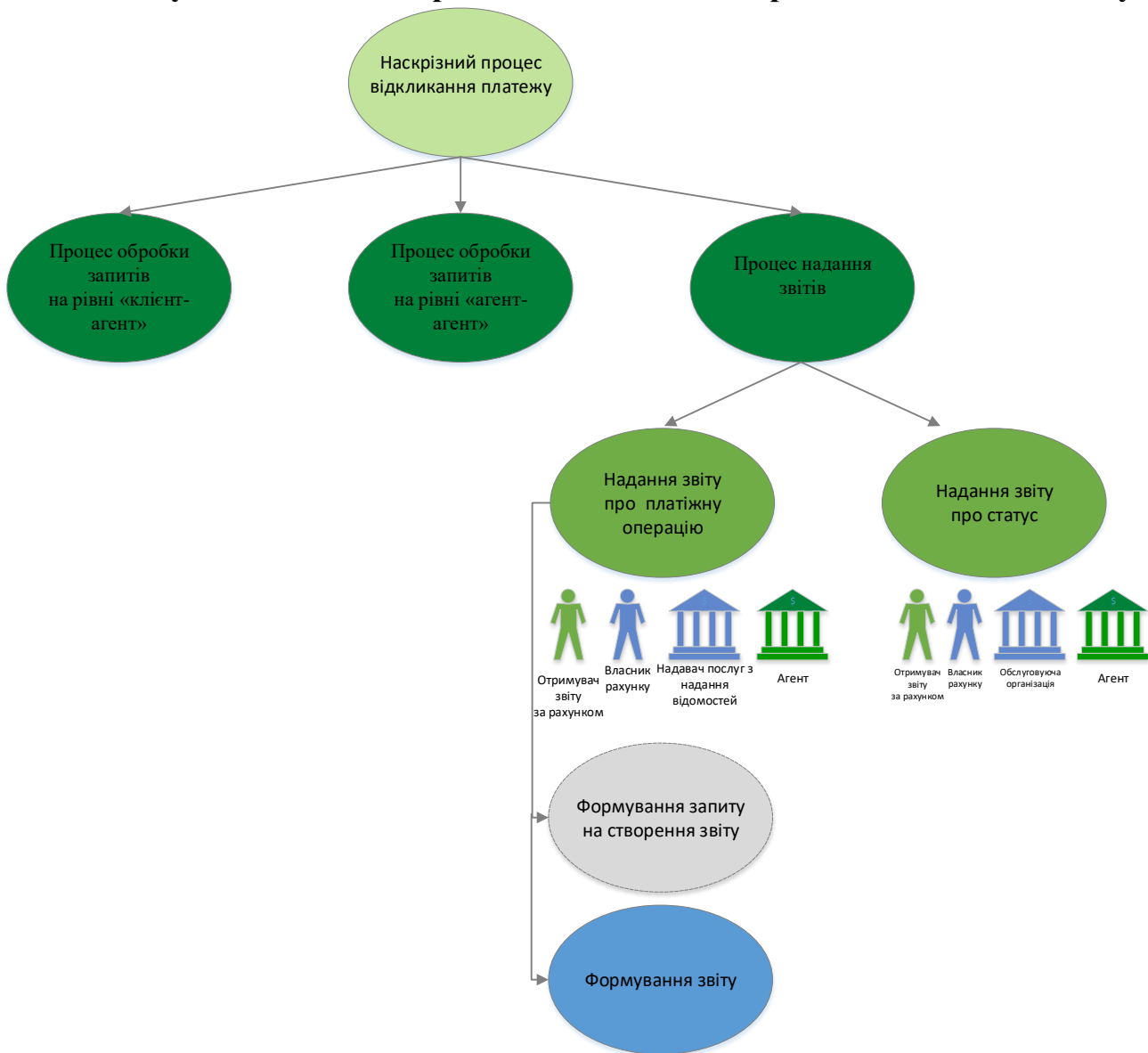

Рисунок 41 – Бізнес-процес надання звітів при відкритті платежу

А. Надання звіту про платіжну операцію

Визначення

Надання агентом власнику рахунку (або отримувачу звіту за рахунком – стороні, яка авторизована власником рахунку на отримання звіту) звіту про фінансовий результат обробленої(-их) трансакції(-ій).

Подія, яка ініціює процес

Подія, яка обумовлює надання звіту відповідно до угоди між стороною, що надає звіт, і стороною, якій звіт надається.

Передумова

Наявність угоди між стороною, що надає звіт, і стороною, якій звіт надається.

Результат «Звіт за рахунком» / «Виписка за рахунком» / «Повідомлення про зарахування / списання коштів з рахунку» доставлено або відсутність відповіді, у разі не прийняття запиту.

Примітка: Типовими прикладами такої звітності є повідомлення про зарахування / списання коштів з рахунку, проміжні (внутрішньоденні) виписки за рахунком, виписки за рахунком станом на кінець дня, тощо.

А.1 Формування запиту на створення звіту (не є обов'язковою дією)

Визначення	Власник рахунку (або отримувач звіту за рахунком) формує запит на створення звіту.
Подія, яка ініціює процес	Прийнято рішення щодо необхідності термінового отримання звіту.
Передумова	Наявність угоди про надання звіту за запитом між стороною, що надає звіт, і стороною, якій звіт надається.
Результат	Запит щодо надання звіту сформовано.

А.2 Формування звіту

Визначення	Створення агентом звіту.
Подія, яка ініціює процес	Завершення процесу проведення платіжної операції або настання певного визначеного часу для формування звіту або отримання запиту на створення звіту, тощо.
Передумова	Відображено списання коштів з рахунку або зарахування коштів на рахунок, або отримано запит на звіт.
Результат	Звіт сформовано.

Б. Надання звіту про статус платежу

Визначення	Надання агентом стороні, яка ініціювала певний етап процесу платіжної операції, звіту про негативний (відхилення) або позитивний (акцепт) статус щодо розслідування, на цьому етапі його проходження.
Подія, яка ініціює процес	Будь-яка зміна статусу на етапах проходження запиту

процес

на відкликання платежу.

Передумова

Запит на відкликання платежу, отриманий будь-яким агентом в ланцюгу.

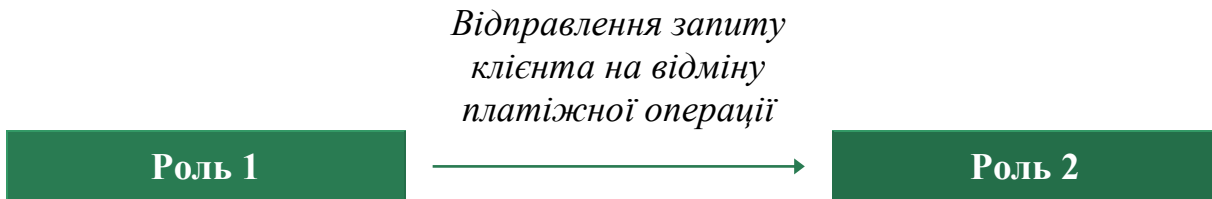
Результат

Звіт про статус щодо розслідування, доставлено стороні, яка ініціювала даний етап процесу.

2.1.2. Концептуальний рівень бізнес-моделі обміну повідомленнями при відкритті платежу.

1.1. Процес відкриття платежу клієнтом

Рисунок 42 – Відкриття платежу клієнтом, взаємодія ролей

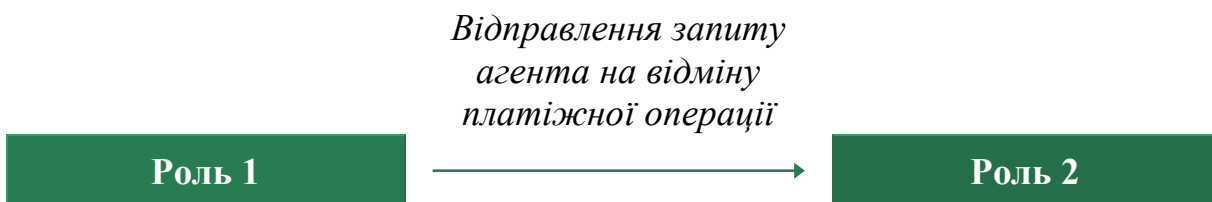

Таблиця 14. Ролі, які взаємодіють

Роль 1	Роль 2
Ініціатор платежу / Платник	Агент платника

1.2. Процес відкриття платежу агентом

Рисунок 43 – Відкриття платежу агентом, взаємодія ролей

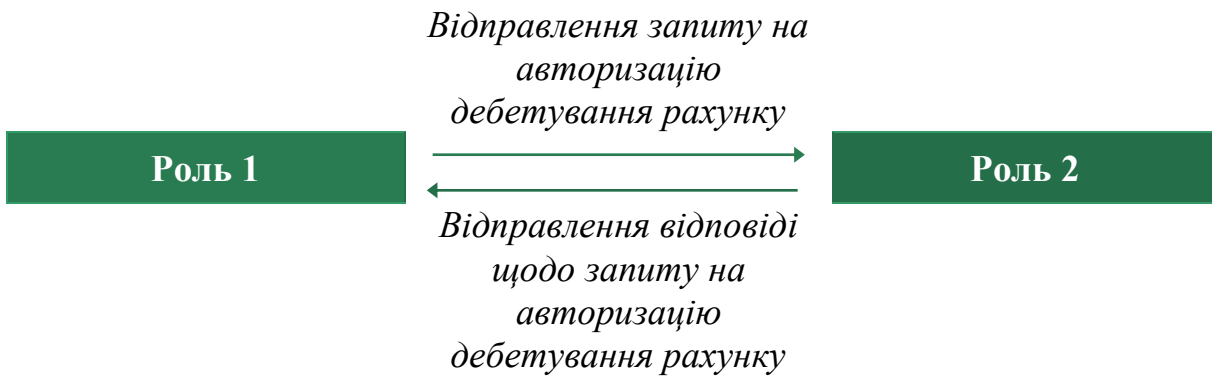

Таблиця 15. Ролі, які взаємодіють

Роль 1	Роль 2
Агент платника	Посередник
	Агент отримувач
	Платіжна система
Посередник	Агент отримувача
	Посередник
Платіжна система	Агент отримувача

1.3. Процес авторизації відміни платежу

Рисунок 44 – Авторизація відміни платіжної операції, взаємодія ролей

Таблиця 15. Ролі, які взаємодіють

Роль 1	Роль 2
Агент отримувача	Отримувач коштів

1.4. Процес надання звіту щодо статусу запиту на відкликання платежу

Рисунок 45 – надання звіту щодо статусу запиту на відкликання платежу, взаємодія ролей

*Відправлення звіту
щодо статусу
відкликання платежу*

Таблиця 16. Ролі, які взаємодіють

Роль 1	Роль 2
Ініціатор платежу / Платник	Агент платника
Агент платника	Посередник
	Платіжна система
Посередник	Агент отримувача
	Посередник
Платіжна система	Агент отримувача

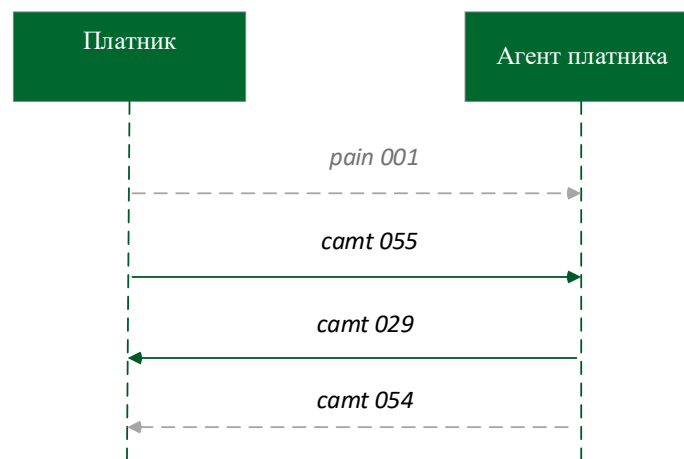
2.1.3. Основні процеси бізнес-моделі обміну повідомленнями при відкликанні платежу

В одному агенті

Сценарій 1. Анулювання платежу до настання безвідкличності платіжної операції. Даний сценарій відповідає також випадку, коли кошти не списані з рахунку клієнта та скасування платіжної інструкції відбувається за домовленістю сторін.

Агент виконує роль агента платника. Клієнт 1 виконує роль платника та ініціатора платежу. Ініціатором запиту на відкликання платіжної операції є ініціатор платежу.

Рисунок 46 – Функціональна схема сценарію 1, хореографія повідомлень

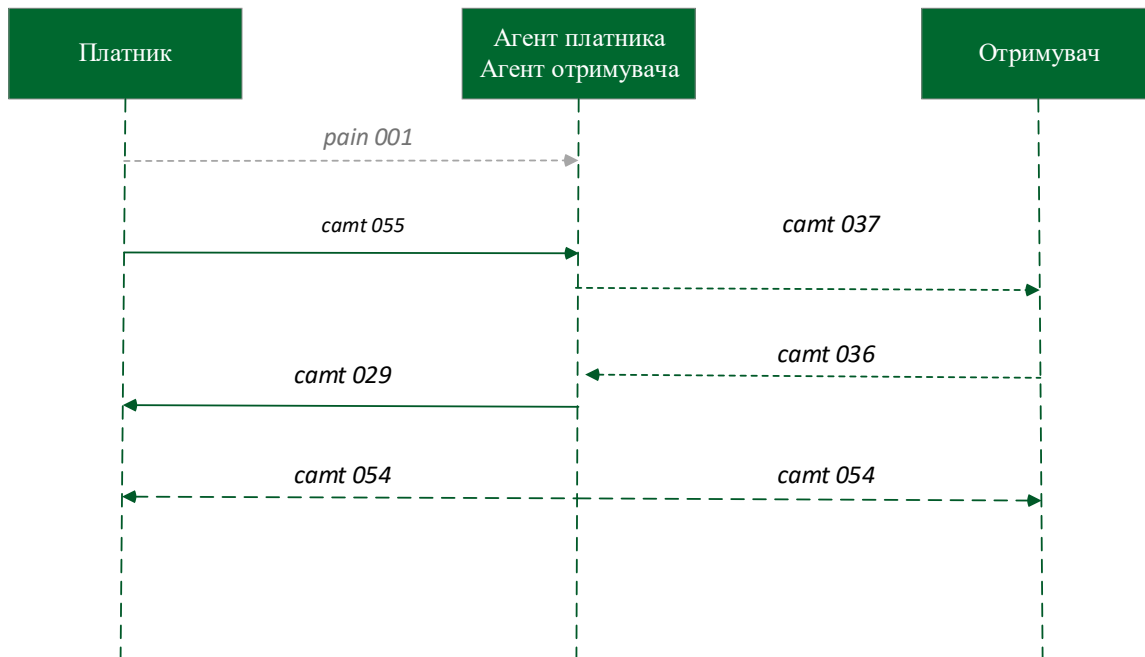

Сценарій 2. Відкликання платежу після виконання платіжної операції – помилковий переказ клієнта.

Агент «А» виконує ролі агента платника та агента отримувача. Клієнт 2 виконує роль отримувача коштів. Клієнт 1 виконує роль платника та ініціатора платежу. Ініціатором запиту на відкликання платіжної операції є ініціатор платежу.

У разі коли платник/ініціатор платежу надсилає запит на відміну платежу (платіжної операції), яка вже виконана (помилковий платіж), агент платника, якщо він одночасно є агентом отримувача коштів, надсилає отримувачу коштів запит на авторизацію дебетування рахунку та анулює інструкцію й виконує процес повернення платежу тільки у разі отримання позитивної відповіді від отримувача коштів.

Рисунок 47 – Функціональна схема сценарію 2, хореографія повідомлень

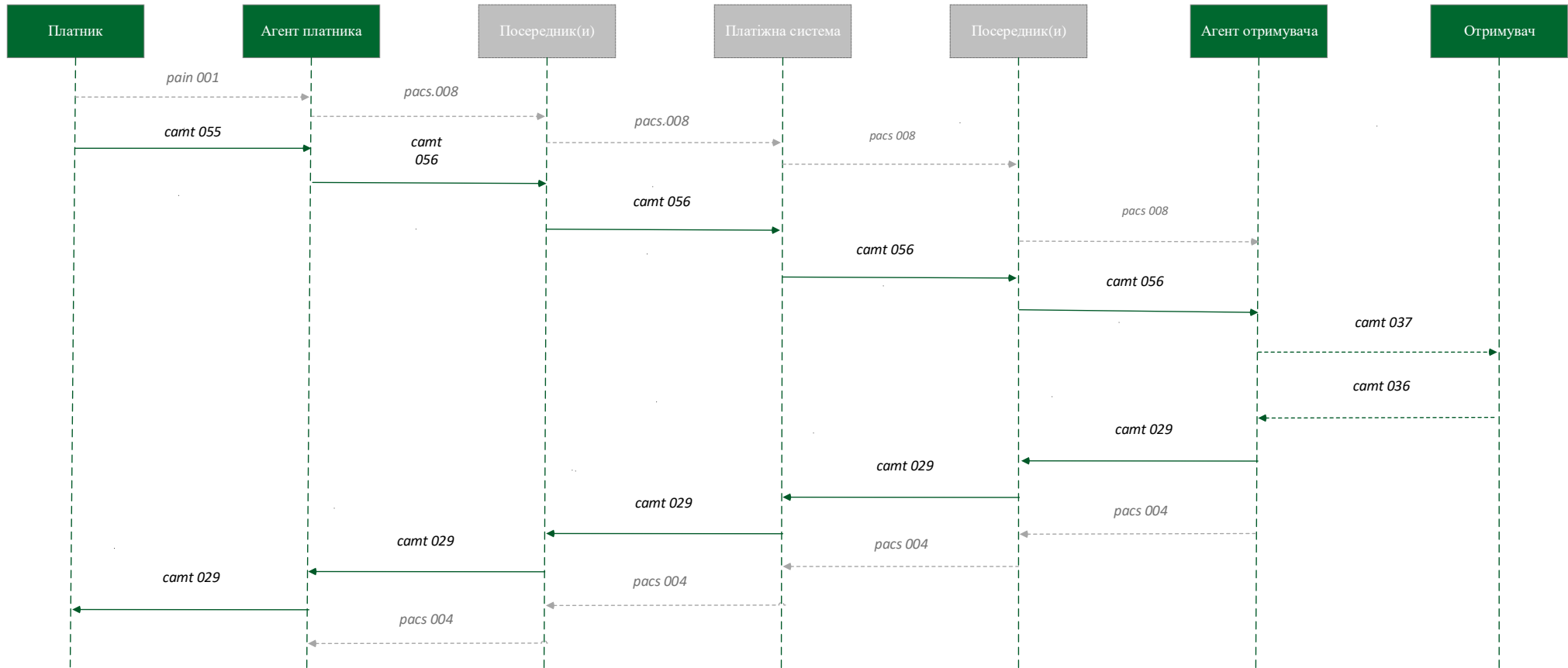

В різних агентах

Сценарій 3. Відкликання платежу після виконання платіжної операції – помилковий переказ клієнта

Агент «А» виконує роль агента платника, агент «Б» виконує роль агента отримувача. Клієнт 2 або Агент «Б» виконує роль отримувача коштів. Клієнт 1 виконує ролі платника та ініціатора платежу (або роль ініціатора платежу може виконувати інша сторона, яка діє від його імені). Ініціатором запиту на відкликання платіжної операції є ініціатор платежу.

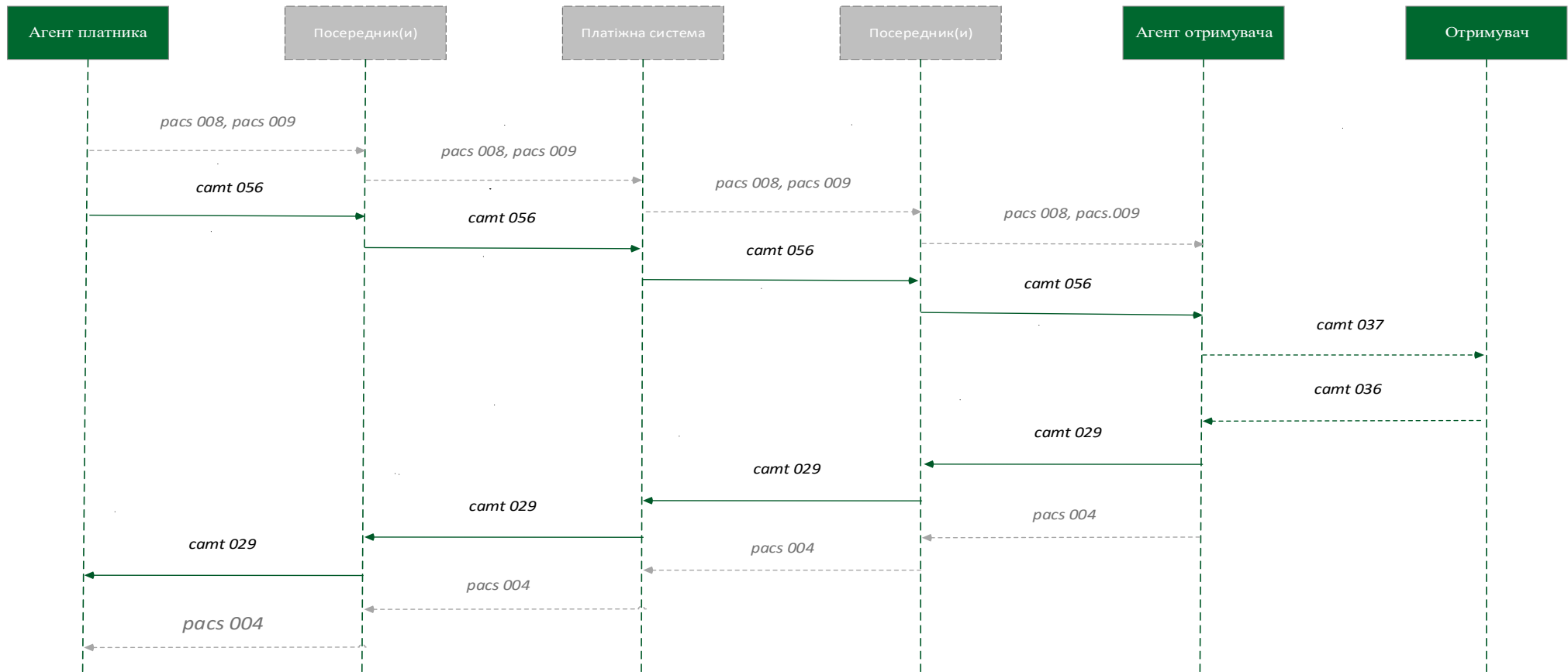
Рисунок 48 – Функціональна схема сценарію 3, хореографія повідомлень

Сценарій 4. Відкликання платежу після виконання платіжної операції – помилковий переказ агента.

Агент «А» виконує ролі платника та агента платника, агент «Б» виконує роль агента отримувача. Клієнт 2 або агент «Б» виконує роль отримувача коштів. Роль надавача запиту на відміну платіжної операції виконує Агент «А».

Рисунок 49 – Функціональна схема сценарію 4, хореографія повідомлень

1.3. ОПИС БІЗНЕС-МОДЕЛІ ПОВЕРНЕННЯ ПЛАТЕЖУ

1.3.1. Оглядовий рівень бізнес-моделі обміну повідомленнями при поверненні платежу

Бізнес-модель обміну повідомленнями між учасниками при поверненні платежу застосовується у випадках отримання помилкового платежу, платежу з помилковими реквізитами, в інших випадках у відповідності до НПА, та може включати наступні процеси:

- Ініціювання повернення платежу
- Повернення платежу
- Підтвердження виконання

Повернення платежу – отримувач повертає платіж платнику (при цьому змінюються їх ролі на протилежні, а саме: отримувач стає платником, платник стає отримувачем).

Послідовність дій в моделі з урахуванням використовуваних в ній процесів і ролей приведена на Рисунку 50.

Рисунок 50 – Бізнес-модель повернення платежу

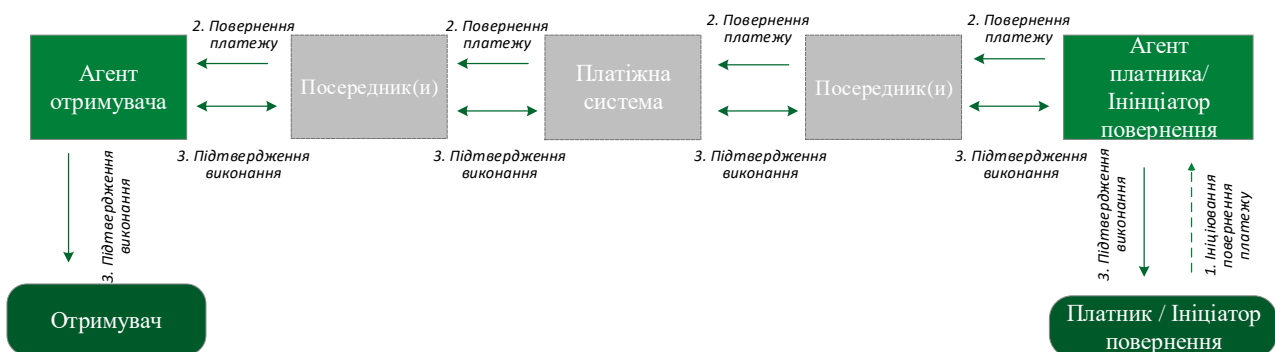
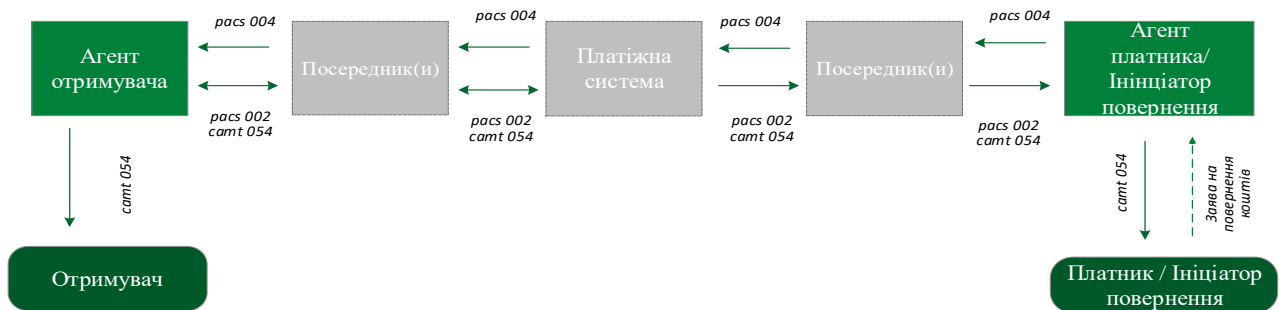
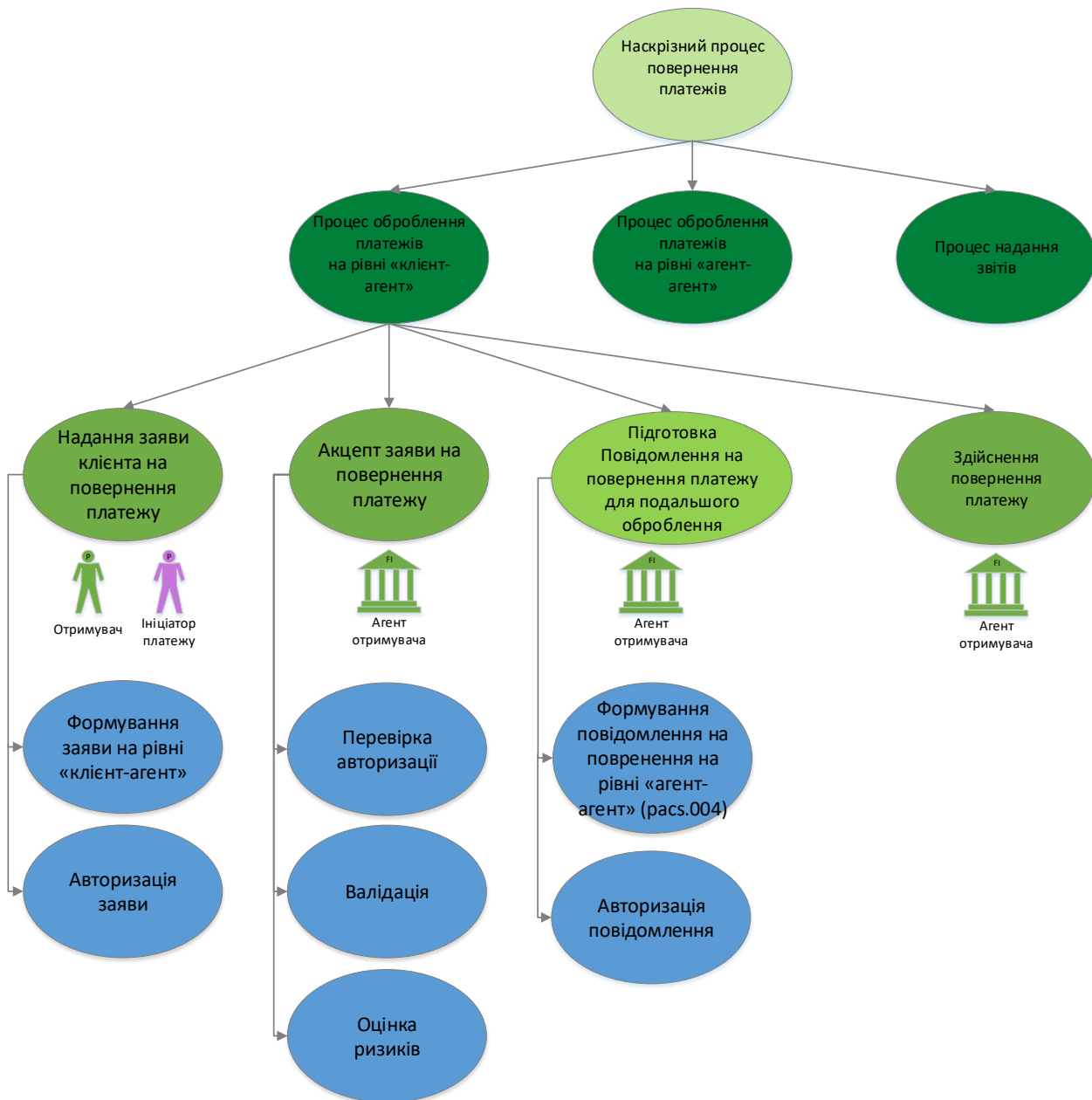

Рисунок 51 – Бізнес-модель обміну повідомленнями при поверненні платежу

Повернення платежу здійснюється шляхом зворотного кредитового переказу.

Рисунок 52 - Процес повернення платежу на рівні «клієнт - агент»

Надання заяви клієнта на повернення платежу

Визначення	Сторона, яка отримала кошти та яка ініціює повернення коштів (платник), направляє агенту, що обслуговує платника заяву на повернення платежу.
Подія, яка ініціює процес	Прийнято рішення про повернення отриманого платежу.
Передумова	Наявність підстави для повернення платежу.

Результат Платник направив заяву на повернення платежу агенту, що обслуговує платника.

Формування заяви на повернення коштів на рівні «клієнт - агент»

Визначення Платник формує заяву на повернення платежу.

Подія, яка ініціює процес Прийнято рішення про повернення платежу.

Передумова Дії, що призвели до наявності у платника бажання повернути платіж.

Результат Заяву на повернення коштів сформовано.

Авторизація заяви на повернення платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення Авторизація заяви на повернення платежу, яку сформував платник.

Подія, яка ініціює процес Формування заяви на повернення платежу.

Передумова Виконаний процес формування заяви на повернення платежу і очікується його авторизація.

Результат Заява на повернення платежу авторизована.

Акцепт заяви на повернення платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення Акцепт заяви на повернення платежу включає в себе здійснення агентом, що обслуговує платника ряду перевірочних процедур, а саме перевірку авторизації, валідацію і процес оцінки ризиків.

Подія, яка ініціює процес Отримання заяви на повернення платежу.

Передумова Визначені критерії здійснення перевірочних процедур.

Результат Заява на повернення платежу прийнята або відхилена

Перевірка авторизації заяви на повернення платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення Агент, що обслуговує платника, перевіряє, чи має право ініціатор подання заяви на повернення платежу подавати таку заяву, виходячи з параметрів авторизації, заданих в профілі клієнта.

Подія, яка ініціює процес Отримання заяви на повернення платежу.

Передумова	Потрібно проходження процедури авторизації.
Результат	Заяву на повернення платежу буде допущено або не допущено до перевірки і до оцінки ризиків.

Валідація заяви на повернення платежу на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Синтаксична перевірка з метою подальшого оброблення заяви на повернення платежу.
Подія, яка ініціює процес	Отримання заяви на повернення платежу, позитивний результат перевірки авторизації.
Передумова	Агент, що обслуговує платника, отримав заяву на повернення платежу і виконав необхідну перевірку авторизації.
Результат	Заява на повернення платежу буде допущена або не допущена до оцінки ризиків.

Оцінка ризиків на рівні «клієнт - агент»

Визначення	Необхідність контролю ризиків з метою подальшого виконання процесу повернення платежу. Це може бути «оцінка статичного ризику» (наприклад, перевірка наявності арешту коштів, перевірка відповідно до правил фінансового моніторингу, тощо) і «оцінка динамічного ризику» (наприклад, перевірка наявності достатньої кількості грошових коштів на рахунку, тощо).
Подія, яка ініціює процес	Отримання заяви на повернення коштів, позитивний результат перевірки авторизації та валідації заяви.
Передумова	Заява на повернення коштів пройшла перевірку і встановлено вимогу оцінки ризику.
Результат	Наявна вся необхідна інформація і платіж буде повернуто - або заяву буде відхилено і платіж не буде повернуто.

Підготовка повідомлення на повернення платежу для подальшого оброблення

Визначення	Агент платника здійснює повернення платежу – переказ коштів від сторони, що повертає платіж, стороні, що цей платіж ініціювала (сценарій в одному агенті) /переказ коштів на рахунок агента, що обслуговує платника (сценарій в різних агентах).
Подія, яка ініціює процес	Валідоване агентом платника рішення про повернення платежу.
Передумова	Наявність валідованої заяви на повернення платежу.
Результат	Перехід права власності на грошові кошти від сторони, що повертає кошти до сторони, що ініціювала платіж (сценарій в одному агенті) / Кошти зараховано на рахунок агента, що обслуговує платника, для виконання наступного процесу здійснення платежу «агент – агент» (сценарій в різних фінансових установах).

Формування повідомлення на повернення платежу на рівні «агент – агент»

Визначення	Агент, що обслуговує платника (сторону, що повертає кошти), формує повідомлення на повернення платежу на рівні агентів.
Подія, яка ініціює процес	В установі агента, що обслуговує платника (сторону, що повертає кошти), прийнято рішення про повернення платежу.
Передумова	Наявність валідованої заяви на повернення платежу.
Результат	Повідомлення на повернення платежу на рівні агентів сформовано.

Авторизація повідомлення на повернення платежу на рівні «агент – агент»

Визначення	Авторизація повідомлення на повернення платежу на рівні агентів, яку сформував агент, що обслуговує сторону, що повертає кошти (авторизація може бути автоматичною або здійснюватися в ручному режимі. Інформація щодо авторизації включається в повідомлення на повернення платежу або
------------	---

відправляється у вигляді окремого повідомлення).

Подія, яка ініціює процес

Формування повідомлення на повернення платежу на рівні агентів (особою або системою).

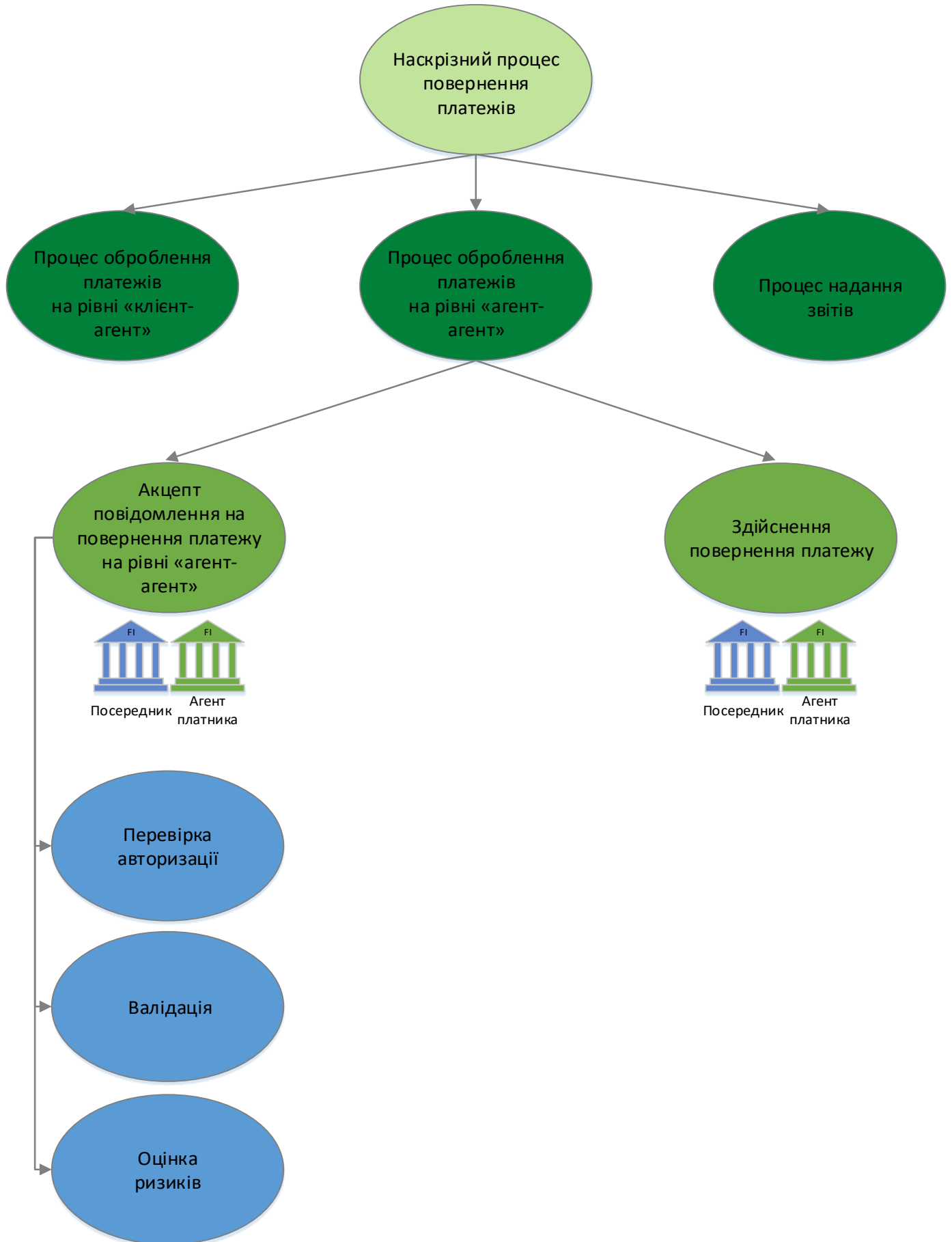
Передумова

Виконаний процес формування повідомлення на повернення платежу на рівні агентів і очікується її авторизація.

Результат

Повідомлення на повернення платежу на рівні агентів авторизовано.

Рисунок 53 - Процес повернення платежу на рівні «агент - агент»

Акцепт повідомлення на повернення платежу на рівні «агент - агент»

Визначення	Акцепт повідомлення на повернення платежу на рівні агентів включає в себе здійснення платіжною системою/посередником ряду перевірочних процедур, а саме перевірку авторизації, валідацію і процес оцінки ризиків.
Подія, яка ініціює процес	Отримання повідомлення на повернення платежу на рівні агентів.
Передумова	Визначені критерії здійснення перевірочних процедур.
Результат	Повідомлення на повернення платежу на рівні агентів прийнято або відхилено.

Перевірка авторизації повідомлення на повернення платежу на рівні «агент - агент»

Визначення	Платіжна система/посередник здійснює перевірку справжності сторони, що надсилає повідомлення на повернення платежу, відповідно до параметрів авторизації, заданих в профілі агента, перевірку на достовірність та цілісність інформації, що міститься в повідомленні на повернення платежу.
Подія, яка ініціює процес	Отримання повідомлення на повернення платежу на рівні агентів.
Передумова	Потрібно проходження процедури авторизації.
Результат	Повернення платежу буде допущено або не допущено до перевірки і до оцінки ризиків.

Валідація повідомлення на повернення платежу на рівні «агент - агент»

Визначення	Платіжна система/посередник здійснює перевірку коректності структури повідомлення на повернення платежу та синтаксису записів (заповнених реквізитів) з метою подальшої оброблення.
Подія, яка ініціює процес	Проходження перевірки авторизації отриманого повідомлення на повернення платежу з позитивним результатом.

Передумова	Платіжна система/посередник отримує повідомлення на повернення платежу на рівні агентів, виконує необхідну перевірку авторизації.
Результат	Повернення платежу буде допущено або не допущено до оцінки ризиків.

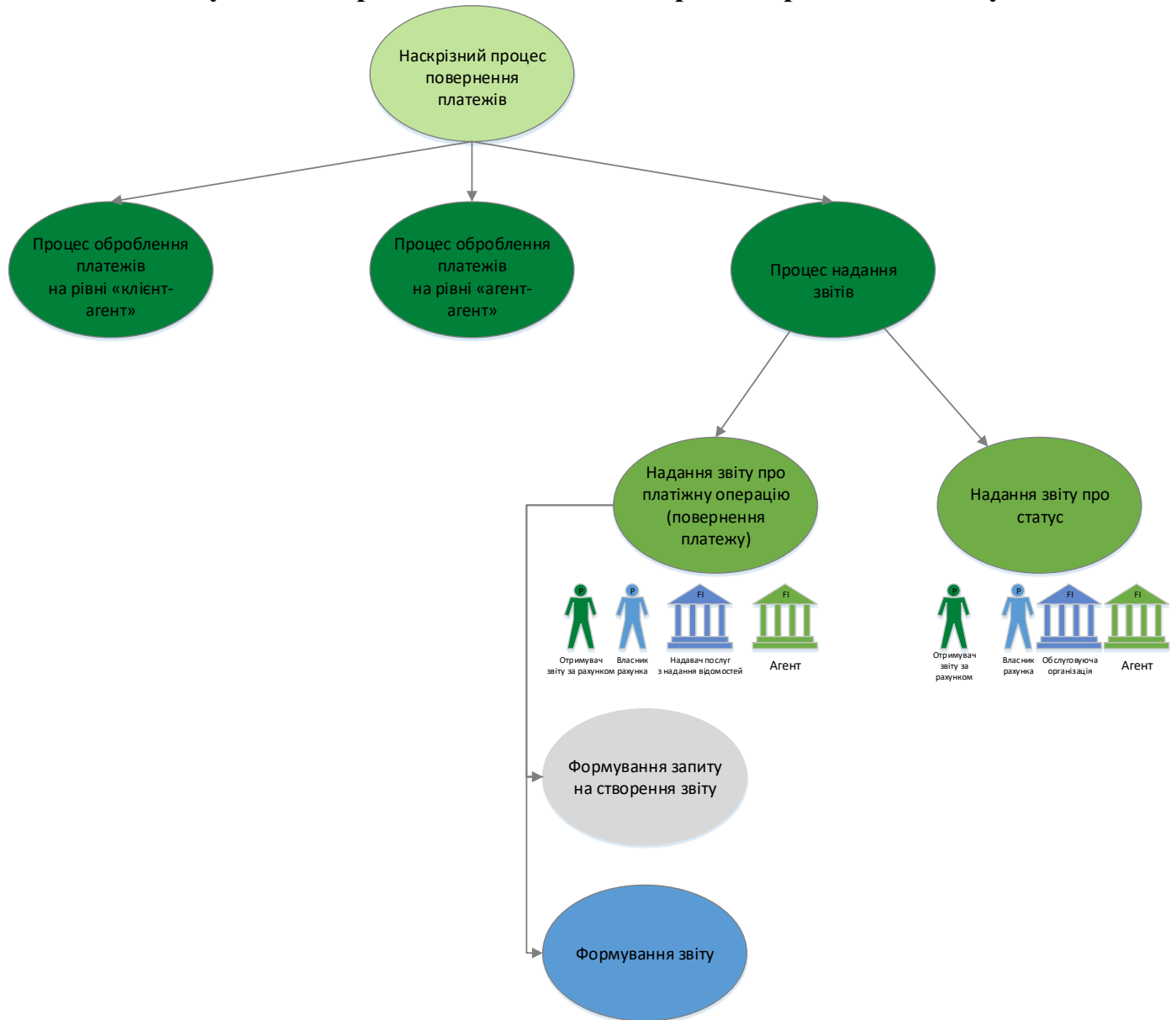
Оцінка ризиків на рівні «агент – агент»

Визначення	Платіжна система/посередник здійснює контроль ризиків з метою подальшого оброблення та виконання процесу повернення платежу – перевірку наявності достатньої кількості грошових коштів на рахунку, відсутності обмежень для виконання платежу, дотримання правил платіжної системи тощо.
Подія, яка ініціює процес	Проходження перевірки авторизації та валідації отриманого повідомлення на повернення платежу з позитивним результатом.
Передумова	Повідомлення на повернення платежу пройшло перевірку і встановлено вимогу оцінки ризику
Результат	Виконано всі необхідні перевірки та прийнято рішення, повернення платежу буде проведено або буде відхилено.

Здійснення повернення платежу на рівні «агент – агент»

Визначення	Платіжна система/посередник здійснює повернення платежу - переказ коштів від агента до іншого агента.
Подія, яка ініціює процес	Настання умов для виконання повернення платежу.
Передумова	Повернення платежу згідно повідомлення на повернення платежу на рівні агентів підлягає виконанню (відповідає критеріям всіх здійснених перевірочних процедур)
Результат	Перехід права власності на грошові кошти від одного агента до іншого агента

Рисунок 54. Процес надання звітів при поверненні платежу.

Надання звіту

Визначення

Надання агентом власнику рахунку (або отримувачу звіту за рахунком – стороні, яка авторизована власником рахунку на отримання звіту) звіту про фінансовий результат обробленої(-их) трансакції(-ій)

Подія, яка ініціює процес

Подія, яка обумовлює надання звіту відповідно до угоди між стороною, що надає звіт, і стороною, якій звіт надається

Передумова

Наявність угоди між стороною, що надає звіт, і стороною,

якій звіт надається

Результат «Звіт за рахунком» / «Виписка за рахунком»/
«Повідомлення про зарахування/списання коштів з
рахунку» надано.

Формування запиту на створення звіту (не є обов'язковою дією)

Визначення Власник рахунку (або отримувач звіту за рахунком)
формує запит на створення звіту

Подія, яка ініціює процес Прийнято рішення щодо необхідності термінового
отримання звіту

Передумова Наявність угоди про надання звіту за запитом між
стороною, що надає звіт, і стороною, якій звіт надається

Результат Запит щодо надання звіту сформовано

Формування звіту

Визначення Створення агентом звіту

Подія, яка ініціює процес Завершення процесу повернення платежу або настання
певного визначеного часу для формування звіту або
отримання запиту на створення звіту, тощо

Передумова Відображено списання коштів з рахунку або зарахування
коштів на рахунок, або отримано запит на звіт

Результат Звіт сформовано

Надання звіту про статус платежу

Визначення Надання агентом стороні, яка ініціювала етап процесу
повернення платежу, звіту про негативний (відхилення)
або позитивний (акцепт) статус платежу на цьому етапі
його проходження

Подія, яка ініціює процес Будь-яка зміна статусу на етапах проходження платежу

Передумова Повідомлення на повернення платежу, отримане будь-
яким агентом в ланцюзі

Результат

Звіт про статус доставлено стороні, яка ініціювала
даний етап процесу повернення платежу

**Рисунок 55. Алгоритм оброблення повідомлення/заяви на повернення коштів на
рівні «клієнт - агент»**

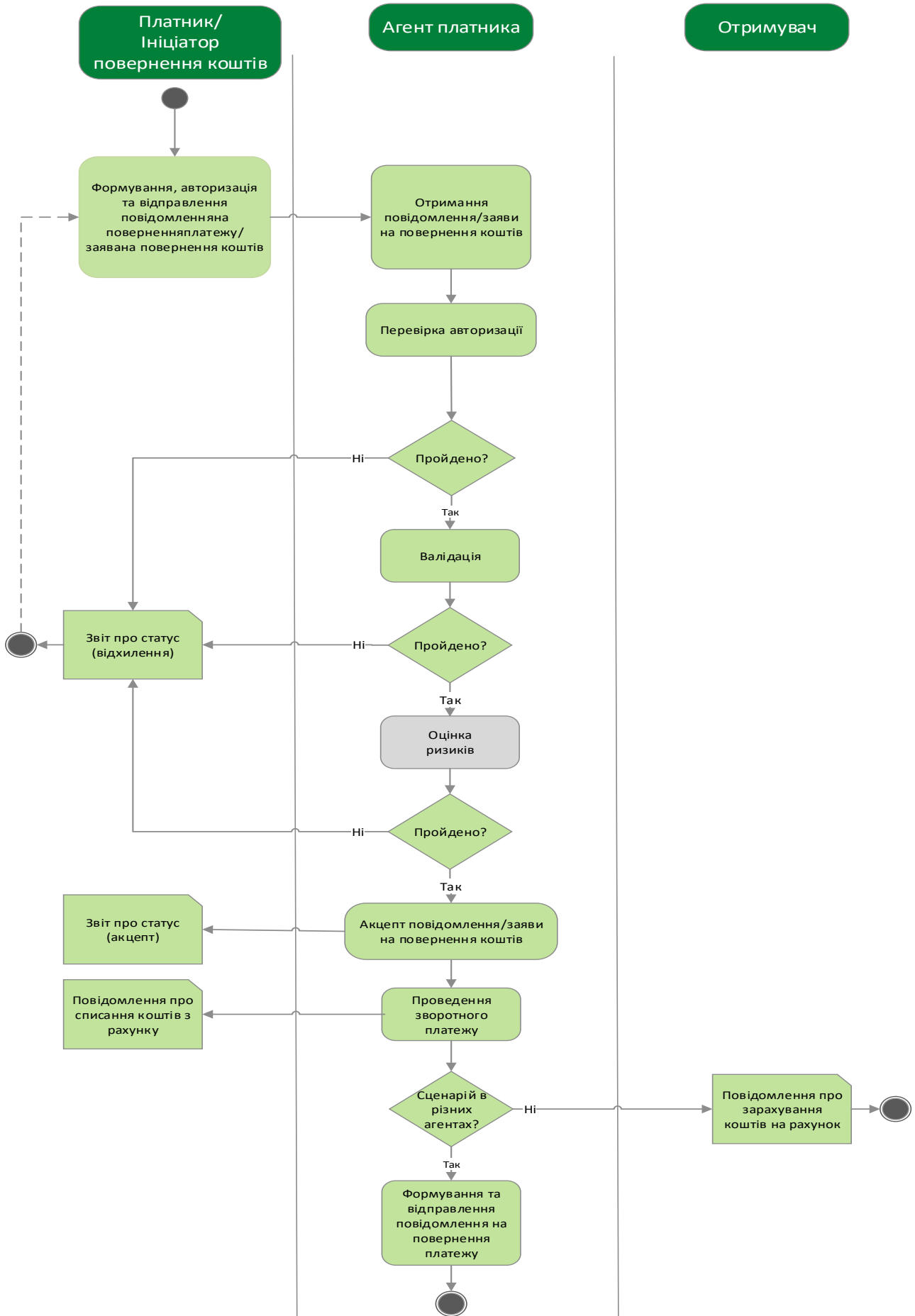

Рисунок 56. Алгоритм оброблення повідомлення на повернення коштів на рівні «агент - агент» (рас. 004)

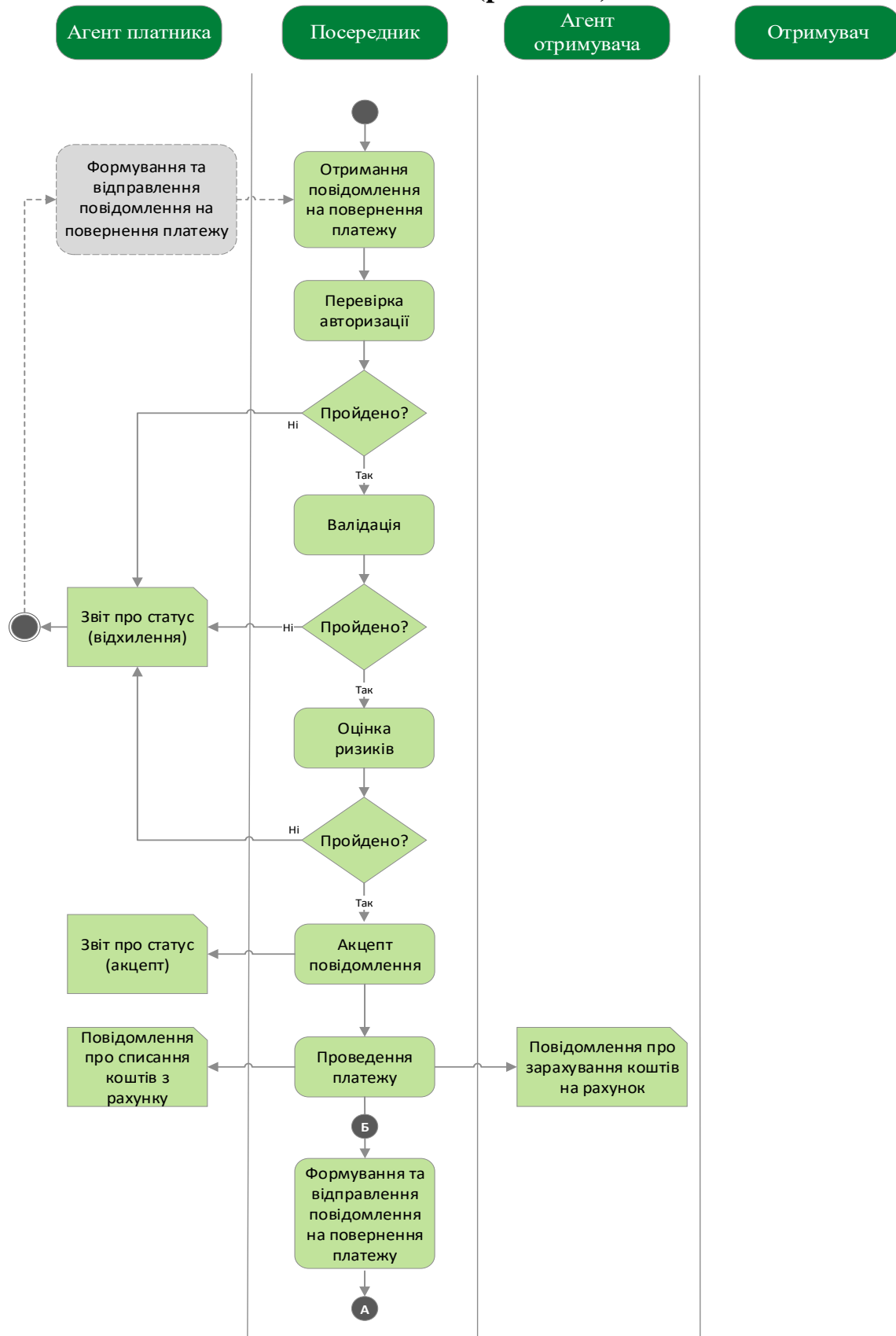
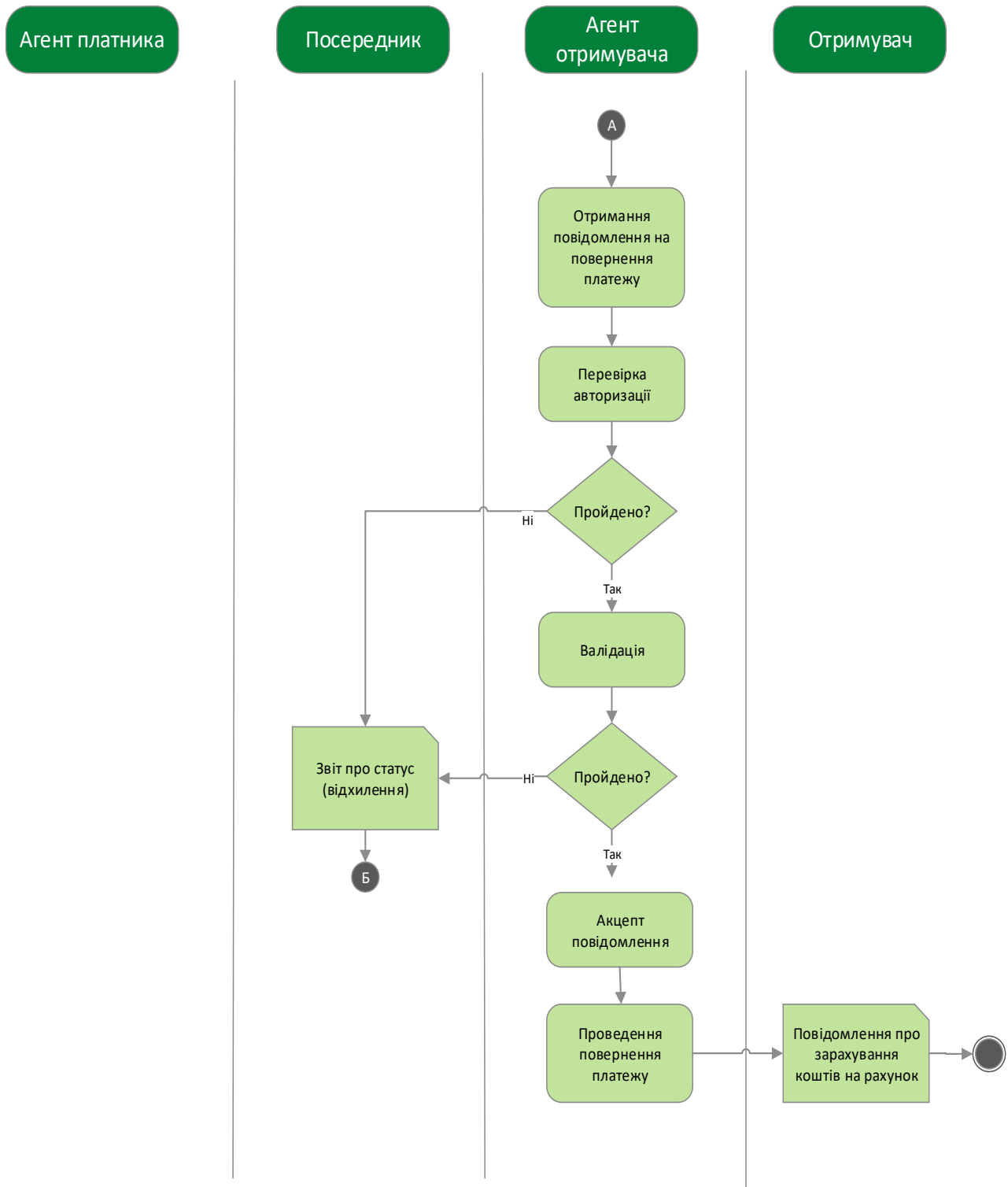

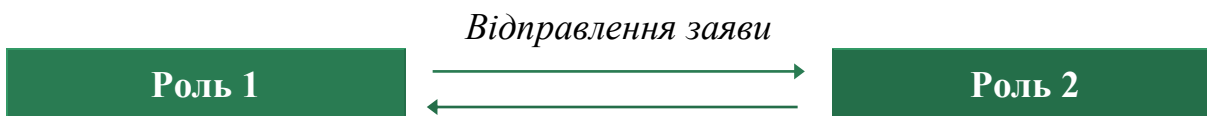
Рисунок 57. Алгоритм оброблення повідомлення на повернення коштів на рівні «агент - агент» (рас. 004) продовження

1.3.2. Концептуальний рівень. Модель обміну фінансовими повідомленнями при поверненні платежу

1.1. Процес ініціювання повернення платежу

Рисунок 58 – Ініціювання повернення платежу, взаємодія ролей

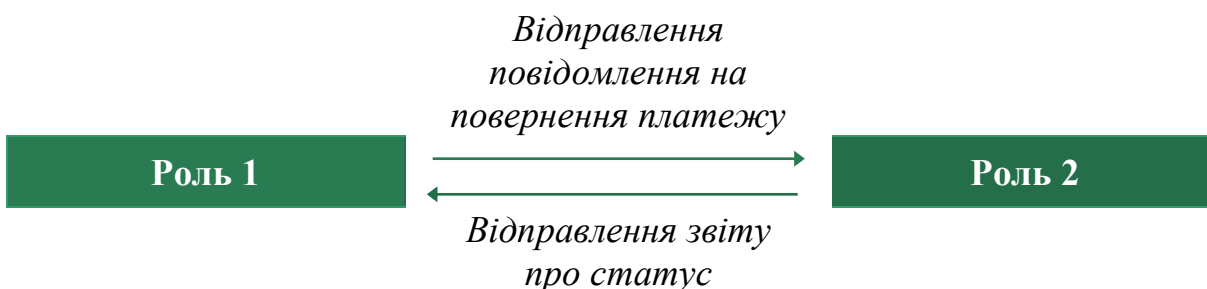

Таблиця 17. Ролі, які взаємодіють

Роль 1	Роль 2
Ініціатор повернення / Платник	Агент платника

1.2. Процес повернення платежу

Рисунок 59 – Повернення платежу, взаємодія ролей

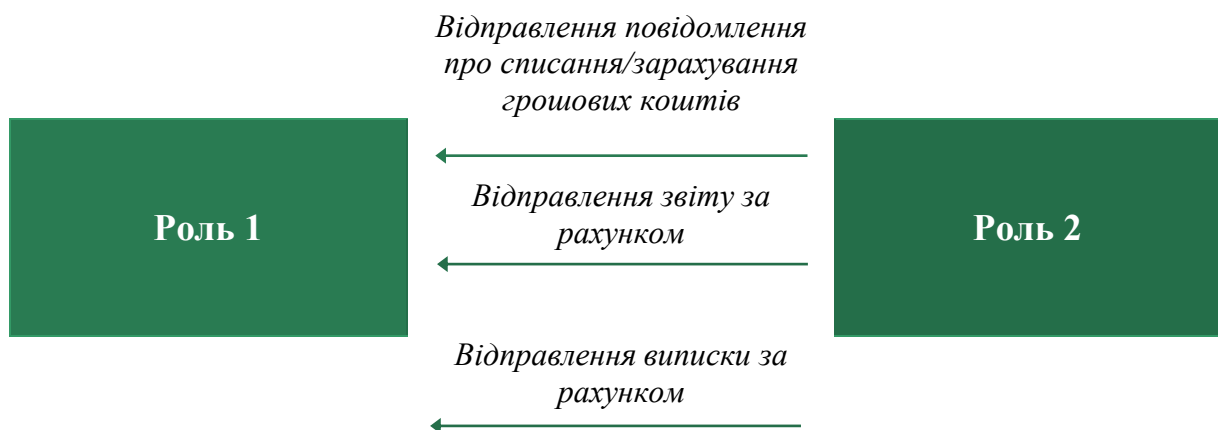

Таблиця 18. Ролі, які взаємодіють

Роль 1	Роль 2
Платник/ Ініціатор повернення	Агент платника (агент, який обслуговує ініціатора повернення)
Агент платника (агент, який обслуговує ініціатора повернення)	Агент отримувача
	Посередник
	Платіжна система
Посередник	Агент отримувача
	Посередник
	Агент отримувача
Платіжна система	Агент отримувача
Агент отримувача	Отримувач

1.3. Процес підтвердження виконання

Рисунок 60 – Підтвердження виконання повернення платежу, взаємодія ролей

Таблиця 19. Ролі, які взаємодіють

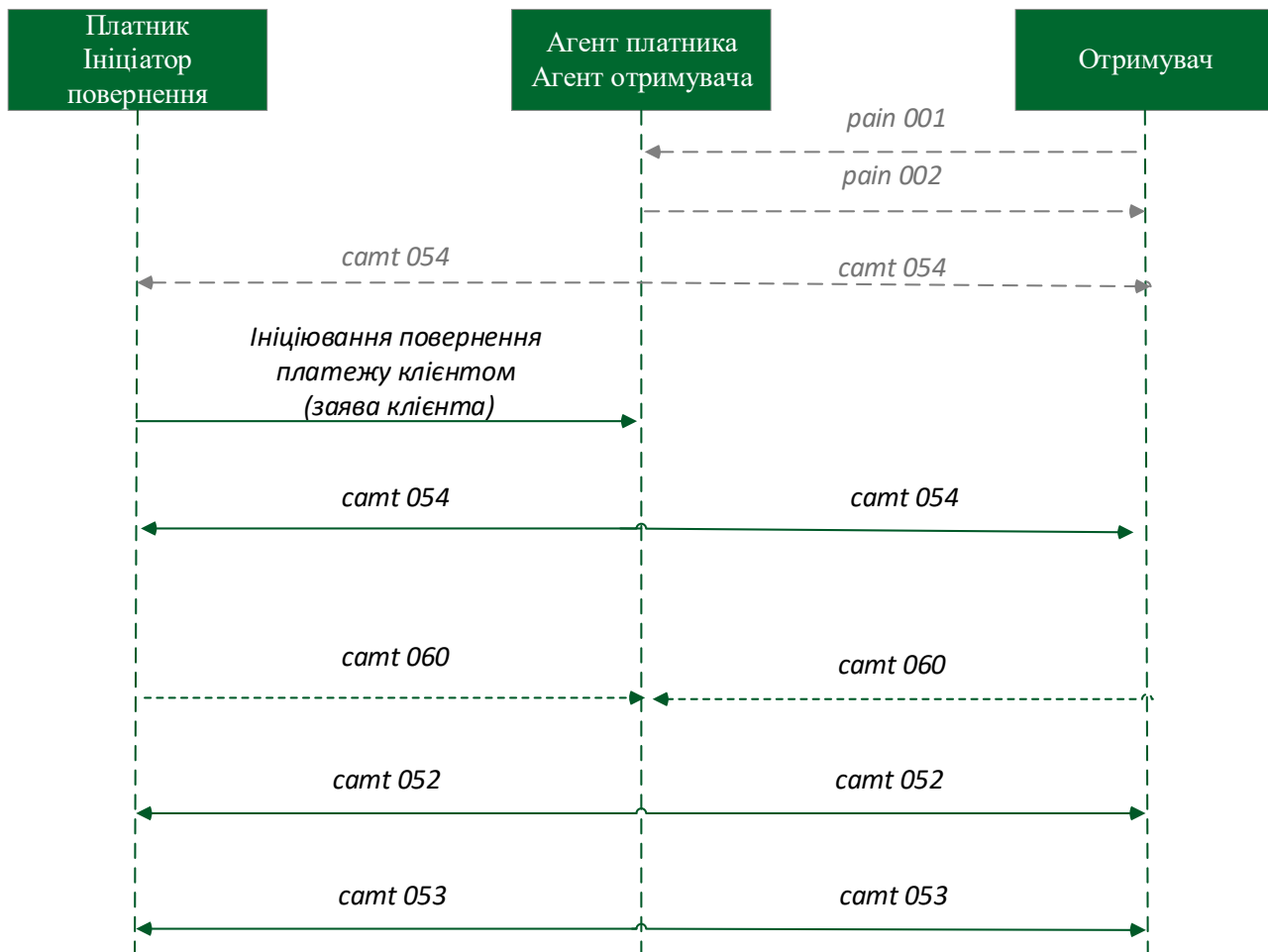
Роль 1	Роль 2
Платник /Ініціатор повернення	Агент платника (агент, який обслуговує ініціатора повернення)
Агент платника (агент, який обслуговує ініціатора повернення)	Платіжна система
	Агент отримувача
	Посередник
Посередник	Платіжна система
	Агент отримувача
	Посередник
Агент отримувача	Платіжна система
	Агент платника (агент, який обслуговує ініціатора повернення)
Отримувач	Агент отримувача

1.3.3. Основні процеси бізнес-моделі обміну повідомленнями при поверненні платежу

Переказ в одному агенті

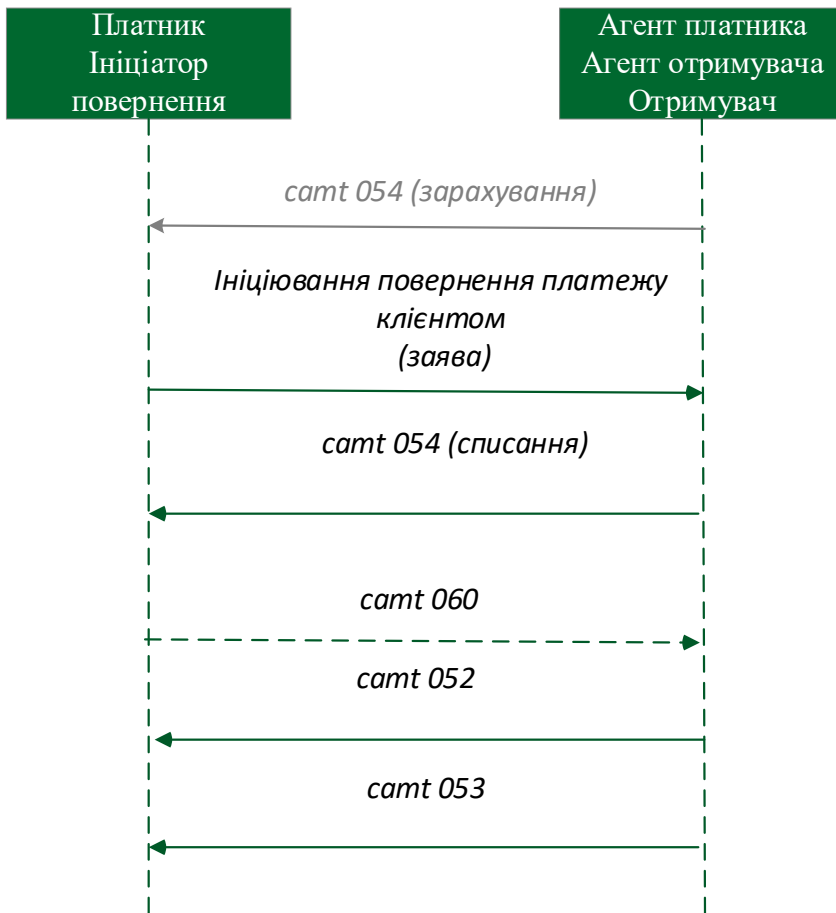
Сценарій 1.1 Повернення платежу – отримувач повертає платіж платнику (при цьому змінюються їх ролі на протилежні, а саме: отримувач стає платником, платник стає отримувачем). Агент виконує ролі агента платника та агента отримувача.

Рисунок 61 – Функціональна схема сценарію 1.1, хореографія повідомлень

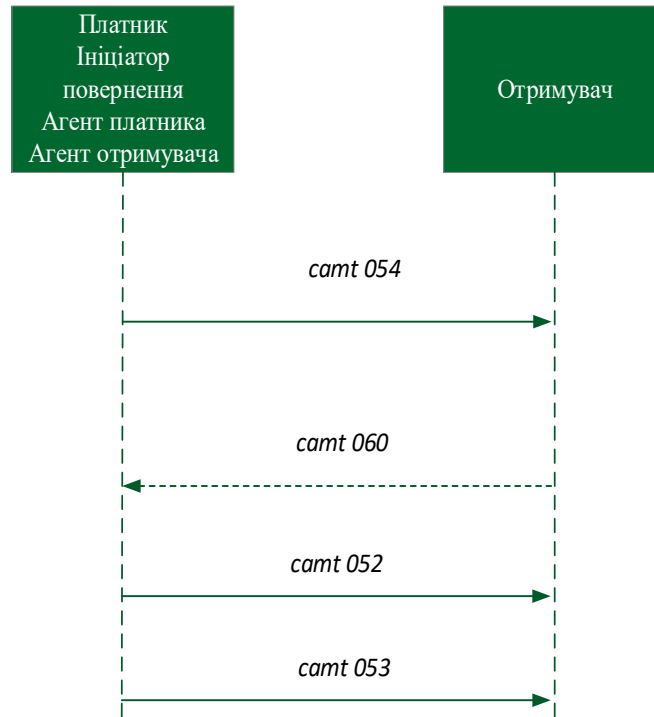
Сценарій 1.2 Повернення платежу – отримувач повертає платіж агенту (при цьому роль отримувача змінюється на роль платника). Агент виконує ролі агента платника, агента отримувача та отримувача коштів.

Рисунок 62 – Функціональна схема сценарію 1.2, хореографія повідомлень

Сценарій 1.3 Повернення платежу – агент платника/агент отримувача/ отримувач коштів (при цьому його роль як отримувача змінюється на роль платника) повертає платіж платнику (при цьому платник стає отримувачем коштів).

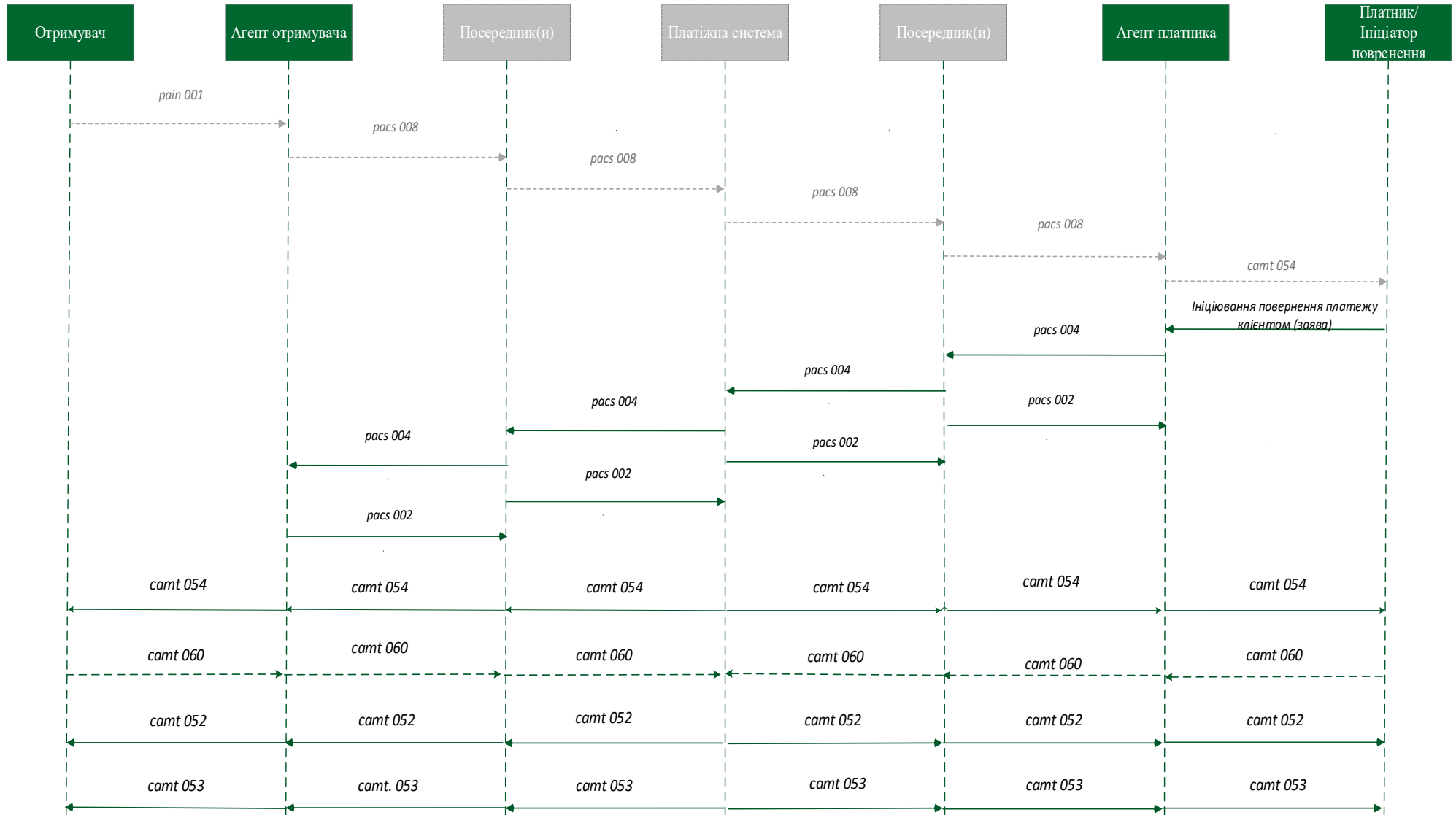
Рисунок 63 – Функціональна схема сценарію 1.3, хореографія повідомлень

Переказ в різних агентах

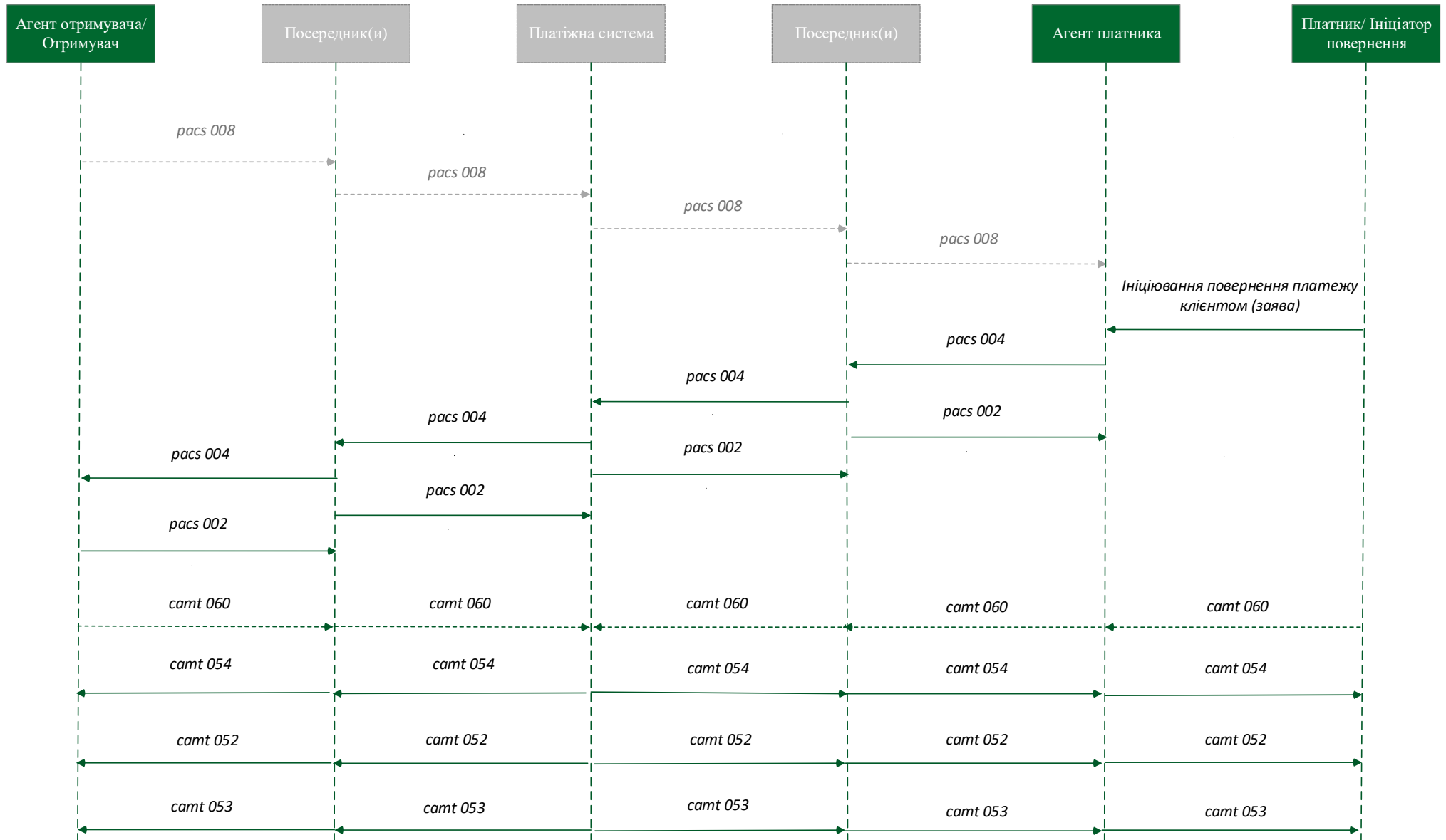
Сценарій 2.1 Повернення платежу – отримувач (при цьому його роль змінюється на роль платника/ ініціатора повернення) повертає платіж платнику (при цьому його роль змінюється на роль отримувача)

Рисунок 64 – Функціональна схема сценарію 2.1, хореографія повідомлень

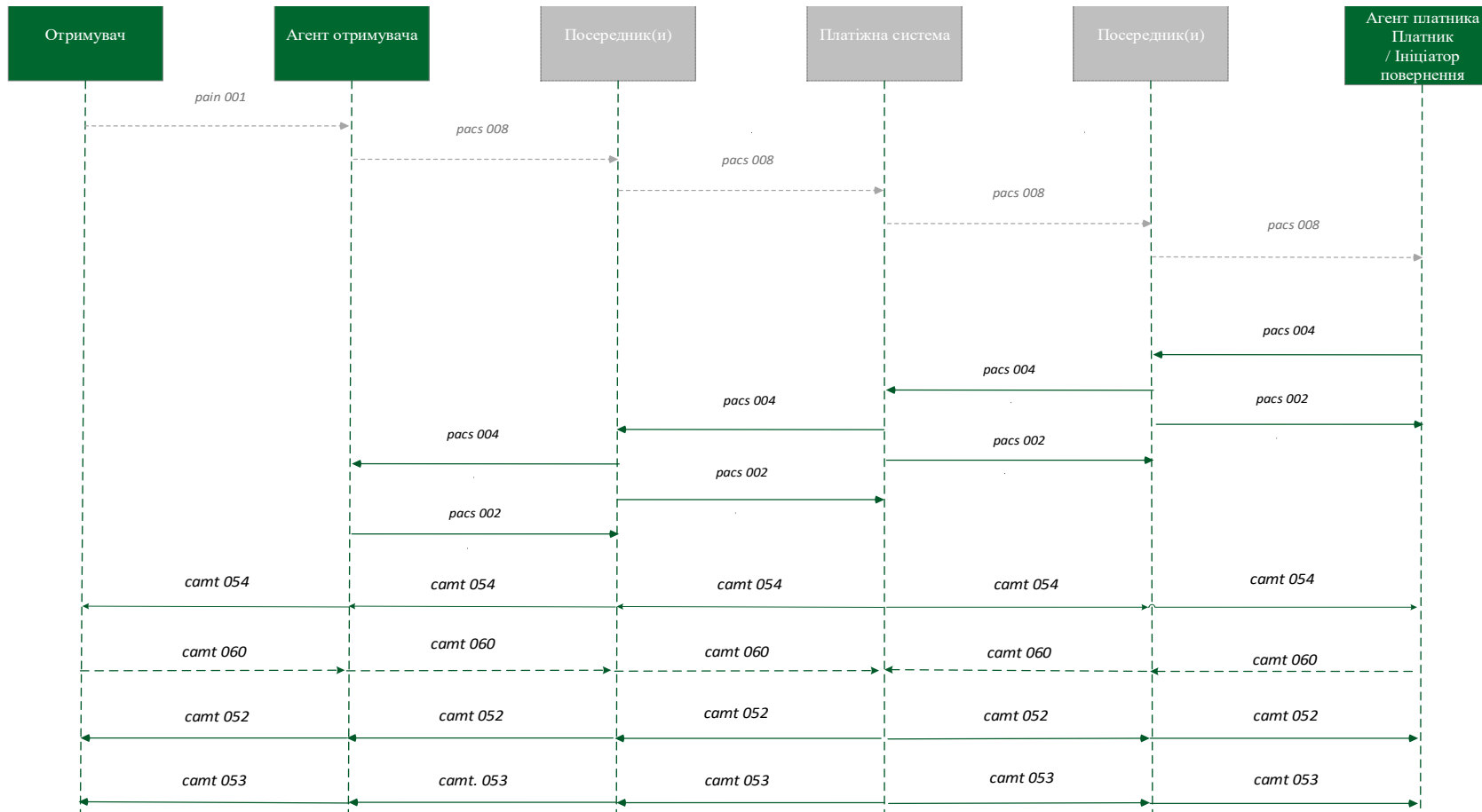
Сценарій 2.2 Повернення платежу – отримувач (при цьому його роль змінюється на роль платника) повертає платіж агенту платника (при цьому його роль змінюється на роль агента отримувача та отримувача).

Рисунок 65 – Функціональна схема сценарію 2.2, хореографія повідомлень

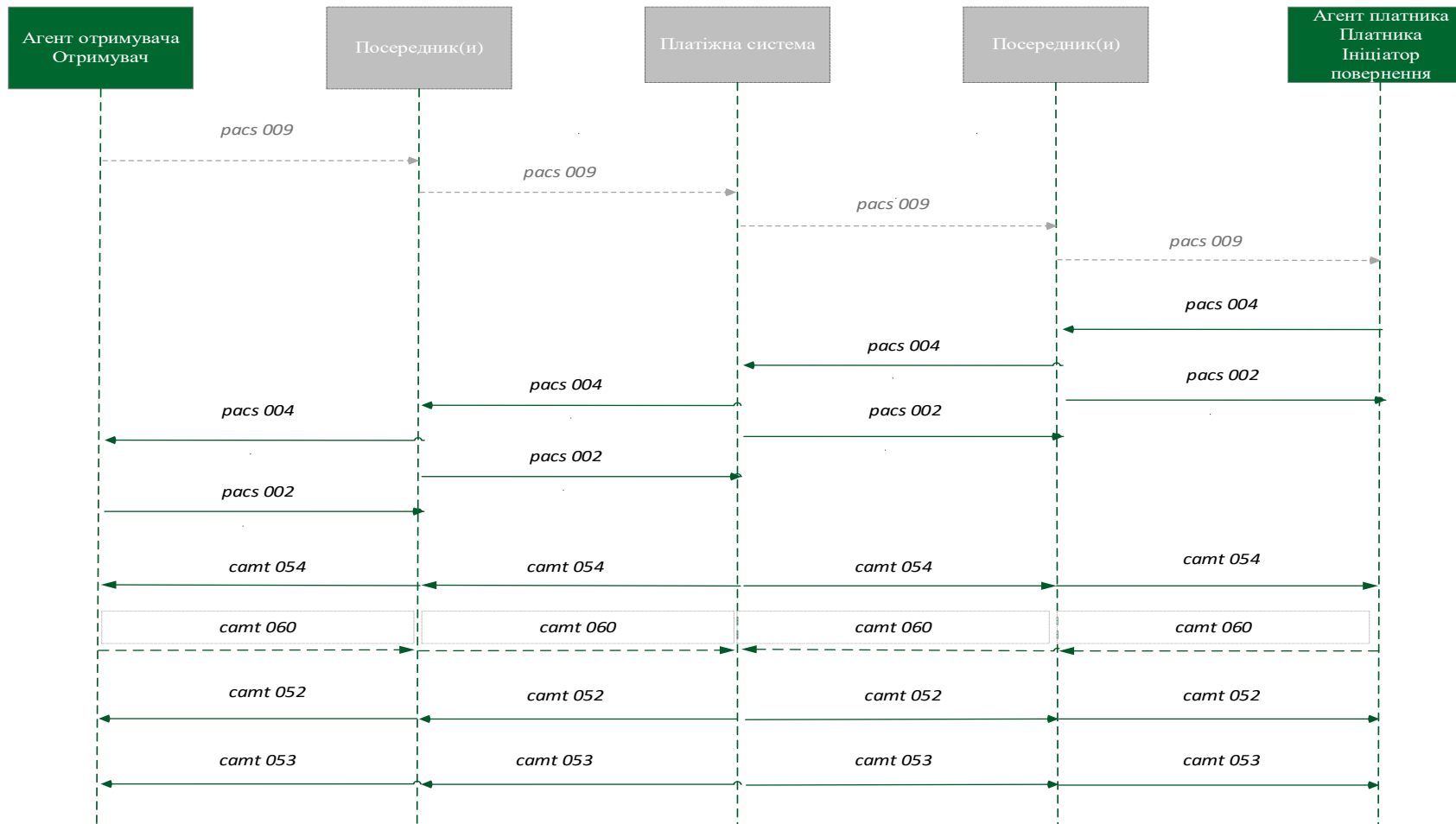
Сценарій 2.3 Повернення платежу – Агент отримувача / отримувач (при цьому його роль змінюється на роль агента платника/платника/ ініціатора повернення) повертає платіж платнику (при цьому роль платника змінюється на роль отримувача).

Рисунок 66 – Функціональна схема сценарію 2.3, хореографія повідомлень

Сценарій 3. Повернення платежу – агент отримувача/отримувач (при цьому він змінює роль на агента платника/платника/ ініціатора повернення) повертає платіж агенту платника/платнику (при цьому він змінює роль на агента отримувача/отримувача).

Рисунок 67 – Функціональна схема сценарію 3, хореографія повідомлень

ДОДАТКИ

Додаток 1. Рекомендації до застосування елементів реквізитів у повідомленнях

Реквізити платіжних інструкцій/повідомлень, які представлені у вигляді EXCEL-таблиць включають:

1) рівень реквізиту – рівень розташування реквізиту в структурі XML – файлу по відношенню до основного реквізиту;

2) назву реквізиту англійською та українською мовами;

3) XML-тег- кодована назва реквізиту відповідно до репозиторія ISO 20022;

4) опис – призначення реквізиту;

5) кратність - кодована інформація про обов'язковість використання та кількість повторювань реквізиту, де:

[1..1], [1..n], [1..*] – обов'язковий реквізит, який може повторюватися, відповідно, один, обмежену кількість або необмежену кількість раз;

[0..1] [0..n], [0..*] – не обов'язковий реквізит, який може повторюватися відповідно, один, обмежену кількість або необмежену кількість раз.

Якщо реквізит зазначений як обов'язковий, то він обов'язково має міститися у повідомленні. Обов'язковість використання реквізитів визначається оригінальною схемою повідомлень ISO 20022, законами України та нормативно-правовими актами Національного банку України.

б) тип даних та формат – формат значення, яке буде передане у XML (код, текст, дата, час тощо).

Символи {«choise», «або»} визначають необхідність вибору одного з варіантів.